



nefes



"Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi. Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi."

Türk Sağlık-Sen Yayınıdır.

Say: 33 / Ekim 2017

Osmanlı Subay Mezarlığı'ndaki
kitabe (Kerkük Kalesi)

**'Burası gurbet
değil,
VATANDIR!'**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
عَمْرٍو المارون الصلوات
التي تليها من حارة
من اجل ابناء ارض الاسلام
وتناضل وجاهد من اجل حمة
الارض... وطن والبرية
والتي الف كتمه املاك
والتي الارض ارض العالمين

(Osmanlı Subayları Mezarlığı)
İslam bayrağını
yükseltme ve buldukları
yerlere hizmet götürme
mücadelesi verenler
için başına yattıkları
toprak bet değil
Vatandır. Tüm
ölümsüz kahramanlara
Selam olsun.



**ALEMDE ŞER, OĞUZ'DA
ER TÜKENMEZ...**

Toplu sözleşmede memur
yine hüsrana uğradı!..

**Önder Kahveci:
Aciz ve pısrıktan
sendikacı olmaz!**

SAĞLIK YÖNETİMİNDE
"BEN YAPTIM OLDU"
MANTIĞI 6 YIL
KAYBETTİRDİ!

**Anadolu'daki Amerikan
misyona hastaneleri!**

ÇEYREK ASIRLIK
Şanlı mücadele
KUTLU DAVA

TÜRK SAĞLIK-SEN 25. YAŞINDA

Kurulduğu günden bu yana sendikamıza üye olarak destek veren tüm üyelerimize ve bu mücadelede sorumluluk alan tüm teşkilat mensuplarımıza teşekkür ediyoruz.



www.turksaglikсен.org.tr

SUNUŞ

Kıymetli okuyucularımız...

"Nefes" dergimizin 33. sayısı ile huzurlarınızdayız.

Bu sayımızda yine siz değerli okuyucularımız için birbirinden dikkat çekici bilimsel makaleler, haber, araştırma ve özel dosyalar hazırladık.

Özenle hazırladığımız sendikal haberlerimizde memurları ve özellikle sağlık çalışanlarını yakından ilgilendiren konuları bulacaksınız.

Kendi alanında birer otorite olan bilim insanlarının birbirinden kıymetli yazılarını ve araştırmalarını sizlerle buluşturmanın heyecanını yaşıyoruz.

"Nefes" ekibimizin hazırladığı özel dosya haberleri de dikkatle okuyacağınıza inanıyoruz.

Kıymetli okuyucularımız...

Hepimizin bildiği ve yakından takip ettiği üzere; 3,2 milyon kamu çalışanı, 1,9 milyon emekli ve bunların aileleriyle birlikte toplamda 20 milyon vatandaşımızı doğrudan ilgilendiren 4. Dönem Toplu Sözleşme görüşmeleri mutabakatla (!) sonuçlandı.

Başlangıcını ve sonuçlarını hepimiz dikkatlice takip ettik. Yetkilendirilmiş sözde sendikanın her dönem yaptığı ihaneti yeniden yaşadık.

"Nefes" dergisi olarak bu 'pazarlık' döneminde yaşananları gün gün anbean sizlere aktarıyoruz.

Hazırladığımız 'Toplu Sözleşme Özel Dosyası'nda pazarlık masasında kamu çalışanlarının nasıl 'satışa' getirildiğini, besleme sendikanının kimlerden nasıl talimatlar alarak imza attığını anlatmaya çalıştık.

Aslında yetkili konfederasyonun başkanı, Hükümetin %3,5+3,5'lük teklifine, "Bu teklif elimize kalemi vermektedir ama içine mürekkebi koymamıştır" diyerek tepki gösterdiğinde bu duruşları bizleri de kamu çalışanlarımız adına umutlandırmıştı. Acaba bu açıklamadan sonra ne



Ümit TURHAN
Türk Sağlık-Sen Genel Başkan Yardımcısı

oldu da %3,5+3,5'a "Olmaz" diyenler birkaç saat içinde %4+3,5'a "Evet" dediler?

Kalemin mürekkebi 0,5 puanlık artışla mı doldu?

Biz Türk Sağlık-Sen olarak kamu görevlilerimizden bu tiyatroya daha fazla seyirci kalmamalarını, milyonların kaderini belirleyen bu masanın ciddiyetine yakışır temsilcilerle, gerçek bir pazarlık ve mücadele alanı olması için sendikal tercihlerini gözden geçirmelerini istiyoruz.

Sağlık çalışanları başta olmak üzere tüm kamu çalışanları bu ihanete daha fazla seyirci kalmamalı ve gereğini yaparak ilkeli, kararlı ve mücadelenin tek adresi Türk Sağlık-Sen saflarında yer almalıdır.

Aksi halde önümüzdeki dönemlerde de bu oyunun yeni bölümlerini izlemek ve yeni masallara aldanıp ekonomik gerçekler karşısında hüsrana uğramak akıbetini yaşamaya devam edeceklerdir.

Siz değerli okuyucularımızı dergimizin yeni sayısı ile baş başa bırakırken, sevgi ve saygılarımızı sunuyoruz.



TÜRKİYE SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLERİ
KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKASI YAYIN ORGANIDIR.

İÇİNDEKİLER



6

**TOPLU SÖZLEŞME
DOSYASI**



16

**SAĞLIKTA
DÖNÜŞÜMDE
GELİNEREN EN SON
NOKTA**



24

**BAĞIMSIZLIK,
KÜRTLERE
'DEVLET' OLUR MU?**

Prof. Dr. Mehmet Akif Okur



68

**KİŞİSEL SAĞLIK
VERİLERİ'NİN "MAHREMİYET
HAKKI" KAPSAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Av. E. Aşşen Oktay Dinç /
Sağlık Hukuku Uzmanı



74

**ANADOLU'DAKİ
AMERİKAN MİSYON
HASTANELERİ**



80

**BATI TRAKYA'DA
TÜRK DOKTOR OLMAK**

Dr. Hüseyin Bekir / Ortopedi ve
Travmatoloji Uzmanı-Yunanistan



36

**AHISKALI TÜRKLER VE
SÜRGÜNDE MİLLİ ŞUUR**

Dr. Hayati BAŞARAN /
Ahıska Türkleri Lobisi Başkanı



40

**TÜRKİYE'NİN EĞİTİM
DAVASI: BİR NESLİ DAHA
MAHVETMEMEK İÇİN**

Prof. Dr. Mehmet Öz



48

**ALEMDE ŞER
OĞUZ'DA ER
TÜKENMEZ**



82

**SABUNCUOĞLU
ŞEREFEDDİN**



88

**ALZHEMEİRDA İLK
SEMPTOM HAFIZA
ZAYIFLIĞI**

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Nöroloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Yahya Karaman,



92

**ENERJİ İÇECEKLERİNDE
ALKOL OYUNU**

Prof. Dr. Hamit Hancı



Sayı: 33 • EKİM 2017

TÜRKİYE SAĞLIK VE SOSYAL
HİZMETLERİ KAMU GÖREVLİLERİ
SENDİKASI YAYINIDIR

İMTİYAZ SAHİBİ

Türk Sağlık-Sen adına sahibi
Önder KAHECİ
(Genel Başkan)

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Ümit TURHAN
(Genel Başkan Yardımcısı)

YAYIN KURULU

Önder KAHECİ
Ümit TURHAN
İsmail TÜRK
Hasan ŞİRİN
Abdurrahman UYSAL
Yusuf ALAN
Mehmet Ali ÇAKAL

EDİTÖR

Ahmet KIZMAZ

HUKUK DANIŞMANLARI

Av. Ayşegül ALTUNCU
Av. Burcu VAROL
Av. Hasan Hüseyin DOĞDU

YAYIN TÜRÜ

Yerel süreli

YAYIN SÜRESİ

4 ayda bir yayınlanır

BASKI TARİHİ

Ekim 2017

YÖNETİM YERİ

Talatpaşa Bulvarı No: 160/5
Cebeci / Çankaya /Ankara
Tel: (0312) 424 22 22
Faks: (0312) 424 22 29
www.turksagliksen.org.tr

TASARIM

YZE Medya Ajans / 0530 363 5591
www.yzemedya.com.tr

BASKI

Semih Ofset

**Bu dergi Basın Ahlak İlkelerine
uymayı taahhüt eder.**

KERKÜK GURBET DEĞİL VATANDIR



Önder KAHVECİ
Türk Sağlık-Sen Genel Başkanı

**“Perdeleri örtük
Lambaları sönmük
Sırtında yıllar yük
Hatıraları kırık dökük
Bir yer olacak orada
Adı Kerkük”**

Arif Nihat ASYA

Kerkük Kalesi’ndeki Osmanlı Subaylar Mezarlığı’nda yer alan yazıdaki **“Bağrında yattıkları toprak, gurbet değil vatandır.”** sözü Kerkük’ün bizler için ne ifade ettiğini anlatmaya yeterlidir.

Türk, bu topraklarda var olduğu günden beri Kerkük yurdumuzdur. Bugün Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırları içerisinde olmaması bu gerçeği değiştirmez. Çünkü burada tarih her zaman coğrafyanın önüne geçmiştir. Misaki milli sınırları çizilirken, **Ankara Antlaşması** imzalanırken de yapılan tarihi şuur ve Türklük bilincidir.

Fakat 100 yıl önce bu hassasiyetler korunurken yakın dönemde stratejik derinlik gibi masallarla Türkiye’nin dış politikası mahvedilmiş, Suriye’deki vatan toprağı Süleyman Şah Türbesi terk edilmişti. Topraklarımızdan teröristler geçerken selam gönderen Başbakanlar bile görülmüştü.

Gayri milli bir süreçten kadim Türk yurdu Kerkük’te nasibini almış, işgalcisi alkışlatılmış, Türkmenlere ait tapu kayıtları yakılırken, Türk’ün öz vatani Kerkük’e peşmergenin paçavraları asılırken sessiz kalınmıştı.

Tavizin yeni tavizler doğurarak ilerleyip Kerkük ve Irak’ın kuzeyinde yaşanan gelişmelerin Türkiye’nin toprak bütünlüğüne açıkça tehdit oluşturduğu bir zamanda meselenin yeni kavranmaya başlandığını görmekte aynı bir durumdur. Ama sessiz kalınıp kafaların kuma gömülmesinden iyidir. Her ne kadar geç olsa da mesele milli bir meseledir.

Çünkü Kerkük’ün kaybedilmesi, Türkiye Cumhuriyeti üzerinde gözü olan hainler karşısında en önemli mevzilerden birinin kaybedilmesi anlamına gelecektir. Unutmayalım ki bir Türk yurdunda bir tuğlanın yıkılması Türkiye’nin surlarına atılan bir taş anlamına gelir.

Bu bakımdan Kerkük’teki Türkmen varlığı, hiçbir hesaba kurban edilemeyecek kadar mukaddes ve değerlidir. Kerkük Türkiye Cumhuriyetinin sigortasıdır. Arap bahanı denilen bir sürecin bütün Arap ülkelerini nasıl ateş olup yaktığını hep beraber gördük.

Bugün Türk yurtlarının birer birer Türk varlığından soyutlanma çalışmasında bir ateştir. Bu ateşte sürekli birileri tarafından harlanarak büyütülmeye çalışılarak Türkiye’yi sarması amaçlanmaktadır. Bunun için yangına değil çıkan her kıvılcıma müdahale etmek gerekmektedir. Çünkü ortada 1000 yıllık bir kin vardır ve bu her yüzyılda bir kana dönüşmektedir. Winston Churchill, Çanakkale’de ve ardından da Kurtuluş Savaşı’nda Anadolu’ya hâkim olma emeline ulaşamadığında, Sevr paçavrası parçalanıp suratına çarpıldığında, **“Şimdi gidiyoruz ancak 100 yıl sonra yine geleceğiz”** demişti. Şimdi taşeronları ile yeniden geldiklerini görüyoruz.

Onlar gelirken bizim yapmamız gereken tarihin ve millet olmanın bize yüklediği bir bilinçle hareket etmektir. Türklük

şuuru ile hareket etmek sadece Türkiye’mizin sınırlarıyla çevrili bir mesele değildir. Türk’e nerede olursa olsun sahip çıkmak ve Türk yurtlarını başkalarının keyfine bırakmamaktır. Tarih bize bu görevi yüklerken, gözünü Türkiye’ye çevirmiş ve **“Vefalı Türk Gelsin Yeter”** diyen kardeşlerimize sırtımızı dönemeyiz.

Bu yüzden Kerkük’ten Bosna’ya, Musul’dan Doğu Türkistan’a kadar Türkün var olduğu her yer gurbet değil bizim için vatandır. Bu toprakların altında yatan Yiğit Anadolu evlatları da bunun en büyük kanıtıdır. Bu vatanı ancak biz sahip çıkarsak batmayacaktır.



TÜM YÖNLERİYLE TOPLU SÖZLEŞME

Kamu çalışanları için toplu sözleşme yine hüsrarla bitti!

Hükümetin % 3.5+3.5 zam önerisine 'İmzaya uzağız' diyerek reddeden Memur-Sen, bir gün sonra 0.5 puanlık artışı yani % 4+3.5'i kabul ederek hükümetle anlaştı! 20 milyon insanı ilgilendiren süreç, yandaş sendika sayesinde yine hayal kırıklığı ile sona erdi.

% 3.5+3.5 zam teklifi için, "Bu teklif elimize kalemi vermiştir ama mürekkebi içine koymamıştır" diyen yetkili konfederasyon 0,5 puanlık artışa "Evet" dedi. Sağlık hizmet kolunda ise kapsayıcı bile olmayan 5 yeni düzenleme ile süreç tamamlandı.

Kim Ne Talep Etti?

Türkiye Kamu-Sen'in Talepleri

Türkiye Kamu-Sen ise 2018'de seyyanen net 150 lira, yüzde 10+10 artış ve bu artışların üzerine ekonomik büyüme ve refah paylarını içeren yüzde 3'lük zam ile 2019'da seyyanen net 150 lira ve yüzde 8+8 artış ile yüzde 3 ekonomik büyüme ve refah payı artışı teklifinde bulundu.

2016 ile 2017'yi kapsayan 3. dönem toplu sözleşmeyle, kamu çalışanlarına geçen yıl için yüzde 6+5, bu sene için ise 3+4 zam yapılmıştı.

Memur-Sen Yüzde 10+6 Zam İstedi, % 4+3.5'e İmza Attı!

Memur-Sen, 2018 ve 2019 yılları için üç alternatifli teklifte bulundu. İlk teklif: 2018 için % 10+6 - 2019 için % 10+8 İkinci teklif: 2018 için % 7+7, 2019 için % 7+7 Üçüncü teklif: 2018 için %6+6 -2019 için % 10+8

GÜN GÜN TOPLU SÖZLEŞME...

1. OTURUM

1 Ağustos 2017 tarihinde 2018-2019 yıllarını kapsayan 4. Dönem Toplu Sözleşme Görüşmeleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda başladı.

Bakan Sareroğlu: Beklentileri Karşılamanın Adına Çaba Sarf Edeceğiz

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak göreve başlayan çiçeği burnunda Bakan Jülide Sareroğlu, yaptığı açılış konuşmasında, "5 milyonu aşan kamu çalışanı ve emeklilerimizi ilgilendiren toplantıların sonunda anlaşmayı umut ediyoruz. İmkanlar nispetinde beklentileri karşılamak adına çaba sarf edeceğiz. Kamu çalışanlarımızın daha müreffeh bir hayat sürebilmesi için gayret gösteriyoruz. Sorunlara çözüm odaklı yaklaşıyor ve sonuca ulaştırmaya çalışıyoruz. Görüşmelerin hayırlı olmasını temenni ediyorum" dedi.

Koncuk: Gelin hep birlikte memur ve emeklilerimizin gelirlerinde reel bir artış sağlayalım.

Toplu Sözleşme Görüşmelerinin açılış toplantısında konuşan Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk ise, sözlerine katılımcıları selamlayarak başladı. Genel Başkan Koncuk, Bakan Jülide Sareroğlu'na da yeni görevinde başarılar diledi. Koncuk, "Toplu Sözleşme görüşmelerinin kamu çalışanları, emeklilerimiz ve tüm milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Türkiye'de ekonomik büyüme var, 2017 yılının ilk çeyreğinde yüzde 5 büyüme açıklandı. Kişi başına düşen milli gelir her geçen gün yükseliyor ve siyasetler bununla övünüyorlar; ama bunun kamu çalışanlarına bir yansıması gerekirdi ki bir anlam ifade etsin. Ülkede her şey yolunda olacak ama kamu çalışanlarının alım gücü düşecek, böyle şey olmaz. Enflasyon oranında zam, sıfır zam demettir. Kimse bununla övünmesin. Bu masada oransal zam ve enflasyon farkı

verilmesi gibi teklifler alım gücünde reel bir artış sağlamıyor. Artık bizim teklifimizde yer alan refah payı uygulaması hayata geçmeli, ekonomik büyümeden kamu çalışanlarına pay verilmeli. Bunun dışındaki artışların insanları mutlu eden bir artış olacağını düşünmüyoruz. Türkiye Kamu-Sen olarak refah payını yüzde 3 olarak istedik. Bu geleneksel hale gelmelidir, gelin hep birlikte memur ve emeklilerimizin gelirlerinde reel bir artış sağlayalım." dedi.

Uygulanmayan Kararlar Yürürlüğe Girmeli
2015 yılı Toplu sözleşmesinden kalan ve hâlâ uygulanmayan kararların olduğunu ifade eden Koncuk: "Üzülerek ifade edeyim ama toplu sözleşme sulandırılmıştır. Bu nasıl olabilir? Toplu sözleşme hükümleri uygulanması gereken maddeler içerir. Bu metinler tartışmaya açık değildir. Bir madde o metne girmişse o madde uygulanır ama hâlâ 20 madde uygulanmamış. Bundan sonra yapılacak toplu sözleşmelerde alınacak kararlara insanların nasıl inanmalarını bekleyeceğiz? Bu toplu sözleşmede 2015'te alınan kararların uygulanması yönünde bir karar alınmalıdır."

Yuvarlak Kararlar Alınmamalı

Toplu sözleşmede kesin hükümler içeren kararların imza altına alınması gerektiğini belirten Koncuk sözlerini şöyle sürdürdü: "Toplu sözleşmede yuvarlak karar alınmaz. Alkışlarla imzalandığınız 2015 toplu sözleşmesini ve ben dışarıda söyledim bunu. Maliye Bakanı, "4-C'lilerin kadroya alınması için çalışma yapılacak" diyor. Tarih verilmeden alınan kararlar olmaz."

Memur-Sen Başkanı: Yeni Türkiye Zamlarını İstiyoruz

Toplantıda konuşan Memur-Sen Başkanı Ali Yalçın ise Eski Türkiye ve Yeni Türkiye kavramları üzerinde durarak "Türkiye'nin eskiyi



terk ettiğini, yeni ve büyük kavramlarını mecz ederek yeni bir rota benimsediği gerçeğini sözlerimizle, yazılarımızla deklare ediyoruz. Bu gerçeği artık, farklı kulvarlarda, farklı alanlarda somut bir vakaya dönüştürmenin vaktidir. Korkularımızdan, vehimlerimizden, istikrar bulmuş bahanelerimizden kurtulmak için 4. Dönem Toplu Sözleşme Masası'nın başat kavramları arasında Yeni Türkiye ve Büyük Türkiye mutlaka ilk sıralarda yer almalıdır. Bu toplu sözleşme sürecinin, "Yeni Türkiye" iddiasını somutlaştıracak yeni haklarla, "Büyük Türkiye" iradesini yansıtacak zamlarla sonuçlanması noktasında, masanın her iki tarafındaki Heyetlerin ortak sorumluluğu olarak görüyorum." 1 Ağustos'ta başlayan 4. Dönem Toplu Sözleşme süreci, 31 Ağustos itibarıyla yasal olarak sona ermek zorunda kaldı ki, bunun yaklaşık 9 günü 30 Ağustos tatili ve Kamu Görevlileri Hakem Kurulu nedeniyle masa ve pazarlık dışı süreç olarak gerçekleşmek durumunda. Buna bağlı olarak 22 ya da 23 Ağustos itibarıyla pazarlık sürecini tamamlamak, uzlaşmak ya da uzlaşmazlık tutanağı imzalamak durumundayız. Bu yüzden süreyi ve süreci iyi kullanmalıyız.



2. OTURUM

Bakan Saneroğlu: Teklifimizi Açıklayacağız

1 Ağustos 2017 tarihinde başlayan toplu sözleşme görüşmelerinde komisyon çalışmalarının ardından ikinci oturum 10 Ağustos Perşembe günü yapıldı.

Toplantıda, hizmet kollarına ilişkin yapılan komisyon çalışmalarında ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Jülide Saneroğlu toplantının açılışında yaptığı konuşmada; "Komisyon çalışmaları gerçekleştirildi. İki gün boyunca bunları değerlendirmek üzere birlikte olacağız, temennimiz bu süreçten hayırlı sonuçlar almaktır. Kamu İşveren Heyeti olarak 14 Ağustos Pazartesi günü teklifimizi sunacak ve müzakerelere devam edeceğiz. Toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum, saygıları sunuyorum" dedi.

Bakan Saneroğlu'nun konuşmasının ardından toplantı, Büro, Bankacılık ve Sigortacılık, Eğitim, Öğretim ve Bilim, Sağlık ve Sosyal Hizmet, Tarım ve Ormanlık, Bayındır, İnşaat ve Köy Hizmet kollarının taleplerine ilişkin olarak teknik heyet çalışmaları sonucunda oluşturulan raporların sunumu ile devam etti.

3. OTURUM

Hükümet ilk zam teklifini yaptı: Yüzde 3+3

14. Ağustos 2017 tarihinde 2018-2019 yıllarını kapsayan Toplu Sözleşme görüşmelerinin 3. Oturumunda Kamu İşveren Heyeti zam teklifini sundu. Hükümetin teklifinde, kamu çalışanları ve emekliler için hem 2018 hem de 2019 yılları için altışar aylık dönemlerde yüzde 3+3 zam teklifi yapıldı.

Memur-Sen'den 'Bu Teklife Kapalıyız' Dövizi

Hükümetin bu teklifi üzerine söz alan Memur-Sen Genel Başkanı Ali Yalçın "AK Parti'nin 16. yılı ve 2018 için masaya altı ay, altı ay olmak üzere iki dönem için yüzde 16'lık bir zam teklifiyle geldik. Yeni ve Büyük Türkiye söylemi masaya yansısın ve bu toplu sözleşme dönemi bir milat olsun istedik. Anlaşılan o ki, Kamu İşverenleri Heyetinin elindeki hesap makinesi eski Türkiye'den kalma. Biz sunulan teklifi eski Türkiye'nin teklifi olarak görüyoruz. Onun için bu teklifi müzakere etmeye değer bulmuyoruz ve bu teklife kapalıyız." dedi. Memur-Sen heyeti sanki teklifi önceden biliyorlarmış gibi hazırladıkları "Kapalıyız dövizlerini" göstererek ilginç bir durumun ortaya çıkmasına neden oldular.

Türkiye Kamu-Sen:

Bu Teklif 20 Milyon İnsanımıza Saygısızlık

Hükümetin teklifini kamu çalışanları, emekliler ve aileleri için "Saygısızlık" olarak niteleyen Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk, "Böyle bir teklifin masada telaffuz edilmesini hiç doğru bulmuyorum. 2017'de kamu işçilerine yüzde 12,5 zam, ek ödemelerine 250 TL zam, 3 bin TL'den düşük maaş alanlara 90 TL iyileştirme yapan iktidarın, söz konusu memurlar ve memur emeklileri olunca yüzde 3+3'ü telaffuz etmeleri saygısızca bir davranıştır. 20 milyon insana saygısızlıktır. Biz Türkiye Kamu-Sen olarak, en azından 2017 yılında kamu işçilerine verilen zam oranı noktasında bir çıta var önümüzde, bu toplu sözleşmede 2017 yılında kamu işçilerine verilen oran kadar 2018'de kamu çalışanları ve emeklilere zam yapılmazsa bu ülkede insanların da ekonomik ayrımcılığa tabi tutulduğunu söylemeye devam edeceğiz."

Koncuk: 1 Milyon Üyesi Olan Memur-Sen İş Bırakma Kararı Alsın, Her Türlü Eyleme Destek Veririz

Memur-Sen'in zam politikasını eleştiren Genel Başkan Koncuk, "Yetkili sendikalar derslerine iyi çalışsın" diyerek şu sözlerle alınacak eylem kararlarını destekleyeceklerini açıkladı. Koncuk, "Sendikalar ve sendikacılar dersine iyi çalışmalıdır. Yetkili sendikalar toplu sözleşme sürecine iyi çalışmalıdır. Efendim bir siyasi partinin 16. yıldönümünü kutluyoruz diye, yüzde 16 zam nasıl talip edilebilir? Böyle bir şey mümkün mü? Yüzde 30 zam alabilmek için o siyasi partinin 30. yılını kutlamasını mı bekleyeceğiz? Böyle bir üslupla sendikacılık olmaz. Tuttuğunu koparacaksın! İstemesini bileceksin! 1 milyon üyesi olan Memur-Sen eylem ya da iş bırakma kararı alsın, Türkiye Kamu-Sen olarak da her türlü eylemin destekçisi olacağız."



İmzalar atıldı, yüzler gülüyor

HÜKÜMET MEMURLARINA ÖZEL SOSYAL HAKLAR DA TANIDI

4. OTURUM

Son Teklif ve 0.5 Zamma İmzaya Nasıl Gidildi?

21 Ağustos 2017'de de yani toplu sözleşmenin son gününde 4. dönem toplu sözleşmede Hükümet ikinci teklifini kamuoyuna ilettili. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Jülide Saneroğlu yeni teklifin 2018 için 3.5+3.5, 2019 için ise yüzde 4+5 olduğunu açıkladı. Bakan Saneroğlu şöyle konuştu: "Umudum bugün saat 24.00'e kadar bu sürecin suhuletle sonuçlanması ve başka bir mekanizmaya gerek kalmadan uygulamaya geçmesidir. Umudumu bu saat itibarıyla korumaya devam ediyorum."

Memur-Sen'den zam teklifine yanıt:

Kalemi veriyor, mürekkebi koymuyor

Bakan Saneroğlu'nun hemen ardından kürsüye Memur - Sen Genel Başkanı Ali Yalçın çıktı. Yalçın, teklife ilişkin, "Bugün ifade edilen 3.5+3.5 2019 için 4+5 teklifi elimize kalem veriyor içine mürekkep koymuyor. Bu teklifin kalemi verdiği gibi mürekkebi vermesi gerektiği açık. Teklif adaletin kapısını aralıyor kalkınmanın kapısını aralamıyor. Bize zammı enflasyon canavarı vermesin. Zammı toplu sözleşme masası versin. Çağrımız karşılık bulmuştur. Canavar değil milletin adamı versin kısmı henüz karşılık bulmamıştır. Bir adım bekliyoruz. Biz de bir adım atacağız. Bizi hakeme zorlamak gibi bir seçenek önümüze dayatılmayacaktır diye umuyoruz. Bütün bu çerçevede değerlendirmemizi yapıp uzlaşma eşiği ile hem kamuoyuna hem işverene ifade edeceğiz. Konfederasyon ile istişare yapıldıktan sonra." dedi. Memur-Sen'in Hükümet'in zam teklifine cevabını saat 17.30'da vereceğini açıkladı.

Saat: 17.30 İmza İçin 4-5 Puan Gerekiyor.

Memur-Sen Genel Başkan Ali Yalçın Memur-Sen'de gerçekleştirdikleri toplantının ardından Hükümetin zam teklifine ilişkin açıklama yaptı. Atılan adımlar için Hükümete teşekkür eden Yalçın, "Biz teklifi olumlu görüyoruz ama bir kaç adım daha bekliyoruz. Teklif 4-5 puan daha arttırılabilir" dedi. Masaya gelmesi gereken

4-5 puan söz konusu. Bu noktada masanın hazırlanması kaleme mürekkep konulması için yeterli bir süre var ve bu birkaç puanla birlikte birleştirilerek yeniden bir araya gelenebilir. Gelen rakamın 4-5 puan üzeri bir rakam masada düzgün bir sonuç çıkarır; mutluluk üretir, çifte bayrama vesile olur." dedi.

Saat 01:00'da 4-5 Puan Yerine 0.5 Artışa Evet Dediklerini İlan Etiler

Memur-Sen başkanının "4-5 puan bekliyoruz ve böylece imza atarız" şeklindeki açıklamalarının ardından maaş zamlarının Kamu Hakem Heyetine bile kalacağı tahmin edilirken Memur-Sen Genel Başkanı Ali Yalçın gece saat 01.00'de Twitter hesabından yaptığı açıklamada "Uzun ve yorucu müzakereler sonucu 2018 (4+3.5), 2019 (4+5) olarak mutabakata varılmıştır" diyerek sadece 0.5'lik bir artışa evet dediğini ilan etti. Hükümetin yüzde 3,5 + 3,5 teklifini "Müzakere edilebilir ama kabul edilemez" bulan ve "Bu teklif elimize kalemi vermiştir ama mürekkebi içine koymamıştır" diyen yetkili konfederasyon 0,5 puanlık artışa "Evet" diyerek memurlar ve memur emeklileri için bir kutu mürekkep parası dahi alamadı.

Koncuk: Kalemin Mürekkebi Üç Buçuk Dört Olunca Mı Doldu?

İmza törenine katılmayarak dışarda basın mensupları ile bir araya gelen Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk, "Sonuçlarına katılmadığım, sonuçlarına saygı duymadığım, 20 milyon insanın beklentilerini boşa çıkaran bir imza töreninde sendika Genel Başkanı olarak bulunmamı abesle iştigal olarak gördüm" diyen

Genel Başkan İsmail Koncuk, "Bu Toplu sözleşme süreci aslında sendikacılık etiği açısından da, "Ben sendikacıyım" iddiasında olan herkesin ibret alması gereken, ders alması gereken bir süreç oldu. Literatüre yeni cümleler girdi. "Eski Türkiye'nin hesap makinesi Yeni Türkiye'nin hesap makinesi... Milletın adamı versin, enflasyon canavarını vermesin..." Dün biraz umutlandım ve "Bir şeyler olacak herhalde" dedim. O cümle şu idi, "Kalemi elimize verdiler ama mürekkebi yok... Adaletin kapısı açıldı kalkınmanın kapısı açılmadı." Şimdi soralım, "Kalemin mürekkebi üç buçuğu dört yapınca mı dolmuş oldu? 0,5 artışla mı doldu? Kalkınmanın kapısı 0,5 puan artınca mı açıldı?" dedi.

Hükümetin sunduğu son rakamların üstüne yarım puan artınca imza atan yetkili Konfederasyonu eleştiren Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk şunları sözlerine ekledi: 0,5 puan artınca mürekkep doldu. O mürekkep artışı ne kadar yapıyor biliyor musunuz, 0,5 puanlık artış en düşük devlet memuru maaşında 11,58 kuruş artış, ortalama memur maaşında ise 15,4 artış demektir. Mürekkep fiyatlarını da araştırdım; dolmakalem mürekkebi 44,10 kuruş, 16TL, 14 TL'ye de var. Yani 11,58 kuruş artışla bir şişe mürekkep alınamıyor. Bu mürekkep nasıl dolmuş oluyor sizlerin takdirine bırakıyorum.



Genel Başkan Kahveci:

Tüm afra tafranız 0.5 artış için miydi?

Üzerinde anlaşılacak zam oranlarının mevcut enflasyonun altında kaldığına dikkat çeken Türk Sağlık-Sen Genel Başkan Önder Kahveci, "Bu zammı kabul etmemiz mümkün değildir. 2018 için yüzde 7,6 gerçekleşen enflasyonun altındadır. Bu haliyle Kamu çalışanlarına enflasyon dışında bir zam yoktur. Enflasyon kadar zam 0 zamdır. Vergi dilimine de girince maaşlar düşecektir. Kamu çalışanları sükutu hayale uğramıştır. Büyümeden pay yoktur. Refah payı verilmemiştir. Kısacası bugün yüzde 9,79 enflasyon varken böyle bir anlaşmanın olması izah edilemezdir. Vergi dilimi sorunu çözülmemiştir. Ek Göstergelerin yükseltilmesi gibi temel bir talep ile ilgili hiçbir ilerleme olmamıştır." dedi.

Toplu Görüşmeler Daha İyiydi

Toplu görüşmeler bu haldeki toplu sözleşmeden iyi olduğunu söyleyen Türk Sağlık-Sen Genel Başkanı Önder Kahveci, "Şimdi müzakere bile yapılmıyor. Mücadele bile edilmiyor. Memur-Sen Başkanı zorlu bir mücadele yaptık diyor. 0.5 için miydi bütün mücadele anlamak zor. 0.5 puan artış en düşük memur maaşında 11,58 TL, ortalama memur maaşında 15,4 TL artış anlamına geliyor. Tüm afra tafrası bunun için miydi?"

Akşam söylediğini gece inkar edip imzayı atıyor, "toplu sözleşme hayırlı olsun diyor" dedi.

Memur-Sen'in toplu sözleşmelerde memurun hakkı yerine başka işlerle uğraştığını kaydeden Genel Başkan Önder Kahveci, "Memur-Sen başkanı kalemi var mürekkep koyun, adalet ve kalkınma yok diyordu. Milletın adamı karar versin diyordu. 0.5'lik zammı imzayı attı. Memur maaş zammını sağa sola havale edilerek çözülmez. Çözüm mücadeleden, eylem ve etkinliklerden geçer" şeklinde konuştu.

Aciz, korkak ve pısrıktan sendikacı olmaz!..

Bunlar hep kenarda köşede oynarlar, sorunlarla uğraşmak yerine kenarından dolanmayı tercih ederler. Bunlar var oldukları günden bu yana toplu sözleşmelerde kazandırma yerine kaybettirmeyi kendilerine ilke edinmişlerdir. Attıkları her imzanın defolu olduğu günü gelince ortaya çıkmıştır.

Yetkiliyiz diye böbürlenen aciz, cesareti olmayan, pısrık sendikacılardan başka bir şey beklenemez. Artık karar verme zamanı! Vakit memurlarımızın yetkili sendikalarını değiştirme zamanıdır! Masada haklarını savunamayanlara ders verme vaktidir. Eğer hizmet kolumuzda 244 bin çalışan bunlara üye olarak kalmaya devam ederse zalimin zulmüne tahammül ettikçe daha da artacağını unutmamalıdır. Bugün maaş zammını ve diğer hakları yok sayanlar, yarı memurun iş güvencesinden tutun da birçok hakkının ellerinden alınmasına ancak ve ancak alkış tutacaklardır.





Kadro yok, döner sermayelerin artışı yok, yıpranma payı yok, ek göstergelerde artış yok ama Memur-Sen'den imza var!



sağlandı ve kamu görevlilerinin geneline ve hizmet kollarna yönelik toplu sözleşme imzalandı. İmzalanan toplu

sözleşmeye 2015 yılı toplu sözleşmesine göre hac izni, hizmet tahsisli konutlar, aile yardımından geriye dönük yararlanma, fazla çalışma ücretinin ödeme usulleri, kreş hizmeti, bazı tabiilere ek ödeme, engelli çocuk yardımı, memuriyet mahalli tanımı, avukatlara yol tazminatı verilmesi, misafirhanelerden faydalanma, sözleşmeli personelin ücretlerinde esas alınan hizmet süresi, biyologlara ek özel hizmet tazminatı, helal gıda ve engelli kamu görevlilerine yönelik pozitif ayrımcılık konularında toplam 13 yeni madde eklendi.

BEKLENTİLER BOŞ ÇIKTI

Avukatlık vekalet ücreti, geçici personelin ek ödemesi, KİT'lerde görev yapan müdürlerin özel hizmet tazminatı, KİT'lerde görev yapan bazı personelin ek ödemesi, şeflerin özel hizmet tazminatı ve sözleşmeli olarak istihdam edilen teknik personele ilave ücret konularında toplam 6 maddede ise iyileştirmeye gidildi. Bununla birlikte 2015 yılı toplu sözleşmesinde yer alan 4/C'li personel ile memur işi yapan kamu işçilerinin kadroya geçirilmesi, fiili hizmet zamlarının yeniden belirlenmesi, refakat izni, kadro dereceleri ve sivil memurların hukuki durumlarına yönelik olarak yapılacak düzenlemeleri içeren 3 hayati madde geçen dönemde uygulanmadığı gibi 2017 yılı toplu sözleşme metnine de dahil edilmedi. Geriye kalan 26 madde ise 2015 yılı toplu sözleşme metni ile aynı hükümleri içerirken, geçen dönemde uygulanmayan maddelerden bu yıl vazgeçildiği görüldü. 2017 yılı toplu sözleşmesinde yenilik içeren maddelerin detaylı açıklamasına bakıldığında da görüleceği üzere bu toplu sözleşmenin ne 3,2 milyon kamu görevlisinin ne de 1,9 milyon emeklinin beklentilerinin yakınından dahi geçemediği gerçeğiyle karşı karşıya kalıyoruz. Türkiye Kamu-Sen'in toplu görüşmelerde sağladığı kazanımların yansımasına bile yaklaşmıyor.

Çalışma Bakanlığında sorunları masada bırakıp imzayı attılar. Sıfır zam gibi neredeyse sıfır kazanıma imza attılar. 37 maddelik kazanım diye duyurulan metindeki 32 madde 2015 yılında imzalanan toplu sözleşmeye aittir. Bu 32 maddenin de 3'ünde incir çekirdeğini doldurmayacak iyileştirmeler yapılmıştır.

Çalışanların taleplerini ambulansla taşıdılar ama masada bıraktılar!

Hizmet kolumuzda imzalanan 37 maddeden 32'si bir önceki döneme ait!

Mevcut enflasyonun altında kalan ve sıfır zam anlamına gelen bir maaş zammına imza atanların hizmet kolumuzda yaptığı sözleşmede genel sözleşmeyi aratmayacak derece bir hezeyanla sonuçlandı. Taleplerini ambulansa yükleyenler Çalışma Bakanlığı'nda sorunları masada bırakıp imzayı attılar. Sıfır zam gibi neredeyse sıfır kazanıma imza attılar.

37 maddelik kazanım diye duyurulan metindeki 32 madde 2015 yılında imzalanan toplu sözleşmeye aittir. Bu 32 maddenin de 3'ünde incir çekirdeğini doldurmayacak iyileştirmeler yapılmıştır. Süt izinlerinde döner sermaye kesilmemesi, döner sermaye kesintisi yapılmayan yıllık izin gün sayısının 10 günden 12 güne çıkarılması, Mültecilere sağlık hizmeti sunumu yapan çalışanlara yönelik çok az bir döner sermaye katsayısı yükseltilmesi gibi kısıtlı ve kapsayıcı olmayan düzenlemelere evet deyip imza attılar. Bunu da başarı olarak sundular. Örneğin döner sermayelerin sabite mahkum edildiği ve gittikçe düştüğü bir düzende döner sermayeden kesinti yapılmaması ile ilgili düzenleme yaptırmak ve buna kazanım demek ancak 0.5'lik zamcıların işidir. Yıpranma payı, döner sermayelerin arttırılarak emekliliğe yansıtılması, tüm çalışanların kadrolu olması, ek göstergelerin yükseltilmesi gibi sağlık çalışanlarının temel taleplerini ise masada bıraktılar.

YARAYA MERHEM OLMAYACAK DÜZENLEMELER

Yıllık izin ve süt izinlerinde döner sermayeden kesinti olmamasının sözleşmeli personeli de kapsayacak olması, 112 çalışanlarını eğitim sürelerinde döner sermayelerde kesinti yapılmaması, diş tabiplerine

döner sermayenin hastane ortalamasının altında verilmemesi, sosyal hizmet kuruluşlarında yaşlı, ağır engelli ve çocuklara hizmet verenlerin ek ödemelerine ilave 10 puan verilmesi gibi çoğunluğu kapsamayan, bir yaraya merhem olmayacak düzenlemeler hayata geçmiştir. Sabitin altı hiç kimseye ödenmeyeceğine göre böyle düzenlemelerle yapılan iş sadece dostlar alışverişte görsündür. Sözleşmeliler, vekil ebe hemşireler, 4/C'liler ve kamu dışı aile sağlığı çalışanları kadro beklerken toplu sözleşmede yok sayılmışlardır.

YIPRANMA PAYI İLE İLGİLİ EVLERE ŞENLİK İMZA

Yıpranma payında ise yine rezil bir maddeyi eklemişler. Bu maddeye göre sağlık kurumlarında görev yapan personellerden kimin hangi şartlarda ne kadar yıpranma payı alacağı konusunda çalışma yapılmasına karar vermişlermiş. Sayın Cumhurbaşkanı 5 yıla 1 yıl derken, KHK ile bir günde infaz memurlarına yıpranma payı verilmişken şimdi bunların personeli kategorize etme, birine verip diğerini mahrum etme hevesleri nereden gelmektedir. Çalışanların başına yine çorap mı örmek istemektedirler?

TOPLU SÖZLEŞME NE GETİRİYOR?

2017 yılı toplu sözleşmesinde yenilik içeren maddelerin detaylı açıklamasına bakıldığında da görüleceği üzere bu toplu sözleşmenin ne 3,2 milyon kamu görevlisinin ne de 1,9 milyon emeklinin beklentilerinin yakınından dahi geçemediği gerçeğiyle karşı karşıya kalıyoruz.

Bundan önce imzalanan 2013 ve 2015 toplu sözleşmeleri başansız toplu sözleşmeleri ancak bu yıl ki kötünün de kötüsü bir toplu sözleşme olarak karşımıza çıkıyor. Bu yıl dördüncüsü gerçekleştirilen toplu sözleşme görüşmelerinde mutabakat

Türkiye Kamu-Sen'in yetkili olduğu dönem...



Memur-Sen'in yetkili olduğu dönem...



Memur maaşlarında sendika farkı: TÜRKİYE KAMU-SEN YÜKSELTTİ, MEMUR-SEN ERİTTİ

Türkiye Kamu-Sen 2002-2008 yılları arasında toplu görüşme masasında en çok üyeye sahip konfederasyon olarak kamu görevlilerini temsil etmişti. Buna göre 2003 -2009 arasındaki 7 yıllık sürede memur ve emekli maaşları Türkiye Kamu-Sen'le yapılan pazarlıklara göre şekillenmişti.

Memur-Sen ise 2009 yılından beri yetkili konfederasyon olarak toplu görüşme ve toplu sözleşmelerde Hükümetle pazarlık masasında yer alıyor. Son olarak bu yıl Ağustos ayında gerçekleştirilen toplu sözleşme görüşmelerinde 2018 ve 2019 yıllarını içeren maaş zamları da belirlenmiş ve Memur-Sen 2018 yılı için %4+%3,5 ve 2019 yılı için de %4+%5'lik maaş zamlarının altına imza atmıştı.

Hatırlanacağı gibi Türkiye Kamu-Sen'in yetkili olduğu dönemde yapılan toplu görüşmeler sonucunda alınan kararların uygulanması Hükümetin kararına bağlı idi; uzlaşmazlık durumunda başvurulacak Uzlaştırma Kurulu'nun kararlarının da bir bağlayıcılığı yoktu. Memur-Sen'in yetkili olduğu 2012 yılında toplu sözleşme sistemine geçildi ve hem toplu sözleşme hem de anlaşma sağlanamaması halinde başvurulacak Hakem Kurulu'nun kararlarının bağlayıcı olması sağlandı.

Türkiye Kamu-Sen Ar-Ge Merkezi'nin yaptığı çalışmaya göre Memur-Sen, 2019 yılını kapsayan 10 yıllık yetki döneminde Türkiye Kamu-Sen'in 7 yıllık yetki döneminde elde ettiği mali kazanımların yanına bile yaklaşmadı.

Buna karşın Türkiye Kamu-Sen'in yetkili olduğu 2003-2009 arasındaki 7 yılda memur maaşları %219,55 oranında yükselirken Memur-Sen'in 2019 yılını da kapsayan 10 yıllık yetki döneminde maaşlar toplamda yalnızca %162,60 arttı. Başka bir ifade ile Türkiye Kamu-Sen yetkili olduğu 7 yıllık dönemde 100 lirayı 319,55 lira yaparken Memur-Sen 10 yılda 100 lirayı ancak 262,60 lira yapabildi.

2003 ile 2009 yılları arasında enflasyon toplam %94,31 oranında yükseldi. 2010 ile 2016 arasında gerçekleşen enflasyon ise %71,1 oldu. 2017, 2018 ve 2019 yıllarında ise Merkez Bankası tahmin ve hedeflerine göre toplamda %22,57'lik bir enflasyon bekleniyor. Böylece son üç yıldaki beklenti ve hedeflerin gerçekleşmesi durumunda Memur-Sen'in yetkili olduğu 10 yıllık dönemde toplam enflasyon %109,73 oranında artmış olacak.

MEMUR MAAŞLARININ GELİŞİMİ (2003-2019)									
	Yıllar	Ort. Memur Maaş Artış Oranı	Ort. Memur Maaş Endeksi	TUFE Artış Oranı	TUFE Endeksi	Reel Memur Maaş Endeksi	Ekonomi Büyüme Oranı	Ekonomi Büyüme Endeksi	Memur Refah Endeksi
T.KAMU-SEN DÖNEMİ 2003-2009	2002	-	100	-	100	100	-	100	100
	2003	47,50	147,50	18,40	118,40	124,57	5,6	105,60	117,96
	2004	12,40	165,79	9,35	129,47	128,05	9,6	115,73	110,64
	2005	10,20	182,70	7,72	139,46	131,00	9,0	126,14	103,85
	2006	18,52	216,53	9,65	152,91	141,60	7,1	135,09	104,81
	2007	9,47	237,03	8,39	165,73	145,02	5,0	141,84	100,83
	2008	22,90	291,30	10,06	182,40	159,70	0,8	142,97	111,70
	2009	9,70	319,55	6,53	194,31	164,45	-4,7	136,26	120,68
2009	-	100	-	100	100	-	100	100	
MEMUR-SEN DÖNEMİ 2009-2019	2010	8,10	108,30	8,40	108,40	99,91	8,5	108,50	92,08
	2011	14,40	121,60	10,45	117,51	105,48	11,1	120,54	85,85
	2012	16,12	141,20	6,16	124,74	115,19	-4,8	126,32	89,61
	2013	7,42	151,67	7,40	133,97	113,21	8,5	137,05	82,61
	2014	11,51	168,82	8,17	144,91	116,47	5,2	144,17	80,79
	2015	7,90	182,13	8,81	157,07	115,52	6,1	152,96	75,53
	2016	11,39	202,89	8,55	171,11	118,57	2,9	157,39	75,34
	2017	10,12	223,42	9,72	187,74	119,00	3,5	162,89	73,06
	2018	7,64	240,48	6,40	199,75	120,39	3,9	169,24	71,14
	2019	9,20	262,60	5,00	209,73	125,20	4,1	176,17	71,07

Not: 2017, 2018 ve 2019 yılları için TUFE rakamları Merkez Bankası beklenti ve hedeflenen enflasyon üzerinden, büyüme rakamları ise Dünya Bankası tahminleri üzerinden değerlendirilmiştir.

FARK AÇIKÇA ORTADA!

Her iki konfederasyonun yetkili olduğu dönemde kamu görevlilerinin enflasyondan arındırılmış reel maaş artışları hesaplandığında Türkiye Kamu-Sen'in 7 yılda memur maaşlarının reel olarak %64,45 artmasını sağladığı ortaya çıkıyor. Memur-Sen ise 10 yıllık sürede maaşlara reel olarak ancak %25,2'lik bir katkı sağlayabilmiş.

Türkiye Kamu-Sen yetkili olduğu dönemde ortalama yıllık -enflasyon farkı dahil- %31,4 zam alırken Memur-Sen'in ortalama yıllık -enflasyon farkı dahil- %16,3 zam alabildiği görülüyor. Bu zamlar enflasyondan arındırıldığında Türkiye Kamu-Sen yetkili olduğu 7 yılda memur maaşlarını ortalama olarak enflasyonun 9,2 puan üzerinde artırmayı başaran Memur-Sen'de bu rakam ancak 2,52'de kalıyor.

Her iki konfederasyonun da yetkili olduğu dönemlerde Türkiye ekonomisinin büyüme oranlarına bakıldığında TÜİK verilerine göre 2003 ile 2009 arasında ekonominin %36,3; 2010-2016 arasında ise %57,4 oranında büyüdüğü görülüyor. Dünya Bankası'nın tahminlerine göre Türkiye 2017 yılında %3,5; 2018'de %3,9; 2019'da da %4,1 büyüyecek. Böylece Memur-Sen'in kamu görevlilerinin maaşlarının belirlenmesinde yetkili olduğu 10 yıllık süreçte Türkiye ekonomisi toplam %76,17 büyümüş olacak.

MAAŞLARI % 28.93 ERİTTİLER!

Memur-Sen'in maaşlara reel katkısının %25,2 olduğu ve bu 10 yıllık dönemde ekonomik büyümenin %76,17'ye ulaştığı göz önüne alındığında, Memur-Sen'in kamu görevlilerinin maaşlarını %28,93 erittiği gerçeği ortaya çıkıyor.

TÜİK'in son olarak açıkladığı Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması'nda da görüldüğü üzere Türkiye'de hane halklarının toplam gelirinin %49,7'si maaş ve ücret gelirlerinden oluşuyor. Dolayısıyla milletimizin ağırlıklı olarak maaş geliriyle yaşadığı ortaya çıkıyor. Özellikle aileleriyle birlikte toplam 20 milyon kişinin gelirini doğrudan etkileyen kamu görevlilerinin maaşları, ülkede gelir dağılımında adaletin sağlanması yönünden de son derece önemli bir rol oynuyor. TÜİK tarafından yapılan son araştırmalar gelir dağılımında adaletin giderek bozulduğunu, Türkiye nüfusunun %14,3'nün yoksulluk sınırının altında yaşamak zorunda kaldığını ortaya koyuyor.

Maaş ve ücretlerin enflasyon ve büyüme rakamlarıyla orantılı artmaması nedeniyle hem yoksulluk artıyor hem de toplam gelir pastası büyürken ücretlilerin pastadan aldığı pay küçülüyor. Türkiye Kamu-Sen'in yaptığı araştırma, Memur-Sen'in memur maaşlarının %28,93 erimesine neden olarak gelir dağılımında görülen bozulmada büyük bir etkisinin olduğunu da bir anlamda göstermiş oluyor.



Sağlık yönetiminde 'Ben yaptım oldu' mantığı 6 yıl kaybettirdi!

Türk Sağlık-Sen Genel Başkanı Önder Kahveci: "Yanlıştan dönülmesi için 6 yıl beklemek mi gerekiyordu? Türkiye'de siyaset ve Hükümet 'Yaparım olmazsa bozarım' yerine istişare ve diyaloga açık olmalıdır. Memlekete daha fazla kaybettirilmemelidir."

2003 yılında startı verilen Sağlıkta Dönüşüm Programı ile Türkiye'de sağlık hizmetlerinin yönetimi ve sunumunda yeni bir döneme girildiği ilan edilmişti. Yaklaşık 15 yıl süren bu dönüşümde ilk olarak;

- 10.07.2003 Sağlıkta sözleşmeli istihdamına geçildi.
- 24.11.2004 Aile hekimliği uygulaması başlatıldı.
- 20.02.2005 SSK hastaneleri Sağlık Bakanlığı'na devredildi. Hastaneler birleştirildi.
- 02.08.2010 Tam gün Yasası çıktı.
- 02.11.2011 Sağlık Bakanlığı Teşkilat yapısını değiştiren 663 sayılı kararname yayımlandı.

Sağlıkta dönüşümün yukarıda yer alan öğeleri arasında bir değerlendirme yapıldığında tam anlamıyla toplumun tüm kesimlerinin mutabık kaldığı ve yarar sağladığı düzenleme

hastanelerin birleştirilmesi oldu. Üzerine değişiklik yapılmayan veya sıkça rötuşa maruz kalmayan da bu düzenleme olarak da hafızalarda kaldı.

Bunun dışındaki dönüşüm tüm öğeleri bir şekilde rotasyona uğradı. Değişiklikler yapıldı. Hatta aile hekimliğinde sevik zincirinin zorunlu olması gibi sistemin temel unsurları pilot illerde uygulandıktan sonra kaldırıldı. Sistemler temelinden sarsılmasına rağmen bir şekilde devam ettirildi.

Kuşkusuz ki bu değişikliklerin en önemlisi Türkiye'de kamu sağlık yönetimini kökten değiştiren 663 sayılı KHK oldu.

02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Sağlık Bakanlığı'nın teşkilat yapısı hakkında değişiklikler yapıldı.

Sağlık Bakanlığı'nın teşkilat yapısında köklü değişiklikler öngören yasal düzenlemenin Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmesi neticesinde, söz konusu düzenlemenin TBMM'de tüm partiler tarafından tartışılması, Meclis Komisyonlarında ayrıntılı görüşülmesi ve sürece sivil toplum kuruluşlarının dahil olması gibi demokratik süreçlerin önü tıkandı. Ayrıca, söz konusu yasal düzenlemenin Sağlık Bakanlığınca ilan edilmemesi, sivil toplum kuruluşlarının sürece dahil edilerek görüşlerinin alınmaması anılan



düzenlemenin yangından mal kaçırıcısına bir oldu bittiye getirilerek hayata geçirildi. Nitekim yetki kanununun süresinin dolmasına 1 gün kala söz konusu KHK'nin Resmi Gazete'de yayınlanması bunun en önemli kanıtıdır.

Müsteşar Yardımcılarının sayısının artırılması, farklı kurulların oluşturulması ve Bakanlık hizmet birimlerinin yeniden düzenlenmesi değişikliklerin yer aldığı bu KHK'da en önemli değişiklikler ise Sağlık Bakanlığı'na bağlı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'nun oluşturulması ve Genel Sekreterliklerin hayata geçirilerek sözleşmeli yöneticilik dönemine geçilmesi oldu.

KHK'nın 30'uncu maddesi ile Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu tarafından, kaynakların etkili ve verimli kullanılması amacıyla Kuruma bağlı ikinci ve üçüncü basamak sağlık kurumlarının, il düzeyinde Kamu Hastaneleri Birlikleri kurularak işletileceği, hizmetin büyüklüğü göz önünde bulundurulmak suretiyle aynı ilde birden fazla birlik kurulabileceği ve bir ilde Birlik kapsamı dışında sağlık kurumu bırakılmayacağı; birden fazla Birlik kurulan illerdeki ve belli bölgelerdeki birliklerden birinin koordinatör olarak görevlendirilebileceği, Birlik teşkilatının, genel sekreterlik ve hastane yöneticiliklerinden oluşacağı düzenlenerek hüküm altına alınmıştı.

Yapılan her pansuman tedbiri sonuç vermedi

Türk Sağlık-Sen tarafından söz konusu düzenleme hayata geçtiğinde bunun kamu sağlık hizmetlerinin yürütülmesinden çok başlılığa neden olacağı ve sorunlar ortaya çıkaracağına vurgu yapılmıştı. Kargaşa yaşanacağı özellikle taşrada yetki karmaşasına yol açacağı belirtilmişti. Bazı sendikalar sağlıkta dönüşümün temel taşı diye bu sisteme methiyeler dizerken Türk Sağlık-Sen sorumlu sendikacılık anlayışı gereği bu gerçekleri dile getirmiş ve çözüm istemişti.

Fakat 6 yıl boyunca sistemdeki aksaklıklar göze çarptıkça yapılan her pansuman tedbiri sonuç vermedi.

Başbakan Binali Yıldırım 1 Haziran 2016 yılında İzmir'de yaptığı bir açıklamada sağlıkta çok başlılık sorununa dikkat çekerek "Yönetim tek merkezde olacak. Sağlık Bakanıyla görüştüm gereğini yapacağız. Hizmetleri yavaşlatan bu sistemi kaldıracamız" dedi.

Bu açıklamanın üzerinden 13 ay geçmesine rağmen sağlık sisteminde bir değişiklik olmadı ama Sağlık Bakanı değişti. Adalet ve Kalkınma Partisi Samsun Milletvekili Ahmet Demircan göreve başladı. Bu değişikliğin ardından bir açıklama yapan "Şu an Bakanlığımızın röntgenini çekiyoruz. Nerede problem var, nerede düzeltilmesi gereken husus var, neresinin geliştirilmesi lazım? Şimdi sağlıkta da bu değişime, dönüşüme uygun yeni dönem elbette getirilmeli. Sürdürülebilirlik noktasındaki beklentilerin yerine getirilmesi, çok başlılığın kaldırılmasıyla ilgili elbette ki çalışmalarımız olacak. Bunları hep birlikte önümüzdeki günlerde göreceğiz, yaşayacağız." şeklinde bir açıklama yaptı.

Tarihler 25 Ağustos 2017'i gösterdiğinde 2 Kasım 2011'de 663 sayılı KHK ile "biz yaptık oldu" denilerek tüm uyarılara kulak asmadan başlatılan yanlış macera 25 yayınlanan 694 Sayılı KHK ile sonlandı.



KAHVECİ: Aradan geçen yıllarda kaybeden ve zarara uğrayan devlet oldu.

Söz konusu düzenleme ile ilgili bir değerlendirme yapan Türk Sağlık-Sen Genel Başkanı Önder Kahveci, "Yanıştan dönülmesi için 6 yıl beklemek mi gerekiyordu?" diye sordu.

Kahveci, şunları kaydetti: "2011 yılında Türk Sağlık-Sen olarak 'Türkiye Halk Sağlığı ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumlarının kurulması ile sağlıkta çok başlılık olacak ve kargaşa yaşanacak, bu yanlıştır!' demiş ve sosyal taraf olarak görüşlerimizi dile getirmiştik. Uyarılarımız dinlenmeden çok başlı sistem ne yazık ki hayata geçirilmişti. Hükümet yayınlanan KHK ile Türkiye Kamu Hastaneleri ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'nu kapattı. Bakanlığa bağlı birer genel müdürlük haline dönüştürdü. Sağlık hizmetlerinin tek çatı altında yürütülmesi gerekliliği sürekli olarak savunduğumuz bir yönetim modeli

olmuştu. Görülüyor ki aradan geçen 6 yıl bizi yine haklı çıkardı.

Biz devleti, milleti ve çalışanları düşünerek olaylara bakış açımızı ortaya koyuyor ve devlet kurumlarının bir oyuncak gibi eline alanlar tarafından bilinçsizce kurcalanmaması gerektiğini düşünüyoruz.

Aradan geçen yıllarda kaybeden ve zarar uğrayan devlet oldu. Devlet kurumları yıprandı. Personelden hizmet alan vatandaşlarımıza kadar herkesi olumsuz etkileyen bu tür yap-bozlara bir daha tevessül edilmemelidir. Türkiye'de siyaset ve Hükümet 'Yapalım olmazsa bozalım' yerine istişare ve diyaloga açık olmalıdır. Memlekete daha fazla kaybettirilmemelidir."

694 Sayılı KHK ile neler geldi?

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu kapatılarak Sağlık Bakanlığı'na bağlı genel müdürlük haline getirildiler.

İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde ihtiyaca göre halk sağlığı, kamu hastaneleri, ilaç ve tıbbi cihaz, sağlık ve acil sağlık hizmetleri ile personel ve destek hizmetlerini yürütmek üzere başkanlıklar kurulabilecek.

Hastaneler hastane başhekimleri tarafından yönetilecek. Hastane başhekimine bağlı olarak idari ve mali işler ile sağlık bakım hizmetleri müdürlükleri kurulacak. Bu kurumlarda görev yapan tüm yöneticilerin görevleri sona erdi.



İl sağlık müdürü, ilçe sağlık müdürü, başhekim, başhekim yardımcısı, başkan, başkan yardımcısı, müdür, müdür yardımcısı ve uzman kadroları sözleşmeli olacak. Toplam 9 bin 831 kadro bu şekilde sözleşmeli çalışacak.

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanmış veya görevlendirilmiş olup kadroları iptal edilen personelden; Kurum Başkan Yardımcısı, 1. Hukuk Müşaviri, İl Sağlık Müdürü, 11 Sağlık Müdür Yardımcısı, İlçe Sağlık Müdürü, Halk Sağlığı Müdürlüğünde müdür ve müdür yardımcısı olanların görevleri bu maddenin yayımı tarihinde sona erdi.

Bunlardan Kurum Başkan Yardımcısı ve I. Hukuk Müşaviri kadrolarına asaleten atanmış bulunanlar Genci Müdür Yardımcısı kadrolarına; il sağlık müdür yardımcısı ve halk sağlığı müdürlüğünde müdür yardımcısı kadrolarına asaleten atanmış bulunanlar ise şube müdürü kadrolarına halen buldukları kadro dereceleriyle atanmış sayıldı.

Kadro unvanı değişmeyen diğer personel, ilgisine göre Bakanlığın merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatındaki aynı unvanlı kadrolara başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacak.

Kamu hastaneleri birlikleri genel sekreterlikleri ile

birliklere bağlı hastanelerde görevli sözleşmeli personelin sözleşmeleri sona erdi. Ancak sözleşmeleri sona eren personel, üç ay geçmemek üzere yeni görevlendirmeler yapılınca kadar aynı şartlarda görev yapacak.

Sağlıkta sözleşmeli istihdam devam edecek. Sözleşmeli istihdamın her türlü sununun yanlış olduğu gibi sözleşmeli yöneticiliğinin de yanlış bir istihdam modeli olduğunu düşünüyoruz.

Bakanlığın bunda ısrarla devam etmesi de sakıncalıdır. Bu model de terk edilmelidir.

Açıktan alınacak uzmanların Kamu Personeli Seçme Sınavından en az yetmiş puan almış olmaları şart. Açıktan istihdam edilen uzmanların oranı toplam uzman sayısının yüzde otuzunu geçemeyecek

Bakanlık teşkilat ve kadrolarını bu maddenin yayımı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine uygun hale getirecek. Teşkilat ve kadrolar bu Kanun Hükmünde Kararnameye uygun hale getirilinceye kadar, görevler daha önce bu görevleri yapmakta olan birimler ve personel tarafından; harcama ve ödemeler de ilgili bütçesinden yapılmaya devam edilecek. Düzenleyici işlemler ise 6 ay içinde tamamlanacak.

ÜLKELER KÜLTÜRLER VE SİSTEMLER

Prof. Dr. Haydar SUR / Üsküdar Üniversitesi Öğretim Üyesi



Halk sağlığı müdürlerinin sağlık müdürlerine bağlanması tek başına korkulacak bir şey değildir. Aynı şekilde kamu hastane birlikleri genel sekreterleri de sağlık müdürüne bağlanmıştır. Ama bu bağlanmadan hemen sonra sağlık müdürleri eskisi gibi dengeyi şaşırıp her zaman acilen çözülmesi gereken yönetim sorunları doğurup duran tedavi hizmetlerine ve hastanelerine bütün efor ve finansmanı kaydırırlarsa o zaman yandık demektir.

Ülkelerin sistemlerini şekillendiren birçok unsuru üç ana başlık altında toplarlar. Ekonomik etkenler, kültürel etkenler ve tarihi/politik etkenler. Her ülkenin yönetilmesinde bir ana çatı olduğuna göre buna genel sistem dersek, genel çatıyı alt sistemlerin oluşturduğunu da belirtmiş oluruz. Ülkemizde de sağlık sistemi ana çatının bir alt sistemi olarak karşımızdadır. Odağımızı değiştirip sağlık sistemini ana çatı kabul ettiğimizde ise, bunun da alt sistemlerini konuşmamız gerekir. Bütün sağlık sistemlerini oluşturan alt sistemler arasında tedavi hizmetlerine ait örgütlenme yapısı, temel sağlık hizmetlerine yönelik hizmet yapısı, bilişim, iletişim, finansman, hukuk ve mevzuat... Bu alt sistemleri tam amaca yönelik kurabilirsek, bunların ana çatıda bir araya getirilmesi daha kolay olur, ortaya çıkan yapı da daha sağlam olur.

Sağlık Bakanlığı'nca çıkarılan son yönetmelik ile alt sistemleri birbirine bağlantılandıran yapıda biraz değişiklik yapılmıştır. Sistem yaklaşımı açısından düşünülünce aslında bu çok da dişe değer değişiklik değildir. Böyle şeyler olabilir. Ancak mesele yetki paylaşımı, çok seslilik, bir ilde bir tane baş olması vb. sözlerle açıklanınca mantığın gerçekten yanlış temele oturduğu bir durum karşısında olduğumuz görülmektedir. Değişiklik ne olursa olsun bunun gerekçelerini dillendirirken temel varsayımımız yanlıştır. Sağlık müdürünün diğerlerine emir verebilmesi, herkesin tek hizada toplanabilmesi gibi söylemler kaygıların teknik düzeltme değil, geleneksel kültürün yetki paylaşımı ekseninde yoğunlaşarak bizi değişikliğe götürdüğünü düşündürmektedir. Demek ki geleneksel emir komuta yapısı hala kuvvetli şekilde sistemimizi yönlendiriyor. Bu geleneksel kültürü enine boyuna tartışmamız gerekiyor.

Ortak akıl oluşturma kültürü zayıflığı ve itaat bizim geleneğimizin bir parçası olduğundan, yönetimin üst kademelerinde işin bölüşülmesi ve üst düzey yöneticilerin birbirine entegre olması çok zordur. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü'nün stewardship diye adını koyduğu 'üst düzey yöneticinin milletin hizmetkarı olma' adanmışlığı hakim değildir ve üst düzey genellikle erkin tadını çıkarmaya odaklı davranmaktadır. Bu durum illerde üçlü yapıyı kaldıramamıştır.



TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU ÇIĞIR AÇAN BİR YENİLİKTİ

Cumhuriyet kurulduğundan bu yana, halk sağlığı ile ilgili çalışmaların tedavi hizmetlerinden daha önemli sayıldığı dönem Refik Saydam dönemidir. Ben Nusret Fişek döneminde bile tedavi hizmetlerinin halk sağlığı çalışmalarından daha öncelikli tutulduğunda ısrar ediyordum. Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın son dönemlerinde çok hayırlı bir iş yapılarak Türkiye Halk Sağlığı Kurumu kurulmuş oldu. İllerde de benzer şekilde Halk Sağlığı Müdürlükleri oluşturuldu. Bu yapının oluşturulması sağlık hizmetlerinde çığır açan hayırlı bir gelişmedir ve bu yapıyı tasarlayıp uygulamaya koyması nedeniyle Sayın Bakan Recep Akdağ her zaman ayrıcalıklı bir yerde anılacaktır.

Genel anlamda gelişmelerden çıkardığımız bazı sonuçları sıralamakta yarar vardır:

- Halk sağlığı müdürlerinin sağlık müdürlerine bağlanması tek başına korkulacak bir şey değildir. Aynı şekilde kamu hastane birlikleri genel sekreterleri de sağlık müdürüne bağlanmıştır. Ama bu bağlanmadan hemen sonra sağlık müdürleri eskisi gibi dengeyi şaşırıp her zaman acilen çözülmesi gereken yönetim sorunları doğurup duran tedavi hizmetlerine ve hastanelerine bütün efor ve finansmanı kaydırırlarsa o zaman yandık demektir. Bu gerçekten korkulacak bir

durumdur, sağlık müdürlerinin bu dengeyi koruyup korumadığını zaman gösterecektir. Politikacının gözünde ve vatandaşın gözünde her zaman önceliği klinik hizmetler almaya devam edecektir ama bu hizmetleri biz verdikçe kapıya yeni hastalar yığılacak ve toplumun sağlık düzeyinde bir yükselme asla olmayacaktır. İyice bilinmelidir ki tedavi hizmetleriyle ancak günü kurtarırsınız, gelecekte bugünden daha iyi olunacak en ufak bir gelişme ummak büyük saflık olur. Halk sağlığının stratejik planlarda ve tabii ki operasyonel planlarda önceliğini kaybetmesi riski doğmuştur. Halbuki ne güzel fiziksel egzersiz, obezite ile mücadele, stresten uzak yaşam tarzı, sigarasız dumansız ortamlar, sağlık okuryazarlığının geliştirilmesi, akılcı ilaç kullanımı, kanserle mücadelede önleyici hizmetler, anne ve bebek ölümlerinde dünya çapında başarılar gibi gündemimiz ve başarı hanemiz şenlenmiş durumdaydı. Bu gündemin önem derecelendirmesini değiştirilmesine müsaade etmemeliyiz.

- Ortak akıl oluşturma kültürü zayıflığı ve itaat bizim geleneğimizin bir parçası olduğundan, yönetimin üst kademelerinde işin bölüşülmesi ve üst düzey yöneticilerin birbirine entegre olması çok zordur. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü'nün stewardship diye adını koyduğu 'üst düzey yöneticinin milletin hizmetkarı olma' adanmışlığı hakim değildir ve üst düzey genellikle erkin tadını çıkarmaya odaklı davranmaktadır. Bu durum illerde üçlü yapıyı



kaldıramamıştır.

- Üçlü yapıya uygun kültürlerde bile ortaya sorunlar çıkar. Bu durumda yöneticilerin bir araya gelme ve ortak paydalarını belirleme yetenleri gelişmiştir. Bizde fikrine iştirak edilmeyen üst düzey yönetici bunu kendine yapılmış hakaret sayar. Böylelikle astlar artık yöneticilerine düşündüklerini söyleyemez hale gelirler.

- Sağlık sektörünün ülkemizdeki pazar zemini bu pazara malzeme ve hizmet tedarik eden firmaların

kontrol çabalarıyla her zaman iç içe olmuştur ve bundan sonra da olacaktır. Ülkemizde sağlık sektörü pazan ağırlıklı olarak tedavi hizmetleri ekseninde yapılmıştır. Hastalanmak ve çare ararken satın almak. İyilik halinden kazanan şirketler oluşturmadıkça halk sağlığı çalışmalarına karşı endüstri üstü kapalı veya açık her zaman direnecektir. Bu direnç kısa vadede ortaya çıkan örgütlenme ve hizmet sorunlarının, halk sağlığı hizmetlerinde oluşan aksamaların ve tedavi hizmetlerindeki yetersizliklerin sürekli olarak öne sürülmesi ve durumun hiç iyiye gitmediği kanısının

uyandırılması şeklinde kendini gösterecektir. Halk sağlığı çalışmalarının meyve verecek ağaçları on yıllar içinde yetişir ama yüzyıllar boyunca hep meyve verir durur. Tedavi hizmetlerine yüklenildikçe yapay hastalar ve talepler giderek artar ve gerçek hasta ile gri alanda kalanlar birbirine arap saçığı gibi dolanır. Bugün hastanelerimizde reçete yazılan hastaların en az % 50'si hiç hizmet almasa da kendi kendine iyileşeceklerden oluşmaktadır. Burada oluşan talebi aile hekimliği sistemine yönlendiren beceriyi ülke olarak gösteremedik. Bundan sonra dileğimiz aile hekimliği modelinin içinin boşaltılmasının önüne geçilmesidir.

Halk sağlığı çalışmalarının meyve verecek ağaçları on yıllar içinde yetişir ama yüzyıllar boyunca hep meyve verir durur. Tedavi hizmetlerine yüklenildikçe yapay hastalar ve talepler giderek artar ve gerçek hasta ile gri alanda kalanlar birbirine arap saçığı gibi dolanır. Bugün hastanelerimizde reçete yazılan hastaların en az % 50'si hiç hizmet almasa da kendi kendine iyileşeceklerden oluşmaktadır. Burada oluşan talebi aile hekimliği sistemine yönlendiren beceriyi ülke olarak gösteremedik. Bundan sonra dileğimiz aile hekimliği modelinin içinin boşaltılmasının önüne geçilmesidir.



BAĞIMSIZLIK, KÜRTLERE 'DEVLET' OLUR MU?

Prof. Dr. Mehmet Akif Okur

Yıldız Teknik Üniversitesi İİBF Uluslararası Bölümü



Baht, talih ve büyük mutluluk, "devlet" in Arapça ve Türkçe lügatlardaki manalarından bazıları. Medeniyet coğrafyamızda egemen hukuki/siyasi yapıları adlandırmak için "devlet" in tercih edilmesinde kelimenin bu anlamlarının da payı vardır. Devlet sahibi olmanın milleti, eski Türkçedeki ifadesiyle, iç ve dış bulgançtan/bulgaktan (fitne ve anarşi anlamında bulanıklık/kargaşa) kurtarıp düzene ulaştıracağı beklentisi, talih ve mutluluk umudunun kaynağıdır. Ancak insanlığın uzun tecrübesi, gerekli meşruiyet parametrelerini, maddi şartları ve dengeleri dikkate almadan müstakil bir siyasî çatı inşası hedefiyle bayrak açmış pek çok ayrılıkçı hareketin, temsil iddiasını taşıdıkları toplulukların bahtlarını kararttığını da kaydediyor.

Mevcut parametreler, Erbil merkezli KBY'deki bağımsızlık ısrarının da Kürtlere "devlet" getirmeyecek bu türden maceralar arasında yer almaya namzet olduğunu gösteriyor.

Zira bir bağımsızlık girişiminin etrafındaki coğrafyayı istikrarsızlaştırırken dayandığı nüfusa da ağır bedeller ödetmesine yol açabilecek çok sayıda faktör, KBY örneğinde yan yana gelmiş vaziyette. Zayıf bir ekonomi ve ağır borç, tartışmalı sınırlar yüzünden güçlü komşularla kalıcı husumet ihtimali, denize çıkışı olmayan bir ülke, her biri kendi silahlı güçlerine, bölgesel ve küresel ittifak ilişkilerine sahip siyasi hizipler arasındaki amansız rekabet...

1.3 milyon kişi bütçeden maaş alıyor

Ekonomiyle başlayalım. Gelirlerinin yüzde 80'den fazlasını petrol başta olmak üzere doğal kaynak satışından elde eden KBY, uzun zamandır ağır bir ekonomik krizin içinde. Resmi rakamlara göre, 5.2 milyonluk nüfusa ev sahipliği yapan KBY'de yaklaşık 1.3 milyon kişi bütçeden maaş alıyor.

Bazı hesaplamalara göre; maaşlar, yatırım taahhütleri vb. sabit ödemeleri için aylık yaklaşık 1 milyar dolara ihtiyaç duyan KBY, Kerkük petrolerinden kazandıkları da dahil olmak üzere elde ettiği gelirle geçtiğimiz dönemde bu miktarı ancak yarıya yakını karşılayabildi. KBY'nin dünyaya borcunun 20 milyar \$'ı aştığı tahmin ediliyor.

Bağımsızlık ısrarı, dışarda ve içerde güvenlik maliyetlerini artırarak bu sıkıntıları daha da ağırlaştırıyor. İlk muhtemel çatışma hattı, Kerkük'ü de kapsayan "tartışmalı topraklar"dan geçiyor. Yukarıda özetlediğimiz ekonomik şartlar dolayısıyla, Kerkük ve civarındaki enerji kaynakları olmadan bırakın Erbil merkezli bağımsız bir devleti uzun

süre yaşatmayı, özerkliğin kurumları bile ayakta tutulamaz. Önümüzdeki otuz yılı kapsayan tüm ciddi araştırma ve projeksiyonlar, gelişmekte olan alternatif teknolojilerin yaygınlaşmasıyla petrol jeopolitiğinin sonuna yaklaşılabileceğine işaret ediyor. Sanayi çağının ilk evresinde kömürün yaşadığı değer ve önem yitirme sürecine önümüzdeki on yıllarda petrolün gireceğini gösteren bu dönüşüm, Orta Doğu'da gelirinin yüzde 80-90'ını petrolden elde edeceğini umarak devlet kurma faaliyetine soyunanlar açısından kötü bir haber.

YENİ ÇATIŞMALAR KAPIDA!

Bir ulus devleti parçalayarak petro-devlet kurma gayretleri, uygun konjonktür sayesinde sınırdaş/ ilgili önemli güçlerin kabulü ve sistemdeki büyük oyuncuların kararlı güvenlik taahhütleriyle gerçekleşmiyorsa, içerde ve dışarda uzun savaş dönemlerinin kapısını açar. Kamuya ait doğal kaynak zenginliğine dayanan rant devletlerinde iktidarda olmak, gelir musluklarına ayrıcalıklı erişim, iktidarı dışına düşmek ise ekonomiden de dışlanma riski anlamına gelir. Bu durum, özellikle muhalefetin silahlı olduğu örneklerde, rakip gruplar arasındaki iç mücadeleyi bağımsızlık coşkusunun kitleler üzerindeki kısa vadeli tesiri geçtikçe keskinleştirir. Dışarda ise şu üç temel sebeple kolay nihayete ermeyecek çatışmalar kapıdadır: Tartışmalı sınırlar, bağımsızlığın bölgede etnik ayrılıkçılığı teşvik ihtimali, yeni ülkenin güç dengesini tesis amacıyla komşulara hasım büyük devletlerle kuracağı yakın ilişkiler.

Bölge dışı büyük güçlerin yeni devlete konjonktürel destekleri, daha çok kısa vadeli çıkarları doğrultusunda gerçekleşir. Yeni kurulacak devletin cılız potansiyelini, esas bölgesel oyuncular hedef alan projeleri ve oluşturmak istedikleri dengelerle ilgili pazarlıklar için kullanmaya çalışırlar. Bu yüzden, büyük güçlerin sunabileceği sınırlı koruma komşuların daha çok kaygılandırırken yeni kurulan devleti saplandığı çatışma kapanına iyice hapsedir. Bu denklemde, zaman çizelgesi üzerinde yeni devletin kaynaklarının değeri azalırken harcamaları yükselmektedir. Çatışmalı konjonktürde üretilen petrolün dünya pazarlarına arzı zaten başlı başına bir meseledir. Söz konusu karanlık resmin içeriye yansımaları, artan genel hoşnutsuzluk ve azalan

petrol rantını doğrudan kontrolün daha önemli hale gelişi sebebiyle şiddetlenecek askerleşmiş siyasi mücadelelerdir. Bu manzara, KBY'nin tokmağını çevirmeye çalıştığı kapıdan, en ağır bedeli ödeyecek Kürt gençleri ve anaları için "devlet" gelmeyeceğini gösteriyor.

KBY liderliği, geç kalmış bir ulusalcı projeyi, sosyolojik ve siyasi parçalanmışlığını aşamamış bir toplumsal ve siyasi yapı üzerinden, zamanını doldurmakta olan kaynaklara ve demode bir jeopolitik mantığa dayanarak gerçekleştirmeye çalışıyor. Peki niçin? Bu soruya verilecek cevabın ilk halkasında KBY içindeki kriz yer alıyor. KBY'nin başkanlığını yürüten Mesud Barzani'nin yasal görev süresi çoktan doldu. Parlamento iki yıldır kapalı ve KBY için hazırlanan anayasa onaylanmamış vaziyette. KBY, siyasetten arınmış bir silahlı güç oluşturamadı. Peşmerge gruplarının başlıca aidiyetleri büyük siyasi partilere. Bu durum, artan siyasi gerilim dönemlerinde KBY'nin kendi içinde yeni coğrafi bölünmeleri, yeni sınırları bile gündeme getiriyor. Suriye ve Irak'ta elde ettiği avantajların teşvikiyle PKK'nın bölgedeki etkinliğini artırma çabaları istikrarsızlığı besleyen bir başka faktör. DEAŞ'le mücadele, ABD'nin de baskısıyla, bu fay hatlarının üzerini geçici olarak örttü. Şimdi ise bu dönemin sonuna geliniyor.





TÜRKMEN NÜFUSU...

Son halkada ise DAES'e karşı peşmerge unsurları sokulan tartışmalı yerlerdeki fiili hakimiyeti, bölgeden kaçan Arap ve Türkmen muhacirlerin dönme ihtimali belirmeden KBY lehine tescilleme niyeti var. Bu fırsatçılık; Kürtler, Türkmenler ve Araplar arasında etnik cepheleşme ve çatışma hattının zembereğini

Barzaniler de bağımsızlık referandumuyla KBY'deki başlıca siyasi fraksiyonların onların karşısına çıkamayacakları yeni bir ulusal gündem yaratarak iktidarlarını korumak ve pekiştirmek istiyorlar. Ancak, referandum ısrarı ve takip edecek bağımsızlık gündemli tartışmaların aksine sonuçlar doğurma, bölgesel aktörlerin önleyici aktif tutum takınmalarıyla iç iktidar mücadelelerini şiddetlendirme ihtimali de mevcut.

Cevabın ikinci halkasında Barzanilerin bağımsızlık doğrultusunda adım atmak için dışarda bir fırsat penceresinin açıldığına dair kanaatleri yer alıyor. Hâlihazırda, İran'ın Irak'ta gücünü arttırmasına seyirci kalan Obama politikalarından vazgeçtiğini ilan etmiş yeni bir Beyaz Saray da var.

Son dönemde kurdukları yakın ilişkiler ve PKK ile mücadelede Suriye gündeminin öne çıkışı gibi sebeplerle Türkiye'nin tepkisinin ise sınırlı kalacağına inanıyorlar. DAES'le çatışırken Batılı ve Doğulu önemli güçlerle girdikleri yeni münasebetlere ve dünya kamuoyunda kazandıkları sempatiye de güveniyorlar. Büyük güçlerin tarihi sicili, iş ciddiye binince uzayacak çatışmalara taraf olmadan kısa vadeli çıkarlarını önceliklediklerini gösteriyor. Bölgemizde birçok unsurun, örneğin Ermenilerin, büyük devletlerin politikalarındaki dalgalanmalarla ilgili derin tarihi tecrübeleri var.

KBY liderliğinin de ABD'nin referandumuna yönelik ikircikli tavrını bu çerçevede iyi tahlil etmesi, "belayı satın aldıktan sonra" yaşanabilecek yalnızlaşmanın sonuçlarını öngörebilmesi lazım.

kuruyor. Söz konusu tavrı meşrulaştırmak maksadıyla, "tarihi haklar" retoriklerinin kullanılması bir başka ilginç husus. Kürtler, Arapların Kerkük gibi merkezlere petrol üzerindeki egemenliğini güvence altına almak isteyen Baas Rejimi tarafından sonradan taşındıklarını, bu yüzden de geldikleri yerlere



dönemleri gerektiğini savunuyorlar. Ancak, aynı mantıkla geçmişe bakıldığında, Kürt nüfusun Kerkük gibi şehirlerdeki varlığının da aslında yine petrol sanayinin ihtiyaç duyduğu iş gücüyle bağlantılı olarak gerçekleşen iç göç sürecine dayandığı görülür.

Daha öncesiyle ilgili manzarayı ise, BM arşivlerinde yer alan, Milletler Cemiyeti'nin 1925 tarihli Musul Raporu şöyle tasvir ediyor: "(Musul'dan Kerkük ve ötesine uzanıp) Ana cadde olarak anılan güzergah üzerindeki kasabalarda yaşayan nüfusun temel soyunun Türk olduğu hususunda şüphe bulunmamaktadır. İleri gelenler Türk'tür ve inceleyebildiğimiz evlerin çoğunda aile üyeleriyle Türkçe konuşmaktadırlar. Kerkük'te Hristiyanların bile kendi aralarında Türkçe konuştuklarını zikredebiliriz. Erbil yedi mahalleye bölünmüştür. Bu mahallelerin muhtarlarıyla mülakat yaptık.

Milliyetlerinin ne olduğunu sordüğümüzde; beşi Türk olduklarını, biri Kürt olduğu kadar Türk olduğunu, biri de Yahudi olduğunu söyleyerek cevap verdi. Türkçe, ana cadde boyunca öneme sahip her yerleşimde konuşulmaktadır. Küçük Altın Köprü Kasabası kesinlikle Türk'tür. Tuz Hurmatlı nüfusu birkaç Yahudi aile dışında tamamen Türk yahut Türkmendir. Kara Tepe nüfusunun % 75 oranında Türk/Türkmen olduğunu tahmin ediyoruz.. Taza Hurmatlı ve Tauk çoğunlukla Türk'tür. Ayrıca, "kendilerini Arap olarak niteleyen (bazıları), Türk kökenli olduklarının

farkındalar." Milletler Cemiyeti Raporu'na göre, bölgedeki pek çok Kürt aile de aslında Türk kökenli yahut Türklerle yakın akraba olsa gerektir: "... Onlar (Türkler) ana cadde boyunca çiftliklerde de mevcutlar, bunların çoğunun sahibi Türk eşraftır. İki milletin bu toprak üzerinde çok yakından ilişkili olduğu gerçeği göz önünde tutulduğunda (Türklerin) Kürtleşmesi çok hızlı ilerlediğine inandığımız doğal bir süreçtir. Daha önce de söylediğimiz gibi şehirlerdeki Türk ileri gelenleri bile sık sık Kürt hanımlarla evlenmektedir."

Tarih/Tarihî haklar denildiğinde, "Musul Vilayeti'nin" akıbetine dair söyleyecek en çok sözü olan Ankara'nın bugün için önceliği, KBY liderliğini girmeye niyetlendiği tehlikeli yoldan vazgeçirmek olmalı. İçerde, merkez üssü KBY bölgesinde bulunan PKK terörü, Suriye'de de PKK devleti projesiyle boğuşmak durumunda kalan Türkiye'nin haklı hassasiyetleri ve güvenlik kaygıları öteden beri biliniyor. Mezhep rengi de taşıyan savaşlar silsilesiyle tarihi dokusu altüst edilmiş vaziyetteki Orta Doğu'nun kalbinde, başlıca etnik fay hatlarını tetikleyecek yeni bir gerilim atmosferinin yükselişi, Kürtlere "Devlet" getirmeyecek. Ancak, Orta Doğu'daki önemli aktörleri, yeni bölgesel düzenin parametrelerinin belirleneceği çok kritik bir konjonktürde öreleyecek.

Ankara Antlaşması'na Göre Türkiye Musul ve Kerkük Üzerinde Hak İddia Edilir Mi?

5 Haziran 1926 tarihinde Ankara'da Antlaşma imzalandı. 7 Haziran 1926 tarihinde TBMM'de onaylanarak kabul edildi. Ankara Antlaşması'na dair özellikle sosyal medyada yayılan bir konu kafaları karıştırıyor. İddiaya göre Ankara Antlaşması'nda Musul, Irak'ın toprak bütünlüğü sağlanması şartıyla bırakılmış. Ancak Ankara Antlaşması'nın orijinal metninde böyle bir ibare yok.

Türkiye, Lozan Konferansı'nda Musul ve Kerkük'ün Misak-ı Millî sınırları içerisinde yer aldığını söyleyerek İngiltere'den Musul'un kendisine bırakılmasını istedi. Fakat İngiltere, bu bölgenin geleceğinin Milletler Cemiyeti'nin kararına bırakılmasını savundu.

Musul sorununun çözümlenmesi için İngilizler ile ilk kez 1924 yılında İstanbul'da Haliç Konferansı'nda görüşmeler yapıldı. Bu görüşmelerde İngilizler'in Musul Vilayeti'nin yanı sıra Hakkari'yi de talep etmelerinden ötürü anlaşmaya varılamadı. Haliç Konferansı'nın başarısızlıkla sona ermesinden sonra İngilizler isteklerini zorla kabul ettirmek için bazı olayları bahane ederek Türk hükümetine bir ultimatom verdiler. Ultimatomda, istekleri kabul edilmeyecek olursa askeri girişimlerde bulunacaklarını açıklıyorlardı. Türk hükümeti bu ultimatomu verdiği karşılıklıta, sınırlarını ve bağımsızlığını korumak için her türlü önlemi alacağını bildirdi. Bu kesin karar karşısında, İngiltere hükümeti herhangi bir harekette bulunmaya cesaret edemedi. Öte yandan Şeyh Said İsyanı nedeniyle gerekli askeri harekât da yapılamadı. 1926 yılında Musul Sorunu Milletler Cemiyeti'ne götürüldü. Sorun burada da çözümlenemeyince Yüksek Adalet Divanı'na verildi. Burada da olumlu bir sonuç alınamadı. Nihayet, İngilizlerle Ankara'da bu konu üzerinde yapılan görüşmeler bir anlaşma ile sona erdi.

Sonuç olarak 5 Haziran 1926 tarihinde Ankara'da Antlaşma imzalandı. 7 Haziran 1926 tarihinde TBMM'de onaylanarak kabul edildi.

Ankara Antlaşması'na dair özellikle sosyal medyada yayılan bir konu kafaları karıştırıyor. İddiaya göre Ankara Antlaşması'nda Musul, Irak'ın toprak bütünlüğü sağlanması şartıyla bırakılmış. Ancak Ankara Antlaşması'nın orijinal metninde böyle bir ibare yok. Fakat Antlaşmanın 1. Maddesi ile Türk-İrak hududu, Milletler Cemiyeti'nin 29 Ekim 1924 tarihinde kararlaştırdığı şekilde (Brüksel Sınır Çizgisi) kesinleşti. Kuzey Irak'ta bağımsız bir devlet kurulması halinde 1926 Ankara Antlaşması ile Milletler Cemiyeti'nin 29 Ekim 1924 tarihli karar ortadan kalkmış olacaktı. Böyle bir durumda statüko ante'ye (önceki durum) dönüleceği ifade edilerek Musul ve Kerkük'ün yeniden Türk toprağı olacağı değerlendirilmektedir.

İşte Ankara Antlaşmasının Maddeleri:

Madde 1. Türkiye ile Irak arasında sınır, Milletler Cemiyeti'nin 29 Ekim 1924 günlü oturumunda kararlaştırılmış çizgiye uygun olarak, aşağıdaki biçimde kesinlikle belirtilmiştir. (Brüksel Sınır Çizgisinin Tanımı) Bununla birlikte, söz konusu bu sınır Aşuta ve Alamun güneyinde, bu iki yeri birbirine bağlayan yolun Irak topraklarından geçen kesimini Türk toprakları içinde bırakmak üzere değiştirilmiştir.



Madde 2. Son Fıkrası saklı kalmak üzere, 1. Madde ile belirlenen sınır çizgisi işbu Antlaşmaya bağlı 1/250.000 ölçeğindeki harita

üzerinde gösterilmiştir. Metin ile harita arasında aykırılık görülürse metin geçerli olacaktır.

Madde 3. Birinci maddede tanımlanan sınır çizgisini toprak üzerinde işaretlemek üzere bir Sınır Komisyonu kurulacaktır. Bu komisyon Türkiye Hükümetince atanacak iki ve Britanya ve Irak Hükümetlerince ortaklaşa atanacak iki yetkili temsilci ile, kendisi kabul ederse, İsviçre Cumhurbaşkanı'nınca İsviçre uyruklu bir başkandan oluşacaktır. Komisyon en kısa sürede ve en geç bu Antlaşmanın yürürlüğe koyulmasından başlayarak 6 ay içinde toplanacaktır. Komisyonun kararları çoğunlukla alınacak ve buna tüm Bağıtlı Yüksek Tarafların uyması gerekecektir. Sınır Çizimi Komisyonu, her durumda, işbu Antlaşmadaki tanımları en yakın biçimde izlemeğe çalışacaktır. Komisyonun giderleri Türkiye ve Irak arasında eşit bölüşülecektir. İlgili Devletler, Komisyonun görevini yapabilmesi için, gerekli yerleşme, işçi, gereçler (kayıklar, işaret taşları) ile ilgili tüm konularda, gerek doğrudan doğruya, gerek yerel makamlar eliyle, yardım etmeği yükümlenir. Söz konusu Devletler, bundan başka, Komisyonca koyulacak nirengi noktalarına, sınır işaretlerine, kazık ve öbür işaretlere uymayı yükümlenir. Sınır işaretleri birinden öteki görünebilecek biçimde koyulacak ve üzerine sayısı yazılacaktır. Bunların yerleri ile sayıları bir harita üzerinde gösterilecektir. Sınırın belirlendiğini gösteren kesin tutanak ve ona ekli haritalar ve belgeler üçer örnek olarak düzenlenecek ve bunlardan ikisi sınırdış devletleri hükümlerine, üçüncüsü ise, aslına uygunluğu onaylanmış örnekleri Lozan Antlaşması'nı imza eden devletlere sunulmak üzere, Fransız Cumhuriyeti Hükümetine verilecektir.

Madde 4. Birinci madde uyarınca Irak'a bırakılan topraklardaki halkın uyrukluğu sorunu Lozan Antlaşması'nın 30-36. maddelerine göre çözüme

kavuşturulacaktır. Bağıtlı Yüksek Taraflar Lozan Antlaşması'nın 31., 32. ve 34. maddelerinde öngörülen seçme hakkının bugünkü Antlaşma'nın yürürlüğe koyulduğu günden başlayarak iki ay süre için geçerli olabileceğini kararlaştırmışlardır. Bununla birlikte, Türkiye söz konusu halktan seçme haklarını Türkiye uyrukluğu için kullananların işbu haklarını tanıma konusunda serbestliğini saklı tutar.

Madde 5. Bağıtlı taraflardan her biri 1. maddede belirlenen sınır çizgisinin kesinliğini ve bozulmazlığını kabul ederek, bunu değiştirmeği amaçlayan her hangi bir girişime geçmekten sakınmayı yükümlenir.

Madde 6: Taraflar bir veya birkaç silahlı kişinin sınır mıntikasında yağmacılık veya eşkiyalık yapmak maksadıyla girişecekleri hazırlıklara, sahip oldukları bütün vasıtalarla karşı koymayı ve bunların sınırdan geçmelerine mani olmayı karşılıklı olarak taahhüt ederler.

Madde 7: 11. maddede zikredilen yetkili memurlar sınır mıntikasında yağmacılık veya eşkiyalık yapmak için bir veya birkaç silahlı kişinin hazırlıklarda bulduklarını haber aldıklarında ihmal etmeden birbirlerini haberdar edeceklerdir.

Madde 8: 11. maddede zikredilen yetkili memurlar, buldukları yerlerde yapılmış olabilecek bütün yağmacılık ve haydutluk fiillerinden karşılıklı olarak birbirlerine haber vereceklerdir. Haberdar edilecek memurlar ellerindeki bütün vasıtalarla söz konusu fiillerin fâillerinin sınırdan geçmelerine mani olmaya gayret edeceklerdir.

Madde 9: Silahlı bir veya birkaç kişi sınır mıntikasında bir cinayet veya cürüm işledikten sonra diğer sınır mıntikasına ilticâ ederse oranın, bu kişileri silahları ve yağma ettikleri eşya ile birlikte, uyruğu bulunduğu tarafa teslim etmesi mecburidir.

Madde 10: Antlaşmanın işbu faslının tatbik mıntikası Türkiye'yi Irak'dan ayıran bütün sınır ile bu sınırın iki yanında 75 km. derinliğinde bulunan mıntikadır.



Madde 11: Antlaşmanın işbu faslını tatbik etmekle görevli yetkili memurlar şunlardır: Umumî işbirliğini tanzim ve alınacak tedbirlerin mesuliyeti kendilerinde olmak üzere; Türkiye tarafından askerî sınır kumandanı, Irak tarafından Musul ve Erbil mutasamıfları; mahallî bilgilerin ve acil tebligatın teatisi için Türkiye tarafından vâlilerin uygun görmesi ile tayin edilecek memurlar; Irak tarafından Zaho, İmâdiye, Zibar ve Revanduz kaymakamlarıdır. Türkiye ve Irak Hükümetleri gerek on üçüncü maddede zikrolunan Dâimi Hudut Komisyonu marifetiyle ve gerek siyasî yolla birbirini haberdar ederek, idarî sebeplerden dolayı yetkili memurların listesini değiştirebileceklerdir.

Madde 12: Türkiye ile Irak memurları diğer taraf uyruğundan olup, kendi toprakları üzerinde bulunan aşiret beyleri, şeyh veya öteki azaları ile resmî veya siyasî mahiyete sahip her türlü haberleşmeden kaçınacaklardır. Taraflar sınır mıntikasında diğer devlet aleyhine yönelmiş hiçbir propaganda teşkilâtına ve topluluğuna izin vermeyeceklerdir.

Madde 13: Antlaşmanın bu faslının hükümlerinin icrasını kolaylaştırmak ve genellikle sınır üzerinde iyi komşuluk münasebetlerini sürdürmek üzere zaman zaman Türkiye ve Irak Hükümetleri tarafından karşılıklı olarak tayin edilecek, eşit sayıda memurlardan mürekkep bir "Dâimî Hudûd Komisyonu" kurulacak ve en az altı ayda bir kere ve durum gerektirdiği takdirde daha sık olarak toplanacaktır. Sıra ile Türkiye ve Irak'da toplanacak olan bu komisyon, antlaşmanın bu faslının hükümlerinin icrasına müteallik işleri ve ilgili sınır mıntika memurları arasında anlaşmazlığa sebebiyet veren, diğer her türlü sınır meselelerini dostça çözmek vazifesiyle mükellef olacaktır. Komisyon bu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihi takip eden iki ay zarfında ilk olarak Zaho'da toplanacaktır.



Genel Hükümler

Madde 14: Her iki ülke arasında ortak çıkarlar sahasını genişletmek maksadıyla, Irak Hükümeti bu antlaşmanın yürürlüğe konulması gününden itibaren 25 sene müddetle, 14 Mart 1925 tarihli İmtiyaz Mukavelenamesi'nin 30. maddesi mucebince "Turkish Petroleum Kumpanyası"ndan, petrol ihraç edebilecek olan şirketlerden veya şahıslardan, teşkil edilecek olan muavin şirketlerden sağlanan gelirlerin %10'unu Türkiye Hükümeti'ne ödeyecektir.

Madde 15: Türkiye ve Irak, dost devletler arasında geçerli bir "suçluların iadesi" anlaşması yapmak üzere açık müzakerelere girişmeğe karar vermişlerdir.

Madde 16: Irak Hükümeti kendi ülkesinde ikamet eden şahısları bu antlaşmanın imzasına kadar Türkiye lehindeki düşünce ve siyasî hareketlerinden dolayı tedirgin etmemeği ve onlara en geniş manada bir genel af tanımayı taahhüd eder. Bu konuda verilmiş mahkeme kararlarının hepsi geçersiz kabul edilecek ve sürdürülmekte olan bütün kovuşturmalar durdurulacaktır.

Madde 17: Bu antlaşma tasdiknamelerin teatisinden itibaren yürürlüğe girecektir. Antlaşmanın ikinci faslı antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on sene müddetle yürürlükte kalacaktır. Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki sene sonunda taraflardan her biri söz konusu faslı kendi açısından feshetmek hakkına sahip olacaktır. Keyfiyet, feshin bildirildiği tarihten itibaren bir sene sonra geçerli olacaktır.

Madde 18: Bu antlaşma taraflarca tasdik edilecek ve tasdiknameler süratle Ankara'da teati edilecektir. Antlaşmanın tasdiklenmiş suretleri Lozan Anlaşması'nı imza eden devletlere gönderilecektir.

KERKÜK EZELDEN BERİ TÜRKMEN ŞEHRİDİR.

Ali KERKÜKLÜ / Araştırmacı-Yazar

Gertrude Bell, 1. Dünya Savaşı sonrasında Irak'ı kurmuş, sınırlarını cetvelle kendisi çizmiş ve yarattığı Irak'ın kralını bile bizzat kendisi tayin etmiş bir İngiliz ajanıdır. 14 Ağustos 1921 tarihinde babasına yazdığı mektubunda "Referandum yapıldı ve Kral Faysal oy birliği ile seçildi; ama Kerkük, Kralın lehine oy kullanmadı. Kerkük'ün içi ve ilçeleri Türkmenlerden oluştuğu, bazı köylerin ise Kürtlerden sakin olduğunu yazmaktadır.[1] Irak'ın kurucusu Gertrude Bell'in mektuplarında Kerkük'ün Türkmen şehri olduğu açık bir şekilde yazılmaktadır. Kerkük'te İki buçuk sene il danışmanlığını, idari müfettişliğini ve Irak'ın kuzeyinde Kürtlerin yoğun yaşadığı Süleymaniye de de yıllarca görev yapan C. J. Edmonds Kürtler, Türkler ve Araplar adlı eserinde: "Kerkük'te Belediye gibi şehri ilgilendiren konularla uğraşan Miller (İngiliz subayı), daha önce de söylediğim gibi Türkçeyi düzgün ve akıcı bir biçimde konuşmaktaydı ve özellikle Belediye Başkanı Abdülmecid Yakubi ile dostane bir ilişki kurmuş, sık sık kentten ayrılmam gereken dönemlerde iyi bir iş çıkararak mükemmel bir zemin çalışması gerçekleştirmişti. Livanın resmi dilinin Türkçe olarak kalması ve memurların da yerel ahaliden olmasını güvence altına alacak bir bildirimde, bulunmasıydı. Bu formül, Kerkük için kaydedilen büyük bir aşamaydı.[2] Görüldüğü gibi Kerkük'ün Türk olduğunu ispatlayan bu belge açıkça gösteriyor ki Kerkük'ün resmi dilinin Türkçe kalmasının nedeni, şehrin ahalisinin Türk, dilinin Türk olmasıdır. Kürtlerin dostu, işgalci İngiltere tarafından bile kabul edilmiştir. İngiliz işgali sırasında, Kürtlerin Lawrence'ı diye tanınan İngiliz İstihbarat Subayı Binbaşı Edward William Charles Noel, Şeyh Mahmut Berzenci'yi Kürtlerin yoğun yaşadığı Süleymaniye temsilcisi olarak atama yetkisini almıştı. Noel bu yetkiyi hemen kullanmış, ancak "Kerkük bölgesi Türkmen



olup, Türkçe konuştukları için, Şeyh Mahmut'un nüfuz alanında olmayı reddetmişler, bunun üzerine işgal kuvvetleri de bu bölgeyi, Kerkük Bölgesi ismiyle özel bir bölge olarak ilan etmişti. Kerkük'te siyasi subay olarak görev yapan Binbaşı Stephen Hemsly Long-rigg "Irak'ın Yeni Tarihinde Dört Asır" adlı eserinde, Türkmenlerin yerleşim bölgelerini anlatarak şöyle demektedir: "Türkmenlerin, Telafer'de ve uzun bir çizgi olarak Musul yolunda Deli Abbas'tan Büyük Zab'a kadar uzanmaktadır. Güzel Kerkük şehri ise son iki asırda pek değişmemiştir. Ve büyük güzergah üzerindeki Türkmen köylerinin konumu, hatta yağmura dayalı tarımla uğraşan çeşitli köylerin konumu da hiç değişmemiştir. Türk kanının hâkim olduğu bölgelerde, Türkçe'nin ve Türk bariz bir şekilde görüldüğü yerlerde, her zaman Türk ağırlığı görülmüştür." [3] Longrigg bu kapsamda Kerkük'ü anlatırken, konuşulan dilin Türkçe olduğunu söylemektedir. Bir İngiliz subayı olarak Kerkük'te görev yapmış olan Stephen Hemsly Longrigg, Kerkük'ün bir Türk şehri olduğunu söylemektedir, bu Kerkük'ün bir Türkmen şehri olduğu tescilli değil midir? İngiliz işgali sırasında Erbil'in siyasi valisi olan W. R. Hay, bölge hakkında yazdığı bir kitapta şöyle demektedir: "Kerkük şehrinin bölgedeki Türklerin ana merkezi olduğunu ve savaştan önce 30.000 nüfusu bulunduğunu, ayrıca civarda bir çok köy halkının da Türkçe konuştuğu ortadadır" [4] yazmaktadır. Alman araştırmacı Reinhard Fischer'in Berlin Üniversitesi'nde yüksek lisans diplomasını almak için sunduğu tezin konusu "Irak Türkmenleri". Irak'taki Türkmenlerin en önemli merkezi Kerkük'tür. Kerkük'ün rolü yalnız önemli bir kültür merkezi olmaktan ziyade, Türkmenlerin en yoğun olduğu şehirdir." [5] Fransız Araştırmacı ve Yazar Chris KUTSCHERA'nın



"Kürt Ulusal Hareketi" adlı kitabında:
"Kerkük'ün çok özel bir statüsü vardı. Teorik olarak Irak'a bağlıydı. Bağdat'la ilişkilerinde resmi dil olarak Türkçe kullanılıyordu. Kerkük, danışmanları İngiliz olan bir Türk mutasarrıfı (vali) tarafından yönetiliyordu. İngiliz yetkililer (Faysal'ın 23 ekim 1922 tarihli genelgesi çerçevesinde) Kerkük eşrafını kendi bölgelerinde bir kurucu meclis seçimi yapılacağından haberdar etmişlerdi".[6]

1890'lı yıllarda Duyun-i Umumiye müfettişi olarak bölgeye gelen Fransız Vital Cuinet, "Le Turquie i D'Asia" isimli eserinde, Kerkük şehrinin nüfusunu 30 bin olarak verirken, bu nüfusun 28 bininin Türkmen olduğunu belirtmektedir.[7]

Rus araştırmacı Vladimir F.Minorsky "Türkmenler; Telafer, Erbil, Altunköprü, Kerkük, Tazehurmatu, Tavuk, Tuzhurmatu, Kifri ve Karatepe gibi şehir ve kasabalarda ve Musul bölgesinin güneyinden geçen tarihi "İpek Yolu" denilen yol üzerindeki bölgede çoğunluğu teşkil etmektedirler".[8]

Kerkük katliamı 1959'da Kerkük'te Kürt komünistleri, Kürt askerleri ve KDP peşmergeleri silahsız ve suçsuz Türkmenleri 3 gün 3 gece hunharca katlettiler. Ve bu tarihe "Kerkük Katliamı" olarak geçecektir. Bu olay Amerikan basınında da yankı bulmuştur. Amerika'nın tanınmış gazetelerinden The Newyork Times Gazetesi bu konuda haber vermiştir. "Bağdat'ın 150 mil kuzeyinde olan Kerkük'ün çoğunluğu müreffeh Türkmenlerden oluşmaktadır. eyleme, çeşitli silahlarla donatılmış sivil Kürtlerle, ordu ile işbirliği içerisinde olan komünist ağırlıklı Halkın Direniş Grubu (çoğu Kürtlerden oluşuyordu) katılmışlardır.[9]

Kürt asıllı Prof. Dr. Nuri Talabani, "Kerkük Bölgesinin Araplaştırılması" adlı kitabında, Kerkük'ün 2. Tümgen Komutanı Nazım Tabakçalı'nın, Kerkük'teki gelişmeleri Bağdat'ta ki Savunma Bakanlığı'nın askeri

istihbaratına gönderdiği raporda:

Belge: Kerkük eyaletinin Arap, Hristiyan (Asuri, Keldani, Ermeni) azınlıklarıyla bir Türkmen çoğunluğuna sahip olduğuydu. Kerkük eyaletinde Kürt Eğitim Müdürlüğü kurulması veya girişimi buradaki diğer milliyetler arasında projeye karşı huzursuzluk duygulan uyanmasına yol açacaktır. Ayrıca Öğretmenler Birliği (Arap milliyetçiler, Baasçılar ve Türkmenlerden oluşan "Ulusal Liste" içinde Öğretmenler Birliği seçimlerini kazanan hepsi Türkmen olan grup) bunu bana kamu yaran için bildirdiklerini, ilkeleri Kürt olmayan çoğunluğun yaşadığı bir eyalete asla uyarlanamayacak bir müdürlüğün varlığıyla tehdit altına girebilecek ülke geleceği, eğitimin birliği için yaptıklarını da söylediler.[10]

İmzalı

Tümgeneral Nazım el-Tabakçalı

İkinci Tümgen Komutanı

Askeri istihbarat Müdürlüğü

Aslı Arap olan ancak Amerika'da yaşayan Said K. Aburish, Saddam hakkında İngilizce kaleme aldığı eserinde bir gerçeği aydınlatmak istiyor.

"Saddam, Kerkük'ü Araplaştırmaya çalışıyordu. Saddam Kerkük'ün bir Arap, Kürtler de bir Kürt şehri olduğunu iddia ediyorlardı. Aslında bu şehir ne Arap ne de bir Kürt şehridir. O şüphe götürmez bir Türkmen şehridir. Kürtler 1960 yıllarından itibaren planlı bir şekilde Kerkük'e gelmeye ve yerleşmeye başlamışlardır".[11]

Filistinli Yazar ve Araştırmacı Hanna Batatu : "Kerkük şehri yakın tarihe kadar kelimenin tam manasıyla bir Türk şehri idi. Kürtler bu şehre yakın köylerden göç etmeye başladılar. 1959 yılında Kürtler şehrin yaklaşık üçte birini oluşturmaya başladılar.[12]

Ferik El-Mızhır El-Firavn "Irak'taki azınlıklar şöyledir: Süleymaniye de Kürtler ve Kerkük'te Türkler. [13] Seyyar El Cemil "Irak'ın kuzeyinde belirli bölgelerde



yaşayan Türkmenler Dicle Nehri'nin doğusundaki Kerkük'te ve nehrin batısındaki Telafer'de yoğun olarak yaşamaktadır. Bunların asılları Irak'ta egemenlik kuran Türkmen Devletlerine dayanmaktadır.[14]

Araştırmacı Yazar Sati Al-Hisri "Irak'ta Hatıralarım" adlı eserinde 1921 yılında, o dönemin Eğitim Bakanlığı Baş müşaviri görevinde bulunan İngiliz Yüzbaşı N.Varel ile olan ihtilafı ve çarpışmasını, Eğitim Müdürü muavini görevini reddettiğini açıklarken, Varel'in kendisine:

"Kerkük'e git, orada Eğitim Müdürlüğü görevini sana verelim, orada Türkçe konuşulur, sen de Türkçe biliyorsun", dediğini hatırlatıyor. Varel bu önerisini Kraliyet Sarayı Başkanı Rüstem Haydar'a da tekrarlamış ve Al-Hisri'den Türkçe konuşulan Kerkük'te yararlı olabileceğini söylemişti.[15]

Bir başka yazar, Abdulmecid Hasip Al-Kaysi'ye bakacak olursak, 1 Haziran 2000 tarihinde Londra'da çıkan el-Hayat gazetesinde Asuriler adlı kitabı hakkında yayınlanan bir eleştiriye verdiği cevapta, kendisini tanıtırken Irak'ın siyasi tarihiyle ilgilenmesinin elli yılı bulduğunu ifade eden bu yazar, adı geçen kitabında Kerkük'ün bir Türkmen şehri olup, halkının Türk ırkından olduğunu yazmaktadır.[16]

Dr. Mecit Khudduri "Cumhuriyet Döneminde Irak" adlı eserinde Kerkük, Altunköprü ve Telafer'e temas ederken, buraların Türkmenlerce meskun olduğunu yazar.[17]

Iraklı Yazar Mir Basri "Yeni Irak'ın Edebiyat Yıldızları" adlı eserinde Irak'ta gelişen edebiyattan söz ederken, Kürtlerin Süleymaniye bölgesinde edebi eserler vermelerine karşın, Kerkük'te Türkmen edebiyatının yaygın olduğunu yazarak; Fuzuli, Fazli, Rizai, Ahdi, Şemsi ve Hüseyini ile başlayan edebiyat akımının, sadece Türkmen edebiyatı ile geliştiğini ve Hicri Dede, Hıdır Lütfü, Naci Hümmüzlü, Mehmet Sadık ve Ahmet Faiz ile doruğa çıktığını, Kürt asıllı Şeyh Rıza Talabani'nin de Türkçe yazmak durumunda olduğunu bildirmektedir.[18]

Irak'ın yeni tarihi üzerine pek çok araştırması ve eseri bulunan Hayri Emin Ömeri de, Irak'ın yeni tarihinden politik hikayeler (Arapça), Bağdat, 1969, S. 66. Irak tahtı üzerine yaşanan tartışma ve çatışmaları anlatırken Kerkük'te çoğunluğun Türkmen olduğunu yazmaktadır. Dr. Fazıl Hüseyin'in "Musul Sorunu" kitabının 2'nci baskısının 92'nci sayfasında, Erbil, Kerkük ve diğer Türkmen bölgeleri hakkında Milletler Cemiyeti raporunda şunu yazmıştır: "Milletler Cemiyeti Komisyonu bu şehirlerin sakinlerinin asıllarının Türk olduklarını belirterek Erbil'de, Türklerden beş, yansı Türk, yansı Kürt olan ve bir de Yahudi mahalle vardır. Komisyonun ifadesinde, Hükümet denetiminde tek gazete basıldığını, burada yayınlanan resmi fermanlarda Arapça ve Türkçe dillerinin kullanıldığını belirtmiştir. Kerkük'te bulunan İngiliz siyasi subayı Arapça ve Kürtçe konuşmayı dahi bilmiyordu. Yalnızca Türkçe'yi öğrenmişti. Altınköprü ve Tuzhurmatu tamamen Türk veya Türkmen şehirleridir. Bunlar içinde birkaç aile Yahudi bulunmaktadır. Karatepe %75'i Türk, %22'si Kürt, %3'ü ise Araplardan oluşmaktadır. Tazehurmatu ve Dakuk tamamen Türk şehirleridir. Yalnız çevresindeki köyler Kürtlerden oluşmaktadır." Ansiklopedik bilgilere başvuracak olursak, Cambridge Üniversitesi yayını olan "Dünyanın Yöresel Mimarisi Ansiklopedisi" adlı eserin Kirkuk (Kerkük) maddesi, Kerkük'te çoğunluğun Türkmen olduğunu ve Irak'ta Türkmen nüfusunun 2.5 milyonun altında olmadığını yazmaktadır.[19]

Ana Britannica Ansiklopedisi'nin "Kerkük" maddesini J.H. Kramers yazmıştır. Kramers ilgili maddede "Kerkük'ün 1. Cihan Harbi'nden az evvel 20.000 kadar tahmin edilen nüfusunun hâkim unsurunu Türkler teşkil ediyordu" diye yazmaktadır.[20]

Microsoft Ansiklopedisi'nde ise Kerkük Irak'ın petrol sanayisinin merkezidir. Akdeniz'e ham petrol taşınması için petrol boru hattıyla bağlıdır. Kerkük nüfus çoğunluğu Türkmenlerdir. Ayrıca Kürt, Arap, Asuri ve Ermenilerde bulunmaktadır.[21]

28 Ekim 1992 tarihli Meydan Larousse'un Türkiye baskısının Kerkük maddesinde şu ifadeler yer almaktadır: "Kerkük'te yoğun bir Türk topluluğu ile onun geliştirdiği Türk kültürü vardır. Şehirde 350 aile kadar olan Hristiyanlar da Türkçe konuşur ve Türkçe'yi Süryani harfleri ile yazarlar ve bir bölümü de Kerkük Kalesi'nde otururlar."

Irak'ın kuzeyinde bütünüyle Türkmen kasaba ve köyleri vardır. Önemli bir kent olan Kerkük'te bunlardan biridir.[22]

Kerkük konusunda yalan söylemekten çekinmeyen

Kürtler, Kerkük'ün aslında Osmanlı arşivlerine göre de Kürt şehri olduğunu söylerken, gerçek Osmanlı arşivleri bu konuda tam tersini söylemektedir. Belgelerle dolu olan bu kitap, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Dairesi Başkanlığı Nu: 64, "Kanuni Devri"nde 111 numaralı Kerkük'e ait tahrir defteridir, yayın tarihi: 2003. Tahrir defteri incelendiğinde, bölgede yaşayan toplumların etnik kimlikleri, bağlı oldukları aşiretler ve bu aşiretlerin kimliği, bölgenin idari yapısı, nüfusu, din ve mezhepleri, vakıflar, toprağın yani arazilerin tasarruf şekli ve kime ait olduğu, hayvancılık hakkında bilgilerin yanı sıra 7320 erkek nüfusunun bulunduğu ve bunların da % 90'ının TÜRK OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR.

Kürtlerin gösterdiği ve her yerde ibraz ettikleri tek kaynaklar, Arnavut asıllı Şemseddin Sami'nin verdiği bilgilerdir. Şemseddin Sami Türkçeyi öğrenerek kitaplar ve makaleler yazmaya başlamıştır. Şemseddin Sami Kerkük'ü hiç görmeden bazı Fransız ansiklopedilerden yararlanarak Kamus-i A'lâm'ının Kerkük maddesinde Kürtlerin Kerkük'te çoğunluğu oluşturuyor yazmaktadır. Verdiği bilgilerin bilimsel,

gerçekçi ve doğru olduğunu kabul etmemiz gerekirse, Bağdat'ın da bir Türk şehri olduğunu kabul etmemiz gerekir. Çünkü Şemseddin Sami aynı eserinde, Bağdat'ta halk tarafından konuşulan birinci lisanın Türkçe, ikinci derecede ise Arapça olduğunu da tespit ettiğini yazmaktadır. "Belge" Devlet arşivinden alınmış bir devlet belgesidir. Tartışma götürmez gerçek bir belgedir. "Musul Vilâyeti-Salname-i Resmîyesidir". 1904 yılında bundan 100 yıl önce yazılan bu belge, Şemseddin Sami'nin yazdıkları ile aynı tarihlere rastlar. İki belge arasındaki farklara bakılmak suretiyle bilimsel olarak konuyu iyi değerlendirmek gerekmektedir. Eski Türk alfabesi ile yazılan belgeden bazı satırları okuyalım. S. 212, 213, 214.:

"Kerkük Sancağına dair malûmat:

... Kerkük şehrinde 26510 İslâm ve 432 Keldani ve 463 Musevi, buna bir misli ünâs (kadın), üç binden aşağı olmayan yabancı ilâve olunursa şehrin nüfus mecmuası 57810'a baliğ olur. Kerkük şehri "kale" ve "karşı yaka" ve "korya" namları ile üç kısma münkasım (bölünmüş) olup, bu her üç kısımda 14 mahalle vardır. AHALİ-i ŞEHİR: UMUMİYETLE TÜRK OLUP TÜRKÇE TEKELLÜM EDERLER (konuşurlar.) GURABA (yabancı) OLARAK BİR MİKTAR ARAP VE KÜRT İLE KALİLİL (az)-MİKTAR İRANİ BULUNUR". Aynı yıllara rastlayan, bir resmi devlete, diğeri şahsa ait olan bilgi arasındaki farka bakanlar ve Kerkük'ü, çevresini yakından bilenler, tanıyanlar, orada yaşayanlar, Kürtlerin ne kadar tarih bilgisinden yoksun, hayal peşinde koştuklarını anlayacaklardır.

KERKÜK KALESİNİ KÜRTLER Mİ YAPTI?

Sözde bazı Kürt araştırmacı, yazar ve çizerleri Kerkük'ü hayal edilen Kürt devletinin sınırları içine almak için türlü yalan ve uydurma belgelerle insanları yanıltıyorlar. Bu sözde Kürt Araştırmacıları: "Bu bölgede yaşayan Kürtlerin bağımsız devletleri, imparatorlukları, devletçikleri ve emirlikleri olmuştur... Irak kuzeyinin kalesiyle meşhur olan şehri Kerkük'tür". Kürtlerin küçük ve dağınık beylikler kurduklarını kabul etmek mümkündür. Ancak, devletler, hatta imparatorluklar kurduklarını iddia etmenin hiçbir bilimsel dayanağı yoktur. Bu devletler ve imparatorluklar ne zaman ve nerede kurulmuştur? Adları nedir, hükümdarları kimlerdir? Hiç belli değildir.[23] Zira tarihsizler, yapay geçmiş yaratmaya çalışıyorlar. Kürt siyasetçileri, tarihçileri ve aydınları bir dala tutunmak ve yeni bir tarih yaratmak istiyorlar, ama tarihi dayanakları yok ve iddialarını da hiçbir tarihi kaynak doğrulamıyor. Yapabildikleri tek şey, başka



milletlerin tarihi şahsiyetlerini ve kültürel varlıklarını kendilerine mal etmeye çalışmak. Yarı da Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucularının Kürtlerin olduğunu söylerlerse kimse şaşmasın. Yoksa Kerkük Kalesi'ni Kürtler mi yaptı?! Kerkük'te diktikleri, tarihi değeri olan bir mimari eserleri var mı? Bir tane yoktur. Ama bu hayalperestler utanmadan Kerkük'ün tarihi ve coğrafi olarak Kürt şehridir derler! Bir Ortadoğu uzmanı olan David McDowall Modern Kürt Tarihi isimli kitabında diyor ki: "Az sayıda Kürt, 1958 gibi yakın bir tarihten bu yana daha büyük bir Türkmen nüfusa sahip olmasına rağmen, bugün bile Kerkük şehrinin kendilerinin olduğunu öne sürecekler!"[24]

Çocukluğumuzun Cennetidir Kerkük

Bazı gruplar "Kerkük bizim" diyor, o zaman haklı olarak şu soruları sormak gerekiyor, Kerkük sizin ise o zaman Kerkük'te tarih, medeniyet ve kültür mirasınız nerede? Yok. Kerkük sizin ise neden nüfus kayıtlarını ve tapu dairelerini tahrip edip yaktınız? Kerkük sizin ise devlet dairelerini, devlete ait araçları, okulları, hastaneleri, insanların evlerini, özel araçlarını ve iş yerlerini neden talan edip yağmaladınız? İnsan kendine ait olan bir şehri talan edip, yağmalar mı hiç? Kerkük sizin ise Irak işgalinden hemen sonra sahte "Kerkük" nüfus kağıdı ve gıda kamesi düzenleyerek 700 bin Kürt'ü Kerkük'e neden yerleştirdiniz? Bugün Kerkük ve Türkmenler bir yok olma, kimlik ve geleceğini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Türkiye başta olmak üzere bütün Türk Dünyasının gözü önünde, bin yıllık bir Türk şehri göz göre göre Kürtleştirilmek istenmektedir! Başkaları için "petrol cenneti" bizler için ise çocukluğumuzun cennetidir Kerkük.

KAYNAKLAR:

- [1] Doç. Dr. Türel Yılmaz, Gazi Üniv. İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, Türkiye'de Kürtlerin Kerkük'te çözüm olmaz.
- [2] Dr. Bülent Aksoy, Kerkük-Tarihi Türk Şehri.
- [3] Nihat Kaşıkçı, Irak'ta Yok Edilen Türk Mirası.
- [4] Nefi Demirci, Belgelerle Kerkük'ün Kimliği, Orkun Dergisi, Sayı:80, Ekim 2004.
- [5] Erşat Hümmüzlü, Irak'ta Türkmen Gerçeği, Kerkük Vakfı Yayınları, Ankara, 2005.
- [6] Suphi Saatçi, Tarihten Günümüze Irak Türkleri, Ötügen Yayınları, İstanbul, 2003.
- [7] Mahir Nakip, Kerkük'ün Kimliği, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2007.
- [8] Raşit Kısacık, ABD'den Kürtlere Bir Demeç Kerkük, Truva Yayıncılık, İstanbul, 2007.
- [9] Kardeşlik Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 10, Nisan-Haziran 2001.
- [10] Mesud Barzani, Barzani ve Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi 1.2. İstanbul Doz Yayınları, 2005.
- [11] Chris Kutschera, Kürt Ulusal Hareketi, Avesta Yayınları, İstanbul, 2001.
- [12] Stephen Hemsley Longrigg, 1900 - 1950 Arası Yeni Irak, Tercüme ve Yorum, Selim Taha el-Tikriti, el-Fecir Yayınları, Bağdat, 1988.
- [13] Ata Terzibaşı, Kerkük Matbuat Tarihi, Kerkük Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005.
- [14] W.R.Hay, Two Years in Kurdistan, Experiences of a Political Officer 1918-1920, London 1921.
- [15] FISCHER, Reinhard, Die Turkmenen im Irak, frei Wissenschaftliche Arbeit zur Erlangung des Grades eines Magister Artriurn, Universität Berlin.
- [16] Zekeriya Kurşun, "Kerkük'ün Sosyal ve Demografik Yapısı", Global Strateji, Yıl:1 Sayı:1 İlkbahar 2005.
- [17] Ferik El-Mızhır El-Fıravın-1920 Irak Ayaklanması Liderlerinden, "Irak 1920 Ayaklanması" Bağdat-ikinci baskı,1995.
- [18] Said K. Aburish, Saddam Hussein, The Political Of Revenge (Saddam Hüseyin: İntikamın Politikası), Blooms Bury, London, 2001.
- [19] Hanna Batatu, Irak 1. Kitap, Komünistler, Baasçılar ve Özgür Subaylar, Arap Araştırmaları Yayınevi, Beyrut, 1992.
- [20] Said K. Aburish, Saddam Hussein, The Political Of Revenge (Saddam Hüseyin: İntikamın Politikası), Blooms bury, London, 2001.
- [21] Vladimir F. Minorsky, Musul Sorunu, Çeviri: Salim Şahin, Kürt Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul, 1998.
- [22] Hayri Emin Ömeri de, Irak'ın yeni tarihinden politik hikayeler (Arapça), Bağdat, 1969.
- [23] Philip G. Kreyenbroek, Kürtler (Güncel Araştırma) Cep Belgesel, İstanbul, 2.b.2003.
- [24] Nefi Demirci, Sönmeyen Ateş Dinmeyen Hasret Kerkük, Türkmeneli İnsan Hakları Derneği Yayınları, İstanbul, 2006.

AHISKALI TÜRKLER VE SÜRGÜNDE MİLLİ ŞUUR

Dr. Hayati BAŞARAN / Ahıska Türkleri Lobisi Başkanı



İnsanların ekonomik, toplumsal veya siyasal nedenlerle bireysel ya da kitlesel olarak yer değiştirme eylemi "Göç" olarak tanımlanmaktadır. Kitlesel mekân değiştirme davranışlarının her dönem kendine özgü hikâyesi olsa da her dönem için farklı anlamlar da taşımaktadır. Örneğin İslam Tarihinde hicretin, Türk tarihinde Ergenekon'un yeri ve anlamı büyüktür.

Türkleri, diğer milletlerden ayıran özelliklerin başında göçmen olmaları gelmektedir. Orta Asya'dan başlayan "Türk Göçü" kitlesel olarak Avrupa'ya, münferit olarak dünyanın her tarafında yaşayan Türk varlığına kadar ulaşmıştır. Göçleri zorunlu kılan faktörler arasında daha müreffeh bir yaşam arzusu ve savaşla kazanılan topraklara sahip olma isteği bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun üç kıtada egemenlik kurması ve fethedilen topraklara uç beylerinin yerleştirilmesi göç hareketini sürekli kılmıştır. Osmanlı'nın güç kaybı ile göç hareketi, Anadolu'ya doğru yönelmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu sonrası, Türkiye sınırları dışında Türklerin kalmış olması yeni göç hareketleri oluşturmakla birlikte yurtdışında kalan Türkler için zorlu geçen meşakkatli günleri başlatmıştır. Batı Trakya, Musul, Kerkük, Kibris, Kafkasya bölgelerinde yaşayan Türklerin zorlu geçen günleri hafızalarda yer almaktadır. Belirli dönemlerde Türkiye'ye

yapılan göçler, göç edenler için kurtuluş olmuşsa da, yaşadıkları ülkelerin politik tercihlerine göre çok büyük zorluklar hatta sürgün yaşayanlar da olmuştur.

Türkiye'de pek çok kimsenin varlığından dahi haberdar olmadığı Ahıska Türkleri, son iki yüzyıldan bu yana birçok insan hakkı ihlalleriyle karşılaşmış ve hâlâ da karşılaşmaktadırlar. 1829 Edirne Antlaşması'na kadar yaklaşık 250 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu himayesinde bulunan Çıldır Eyaleti'nin merkezi konumundaki Ahıska, bugün Gürcistan sınırları içinde yer almaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgeden çekilmesiyle birlikte ayrımcılıklara, sürgünlere ve saldırılara maruz kalan Ahıska Türkleri, günümüzde 10 farklı ülkede dağınık bir biçimde yaşamak zorunda bırakılmalarına rağmen kültürel ve millî kimliklerini korumayı başararak eşine az rastlanır bir dayanışma örneği sergilemektedirler (Aydıngün, A. ve Aydıngün, İ. 2014).

AHISKA COĞRAFYASI ve SÜRGÜN

Ahıska, Türkiye'nin kuzeydoğusunda, Ardahan ilimize sınır olan ve Gürcistan sınırları içinde yer almaktadır. Abastuman, Adigön, Aspinza, Ahılkelek, Azgur ve Hirtız gibi önemli yerleşim birimleri ile yaklaşık ikiyüzelli köyün merkezi olan Ahıska şehri, Türkiye sınırına 15 km mesafede bulunmaktadır. Şehir, karayoluyla Tiflis, Batum ve Türkiye'ye (Türkgözü Sınır Kapısı) bağlanmaktadır. Kür Irmağı, Posof ve Adigön çaylarıyla bu çaylara kanşan derelerin suladığı alanlar üzerinde bulunan Ahıska ve köyleri, tarıma elverişli topraklara sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan Moskova ve Kars Anlaşmalarıyla Türkiye'nin doğu sınırı



kesinleşmiş, Ahıska Türkiye sınırları dışında kalmıştır. Siyasal sınırların çizilmesi ve Sovyetler Birliğinde komünist rejimin katı ve baskıcı uygulanması nedeniyle Ahıska ile Anadolu arasında bağlar kopmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya'da Çarlık devri bitmiş, Komünist Sovyet dönemi başlamıştır. Bu dönemde Gürcistan sınırları içinde yer alan Abhazlara, Osetlere ve Acara bölgesine özerklik verilirken, Ahıska ve havalisi doğrudan doğruya Tiflis zımamdarlarına bırakılmıştır. Bu dönemden itibaren, Ahıskalı Türkler üzerinde baskı artmış ve Stalin yönetiminde ise Ahıska bölgesinde "Türk" kelimesini unutturma çabaları başlamıştır. Toplumun önde gelen aydın ve din adamları, Türkçülük yapmak ve Türkiye taraftarlığı, olmak gibi suçlamalara maruz kalmış, suçlamalar sonrası ya tutuklanmış ya da öldürülmüşlerdir.

İkinci Dünya Savaşı'nın baş aktörlerinden Sovyetler Birliği, savaşta eli silâh tutan Ahıskalı Türkleri cepheye götürmüş ve Türkiye sınırlarını



Türklerden arındırma politikasını uygulamaya koymak amacıyla kadın, yaşlı ve çocukları sürgüne göndermiştir. 31 Temmuz 1944 tarihinde çıkardıkları "Ahıska'da Yaşayan Türklerin Sürgün Edilmesine" ilişkin karar çerçevesinde, yaklaşık 86.000 Ahıskalı Türkü, 14 Kasım 1944 tarihinde, Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'a sürgün etmişlerdir.

Ahıskalı Türklerin sürgünü insanlık dışı şartlarda gerçekleşmiştir.

Mevsimin kış, yolun uzun ve zorlukla geçen sürgün treni günlerinde Ahıskalı Türkler, soğuktan ve hastalıktan dolayı çok sayıda can vermişlerdir. Can kayıpları, Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'da ilk yerleştikleri bölgelerde sağlıklı yaşam şartları nedeniyle devam etmiştir.

Sürgün sonrası yıllarca kamp hayatı yaşayan Ahıskalı Türkler, kamp hayatından sonra da sürgünde yaşamaya devam etmektedirler. Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'da sürgünde yaşam sürerken, Rusların, Özbekleri kıskırtmaları sonucu 1989 yılında Özbekistan'ın Fergana Vadisi'nde çıkan olaylarda da Ahıskalı Türkler büyük kayıplar vermişlerdir. Fergana olayı sonrası Ahıskalı Türkler, yeni sürgünler yaşadılar ve uçsuz bucaksız Rusya Federasyonu topraklarının değişik yerleşim yerlerine dağılmış vaziyette yaşam mücadelesi vermektedirler.

Stalin döneminin en belirgin özelliği, milyonlarca insanın yerlerinden edilerek değişik bölgelere sürülmeleridir. Ahıskalı Türkler de sürülen halklar arasında yer almıştır. Ahıskalı Türkleri diğer sürgün toplumlardan ayıran özellik, kendilerine ait özerk idari yapının olmamasıdır. Bu nedenle anavatanlarına dönüş hakkını elde edememişlerdir. Bu durum Sovyetler Birliği'nin 25 Aralık 1991 yılında dağılmasından sonra belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bunun anlaşılması üzerine Ahıskalı Türkler kendi kaderlerini belirleme çalışmalarını başlatmışlardır. Bu çalışmaların ruhunu ve vazgeçilmez ilkesini Vatana Dönüş

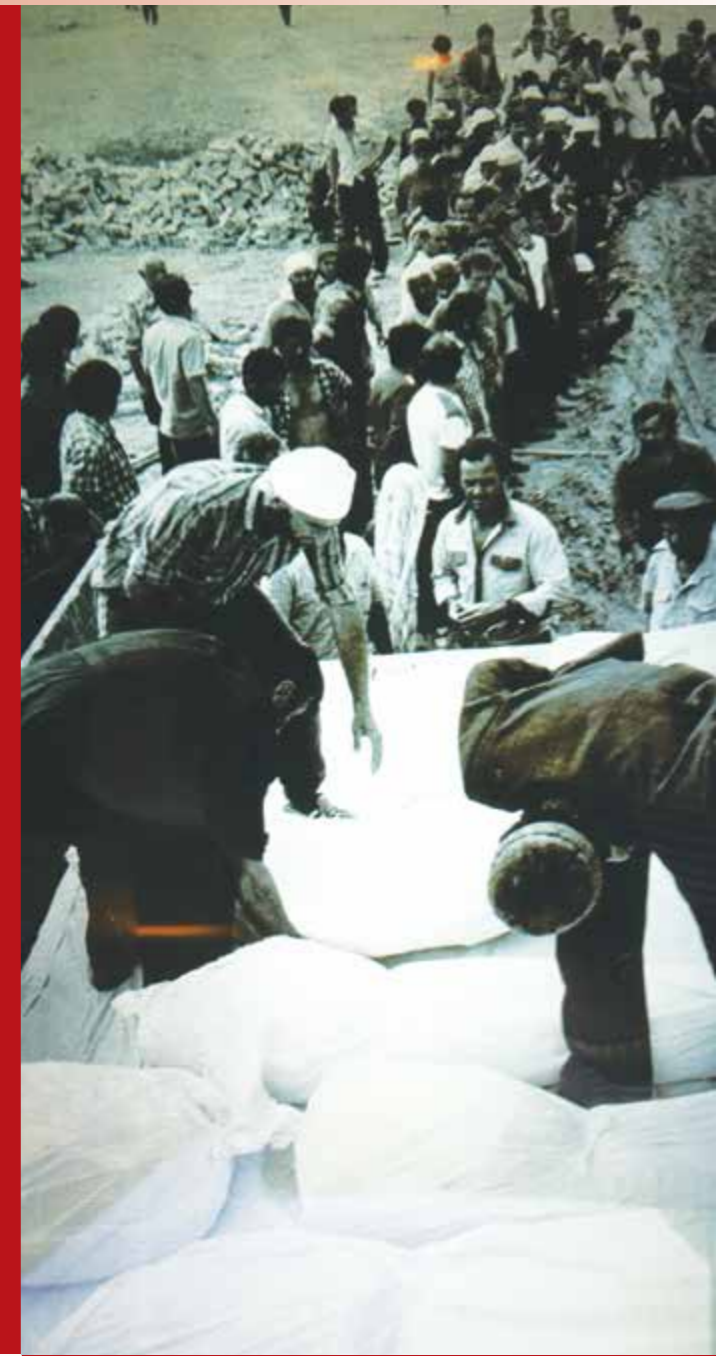
oluşturmaktadır. Ahıskalı Türklerin vatana dönüşü uluslararası bir konu haline gelmiştir. Bu nedenle uluslararası düzeyde çalışmalar yoğunlaşmıştır. Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ) tarafından 1996 yılında düzenlenen "Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerinde Yerinden Edilmiş İnsanların Sorunları" konferansında, Ahıska Türklerinin durumu ilk defa uluslararası platformda tartışılır olmuştur. Bu tartışmalar artırlarak devam etmiş ve 1999 yılında Gürcistan'ın Avrupa Konseyi üyesi olma şartları arasında Ahıska Türklerinin geri dönüşünün sağlanması bulunmaktadır. Bu şart henüz yerine getirilmemiş ve Gürcistan, Ahıskalılara vatana dönüş izni için hiçbir olumlu adım atmamaktadır. Ve Ahıskalı Türkler için sürgünde yaşam devam etmektedir.

1992 Yılından sonra Türkiye'ye Ahıskalı Türk göçü artmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti Sürgünde Ahıskalı Türklerin Türkiye'ye kabulü için özel bir düzenleme yaparak 3835 sayılı "Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanunu" çıkarmıştır. Bu düzenlemeyle Ahıskalı Türkler diğer milletlerden ayrı tutulmuş ve Türkiye'ye iskânlı göç etmelerine fırsat verilmiştir. Son olarak Ukrayna'da can derdinde olan Ahıskalı Türkler Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın girişim ve talimatlarıyla Erzincan Üzümlüye

MİLLİ ŞUUR

getirilmiş ve iskân edilmişlerdir. Sürgün sonrası Ahıskalı Türkler; günümüzde Anavatan Türkiye'nin yanı sıra 9 ayrı ülkede yaşam sürmektedirler. Günümüzde Krasnodarda kimliksiz, ABD'de mülteci, Fergana'da korku içinde, her yerde yoksul, Ukrayna da can derdinde olsa da yaşadığı her yerde Türkiye'yi kendi devleti olarak görmüş milli şuur ve kimliğine sadakatini kaybetmemiştir.

Türk Milletinin vatansız kalamayacağını, bayraksız olamayacağını ve güçlü bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne sahip olmadan huzur içinde yaşanmayacağını 72 yıldır sürgünde yaşamla deneyim etmiş olan Ahıskalı Türkler; sürgünde yaşadıkları ülkelerde kabul düzeyleri ve refah seviyeleri ne olursa olsun önce Türkiye demektedirler. Nitekim "15 Temmuz 2016 gecesi bir grup vatan haininin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yapılan saldırıyla Türk Milletinin iradesine ipotek koyma çabalarını, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi ve Devlet Kurumlarına yapılan saldırılarla Devletin varlığını ortadan kaldırmayı hedefleyen girişimlerini" her yerde ve her zaman kınayarak karşı durmaktadırlar. Sürgünde yaşamda **"Önce Türkiye"** diyerek, tek Millet olma şuurunu ve tek Devlete sahip olmanın gururunu yaşamaktadırlar.



Yararlanılan Kaynaklar

Prof. Dr. Ayşegül Aydıngün ve Prof. Dr. İsmail Aydıngün, 2014. Ahıska Türkleri: Ulusötesi Bir Topluluk- Ulusötesi Aileler. Basılı Kitap.

Yunus Zeyrek, 2001. Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri.

<http://www.ahıska.org.tr>

Türkiye'nin Eğitim Davası: BİR NESLİ DAHA MAHVETMEMEK İÇİN

Prof. Dr. Mehmet Öz
Türk Ocakları Genel Başkanı
Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü



Anlayış ve bilgi çok iyi şeydir; eğer bulursan, onları kullan ve uçup göğe çık. (...) Akıl, karanlık gecede bir meş'ale gibidir; bilgi, seni aydınlatan bir ışıktır.

(Yusuf Has Hacib)

Çağımızı tarif etmek için kullanılan terimlerden biri, "bilgi çağı" idi. Esasen bu, yanlış bir tanımlamadır; zira bilgi, bir çağda değil bütün çağlarda insanlar için en önemli hazinelerden biri olmuştur. Yusuf Has Hacib'in akıl ve bilgiye dair sözlerinin benzerlerini farklı dönemlerde ve uygarlıklarda da bulursunuz. Ama çağımızda bilginin ve bilimin önemi katlanarak artıyor. Bununla bağlantılı olarak eğitim, bilimsel araştırma ve teknolojik yeniliklerde süregelen yarışta geride kalanların bağımlılığı da vazgeçilemez bir hâl alıyor. Doğal maddi kaynaklara sahip olmayan milletler ve ülkeler için yetişmiş insan gücünün,

üretimin ve yaratıcılığın önemi daha da büyük. Doğal kaynakların bir kısmının, özellikle petrol, doğalgaz gibilerinin, yenilenebilir olmadığı gerçeği, insanları sürdürülebilir enerji kaynaklarına yönlendiriyor. Burada da eğitim, bilim ve teknolojik yaratıcılık devreye giriyor. Bunun gibi pek çok örnek verilebilir. Bu alanların gelecekte bugünkünden daha da etkili olacağı, dünya yüzünde var olma mücadelesinde kilit rol oynayacağı kesindir.

19. yüzyıl ve hatta önceki yüzyıllardan itibaren Osmanlı yöneticileri de askerî ve teknik alanlarla bağlantılı konulara öncelik vererek eğitim kurumlarını modernleştirmeye başladılar. II. Mahmud ve bilhassa da II. Abdülhamid devirlerinde büyük atılımlar yapıldı. Cumhuriyet'in kurulmasından sonra da eğitim, öncelikli konulardan biri oldu. Ancak geldiğimiz noktada maalesef en başsuz olduğumuz alanlardan biri eğitimdir. Buna bilimsel, akademik performans ve yenilik (inovasyon) konularını da ekleyebiliriz. 2000'lerde bütçeden Ar-Ge'ye ayrılan payda meydana getirilen artışa rağmen Türkiye hâlâ olması gereken seviyenin çok çok altındadır.

Büyük devletler nitelikli kadrolarla, yetişmiş insan gücüyle ayakta durur ve gelişmeye devam eder. Bilimde ve teknolojiye öncülük etmek için eğitim sisteminin belirli bir felsefeye dayanması, kurumların buna göre şekillenmesi şarttır.

Türk milleti evrensel/cihanşümul düşünmelidir. Onun için de eğitim felsefemizin bir ayağı Türk tarihine, Türk kültürüne ve vatan toprağına sınıksız basarken bir ayağı da dünyayı dolaşmalıdır. Kozmopolit değil cihanşümul olmalıdır. Önce körü körüne Batı hayranlığı sonra da medeniyetler arası diyalog masallarıyla heba edilen nesiller ve yılların tekrerrü etmemesi şarttır. Bizim kimliğimizi coğrafyamız, tarihimiz ve dilimiz yoğurmuştur. Bunun mayası da Anadolu'dur. Oradan başlayacağız. Türk'ün Anadolu'dan önceki tarihi, kültürü ve mükteşebatı bu mayanın asli elemanlarından biridir. Anadolu'nun da elbette ki Türk-öncesi tarihi, geçmişi, birikimi vardır ve biz onu da temellük etmişizdir. Burada bin yıllık tarih var. Bu tarih tecrit edilmiş değildir, dışındaki dünyayla etkileşimdedir. Büyümüştür ve o "dış"ın önemli bir kısmını "iç"

yapmıştır. Dolayısıyla biz Anadolu, Balkanlar, Orta Avrupa, Karadeniz'in kuzeyi, klasik İslam topraklarını kapsayan bir coğrafyada siyasi ve medeni açıdan hüküm sürmüş bir milletiz. Bugün de Afrika'dan Güney Amerika'ya, Arap ülkelerinden Türk dünyasına bütün dünya ile ilişki ve iletişimimizdir.

Eğitim siyasetimiz ve zaman içerisinde yaptığımız değişikliklerde, bu temel ile zamanın ruhu arasındaki ahenk ve uyumu tutturmak esas olmalıdır. Partilerin farklı programları bir yana, ülkeyi 15 yıldır yöneten bir siyasi partinin farklı bakanları dahi eğitimi sil baştan ele almaya giriştiler. İdeolojik ve siyasi hesaplaşmaların girdabında çabalamak yerine bu meseleler, geçmişten geleceğe bir ufukla değerlendirilmelidir. Bu bağlamda farklı görüşler, dünyanın değişik tecrübeleriyle karşılaştırmalar dikkate alınmalıdır. 28 Şubat sürecinin yanlışları, tersinden başka yanlışlarla düzeltilemez. Devlet kurumlarının ve hükümetlerin müzaheretleriyle, diğer bazı alanlar gibi, hatta en başta eğitim alanına "hizmet" ve "altın nesil yetiştirmek" söylemi ile hâkim olan yapıların benzerlerine yol açabilecek özel/vakıf okulları konusuna dikkat gösterilmelidir. Türk milletinin İslam anlayışında merkezi bir yer tutan tasavvuf anlayışını; sorgulamayan, körü körüne itaat eden müritler yetiştirmeyi esas alan bir tarzda istismar eden yapıların eğitim hayatına hükmetmelerinin ne denli vahim sonuçlar doğurabileceğini, FETÖ'nün 15 Temmuz darbe girişimi bütün çıplaklığıyla ortaya koydu. Hâl böyle iken benzer yapıların bu yöndeki çabalarına ihtiyatsızlıkla yaklaşılması yanlıştır.

İnsanların din ve vicdan hürriyetlerinin kâmil manada sağlanması elbette devletin görevidir. Ancak toplumsal ve tarihî gerçeklerimizle bağdaşmayan bir takım "liberal" telakkilerle çok-hukukluluk gibi fantezilere itibar edilmemelidir. Cumhuriyet'in, hangi tarihî tecrübelerden ders alınarak kurulduğunu anlayamayanlar var. Aşırıların törpülenmesi, kendi medeniyet değerlerimizin süzgeçten geçirilerek gelenekten geleceğe taşınması çok önemlidir. Eğitim alanında da tevhid-i tedrisata böyle bakmak lazım. Toplumun

İhtiyaçları ve millî yapımız gereği din eğitiminin hakkıyla yerine getirilmesi lazım. Bu bakımdan imam-hatip okullarının sayılarını arttırmak yerine diğer okullarda başlatılmış olan seçmeli dersler modeli daha doğru ve gerçekçidir.

Orta öğretimde meslek okullarının özendirilmesi, çağımızın gerçekleri ve gelişmelerinin doğal bir gereğidir. Ancak en öncelikli olarak ele almamız gereken işlerin başında, sürekli müfredat yenilemek yerine öğretmen yetiştirme politikamızı sağlam esaslara bağlamak gelmelidir. Bu konuda Osmanlı'nın son döneminde ve Cumhuriyet döneminde çok iyi örnekler var. Bunların da eleştirilecek yönleri var elbette ama idealist mesleğine âşık öğretmenler yetişti. Tabii ki çağ değişiyor, hatta eğitim-öğretimin yapısı hakkında farklı düşünceler neşvünema buluyor. Bilgilerimizin kaynağı, eskisi gibi ağırlıklı olarak okul ve aile olmaktan çıkıyor; medya ve sosyal medya ağırlık kazanıyor. Tam da bu noktada çağın ihtiyacı olan öğretmen tipini iyi belirlemek ve yetiştirmek zorundayız. Öğretmenlik mesleğini cazip kılmalıyız. Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat ve İlahiyat gibi fakültelerin bu siyasetteki yer ve konumlarını, rol paylaşımlarını ülke gerçekleri ışığında tespit etmek gereklidir. Öğretmen olmak için adayların kişilik özelliklerinden öğrenim hayatlarındaki kazanımlarına uzanan çok sağlam yeterlilikler ve ölçütler getirilmelidir.

Eğitim ve bilim hayatımızın en önemli kurumlarından üniversitelerin durumu apaynı bir konudur. Ortaöğretimle bağlantılı olarak en ciddi meselelerimizden biri, yükseköğretime giriş sistemimizdir. Türkiye, olabildiğince nesnel bir ölçüt olarak ÖSYM sistemini yıllardır uyguluyor. Zaman içerisinde değişiklik olmakla birlikte sistemde en çok eleştirilen yönlerden biri, giriş sınavında test uygulamasıdır. Aday sayısı dikkate alındığında buna alternatif sistemleri uygulamanın zorluğu açıktır. Ancak kabul etmeliyiz ki test

çözmeye odaklı dersane ve okul uygulaması, çözümleyici ve eleştirel düşünmeyi geliştirmek açısından sakıncalıdır. Türk öğrencilerin PISA sonuçları bunun göstergelerinden biridir. Türkçe ve matematik alanlarındaki başarısızlık çarpıcıdır. Türkiye, ortalama puanı anlamlı bir şekilde OECD ülkeleri ortalamasının altında olan ülkeler arasında, Moldova, Bulgaristan, Uruguay vb. ülkelere aşıktır. Türkiye'de yeterli altyapıya sahip olmayan üniversiteler açılmış ve hâlen de eğitim ve öğretime devam etmektedir. YÖK bir takım ölçütler getirirse de az sayıda öğretim elemanı ile lisans programları açılabilir ve bunlarda ikili öğretim

uygulanabilir. Üniversitelerin belirli ortamlarda gelişebileceği açıktır. Üniversite ortamının olmadığı yerlerde yükseköğretim kurumu açmak, enerji ve para kaybından başka bir şey değildir. Siyasetçilerin popülist yaklaşımlarda bulunması olağandır ama akademik kurumların bu konuda ciddiyetten ve bilimsel yaklaşımdan ayrılmaması lazım. Değişen dünyanın ihtiyaçlarına ve gereklerine uygun yeni mesleklerin özendirilmesi, mezuniyetten sonra iş imkânları neredeyse hiç olmayan bölümlerle ilgili yeni projeler geliştirilmesi, bu gibi alanlarda üniversiteye girişten sonraki ilk iki yılda daha genel programlar uygulandıktan sonra öğrencilere sonrası

için tercih imkânlarının sunulması, bazı alanların sadece lisansüstü öğrenime yönlendirilmesi vb. tedbirler tartışılmalı ve uygun çözümler bulunmalıdır.

Özetle, eğitim ve öğretimde, bilimde ve teknolojiye eleştirel düşünceyi, sorgulamayı, yeniliği özendirmeli, fikri, irfanı ve vicdanı hür nesiller yetiştirmeliyiz. Aksi hâlde gelecek nesilleri de kaybederiz. Hatadan ders almamak ahmaklıktan da öte ihanettir. Hepimiz bu özeleştiri yapmak ve bu ülkenin, bu aziz Türk milletinin ve aslında bütün insanlığın ümidi olacak yeni bir medeniyet perspektifi sunmalı ve yüksek medeniyet inşa etmek için çalışmalıyız.

Genç Tıbbiyelilere Çağrı:

14 MART RUHUNA SAHİP ÇIKIN

“Kurulduğumuzda belirlediğimiz sloganımız” Türkiye Sevdamız Ekmek için kavgamız” olmuştur. Bunun mücadelesini veren herkesin yanında olmak ve onlara destek vermekte boynumuzun borcudur.”

Kahveci “14 Mart Tıbbiyeliler Derneğinin Gerçekleştirdiği toplantıda Genel Başkanımız Önder Kahveci genç hekimlerle bir araya geldi. Toplantıda sivil toplum ile ilgili olarak genç hekimlere bilgi veren Genel Başkanımız Önder Kahveci “Sivil toplum hareketleri Türk tarihinde gönüllülük esasının temel alındığı ve insana karşılıksız hizmet anlayışı olan vakıflar vasıtasıyla ortaya çıkmıştır. Çünkü ecdadımız insana hizmeti medeniyetimizin merkezine yerleştirmişti. Bunun da araçlarından birini vakıflar olarak belirlemişti. Vakıfların temel amacı karşılık beklemeden yardıma muhtaç olan veya toplumun geneline yarar dokunacak faaliyetlerde bulunmaktı.” dedi.

Türk milletinin sağlık alanında vakıflara çok önem verdiğini kaydeden Genel Başkanımız Önder Kahveci “Vakıflarda bunu gerçekleştirmek içinde en uygun alanı sağlık olarak belirlemişlerdir. Dünyada ilk defa Türk Milletinin başlattığı vakıflar ile hem koruyucu hem de tedavi edici sağlık hizmetleri toplumun tamamını kapsayacak bir şekilde verilmişti. Temiz su getirme vakfından, temiz hava vakfına, sokak temizliği için kurulmuş vakıflardan, gir çık hamamlarına ve evde hasta tespitine kadar birçok vakıf kurulmuştu. Vakıflar tarafından hastanelerin yapılmasına Karahanlılar döneminde başlanmış ve buralarda karşılıksız sağlık hizmeti verilmiştir. Sağlıkta ilk olarak kabul edilen bu sivil toplum hareketlerinin günümüzde de bazı dernekler ve vakıflar aracılığıyla sorunlar yaşansa da yürütüldüğü görmekteyiz.” şeklinde konuştu.



Tıbbiyeliler Ruhu İşgale Karşı Yakılmış Bir Meşale, Göndere Çekilmiş Ay Yıldızlı Bayraktır.

Sağlık çalışanlarının mesleki örgütlenmelerin Tıp Cemiyeti ile başladığına dikkat çeken Kahveci, “Bu hizmeti sunan insanların karşılaştıkları sorunların çözümü için bir araya gelmeleri ilk olarak ilk mesleki örgütlenmelerden biri 1856’da Türk Tıp Cemiyeti ile olmuştur. Bundan sonra 19 yy. sonlarında kurulan dernekler daha çok mesleğin haklarını genişletmek ve meslekte çalışanların özlük sorunlarını çözmeye, istenmeyen tayinleri engellemeye yönelik çalışmalar yapmışlardır. Genel olarak sağlık çalışanlarını bir araya getirdiği bir yapılanma gerçekleşmesi için sendikaların kurulmasıyla olmuştur. Tabi ki burada sivil toplum hareketi olarak sadece belli bir yapı içerisinde

oluşmuş örgütleri anlamak eksik bir bakış açısı olacaktır. 14 Mart Tıbbiyeliler Derneği’ne de isim veren aslında bir sivil toplum hareketidir. Bu hareket Tıbbiyelilerce işgale karşı yakılmış bir meşale ve göndere çekilmiş ay yıldızlı bayraktır. Bu anlamı ile Türk Milletinin tarihine damga vurmuş bir hareket olmuştur. 3 Şubat 1919’da Yani İstanbul’un işgalinden 4 ay sonra İngiliz birlikleri, karargah yapmak üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane’ye el koyarlar. Dersler dışında, üç öğrencinin bile bir araya gelmesi yasaklanır. Öğrenciler, okullarını kurtarmak ve eğitimlerine devam edebilmek için çare aramaktadır.

1827’de eğitime başlayan Tıbbiyenin, 92. yılını kutlamasında Tıbbiyeliler okulun iki kulesi arasında büyük bir Türk Bayrağı asarlar. Tüm Tıbbiyeliler 14 Mart 1919 günü büyük salonda toplanırlar.

Tıbbiyeliler büyük bir coşku ile hem Tıphane-i Amire’nin açılışını anar, hem de işgal protesto ederler. Tıbbiyelilerin bir sivil toplum hareketi olarak işgale başlattıkları karşı duruş bağımsızlık ateşinin yakılmasının da ilk kıvılcıklarından biri olmuştur.” dedi.



Bugünkü Durum İçler Acısı

Böylesine bir gelenekten gelen tıbbiyeliler hareketinin bugün devlet katında resmi temsilcisi olan Türk Tabipler Birliği'nin içine düştüğü durum içler acısı olduğunu kaydeden Genel Başkan Kahveci "Bugün Türk demekten imtina eden, bırakın ay yıldızlı bayrağı bir yere asmaya sevgi bile duymayan, düşmana karşı bir duruş yerine bölücüler ve hainlerle işbirliği yapan, milletin sağlığından daha çok hapisteki teröristin sağlığı, şehirleri işgal girişiminde bulunan teröristleri sağlık hizmetlerini kendine amaç edinen, Ermeni Tabipler Birliği'ne sözde soykırım nedeniyle özür dileyen bir yapıya dönüşmüştür. Türk hekimleri için böyle bir Türk Tabipler Birliği yüz karasıdır. Burada genç tıbbiyeliye büyük bir sorumluluk düşmektedir. Bu yapıyı her şeye rağmen bu halden kurtarmak 14 Mart ruhunu taşıyan genç hekimlerimizin görevidir." dedi.

Millet ve vatan sevgimizi ekmeğimizin, aşımızın önüne koyduk.

Bu yolda Türk Sağlık-Sen'in genç hekimlerin yanında olacağını kaydeden Genel Başkan Önder Kahveci sözlerini şöyle sürdürdü: Bunu yaparken de biz Türk Sağlık-Sen olarak her zaman yanınızda olacağız. Çünkü biz bir sivil toplum örgütü olarak millet ve vatan sevgimizi ekmeğimizin, aşımızın önüne koyduk.

Türk Sağlık-Sen Necip Türk milletinin mensubu olmakla büyük bir mutluluk duyanların ve isminin önüne Türk kelimesini alarak, adını Türk Sağlık-Sen olarak belirleyenlerin sendikasıdır,

Türk Sağlık-Sen; vatan sevdası ve sevgisi ile ekmek ve emek mücadelesinin birlikte dengeli yürütüldüğü, birinin diğerine asla tercih edilemeyeceğine

inanların; mutlu çalışan mutlu Türkiye diyenlerin sendikasıdır,

Türk Sağlık-Sen, "bizim; verilecek toprağımız, terk edilecek ilimiz, paylaşılacak vatanımız, vazgeçilecek insanımız, indirilecek bayrağımız, susturulacak ezanımız ve gidecek başka yurdumuz yok. Bunu için "sonsuz kadar var ol Türkiye" diyenlerin sendikasıdır.

Kurulduğumuzda belirlediğimiz sloganımız "Türkiye Sevdamız Ekmek için kavgamız" olmuştur. Bunun mücadelesi veren herkesin yanında olmak ve onlara destek vermekte boynumuzun borcudur.

Biz Vatansız hiçbir şeyin olmadığını farkındayız. Türkiye'deki kamu sendikal hareketinde milli bir sendikanın olması gerektiğine inanarak Türkiye Kamu-Sen'in, Türk Sağlık-Sen'in temelleri atılmıştır.

Bugün ise Türk sağlık-Sen 95 bin üyesi, Türkiye Kamu-Sen ise 400 bin üyesi ile devasa bir milli ve yerli sivil toplum örgütleri olarak hepimizin gurur

kaynağıdır.

Aynı geminin yolcuları, aynı sevdanın tutkunları olarak hep beraber birlikte mücadelemizi yürütmeliyiz. Çünkü karşıımızdaki cephe çok geniştir. Birlikte ve bir arada mücadele şarttır.

Milli sivil toplum hareketlerinin ve örgütlerinin temel sorumluluğu budur. Sağlık alanında faaliyet gösteren milli sivil toplum kuruluşları bu anlamda örnek olmalıdır. Ecdadımızın sivil toplum kuruluşu olarak millete hizmet için kurduğu vakıflarda bu amacı sağlık alanında gerçekleştirdiğini unutmamalıyız.

Bugün biz sağlık alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri olarak ecdadımızın mirasına sahip çıkmalıyız.

"ALEMDER ŞER OĞUZ'DA ER(EN) TÜKENMEZ!"

Dede Korkut



Türk milleti tarihin her döneminde kendi içerisinden kahramanlar çıkarmayı bilen bir millet olmuştur.

Devlet, millet, vatan, Toprak ve bayrak uğruna hiç tereddüt etmeden canını verebilen ve bunun için en önde giden kahramanlarının şehadetlerine, fedakârlıklarına ve zaferlerine şahit olmuştur.

Türk milleti, uzun tarihi boyunca bağrından milyonlarca millî kahraman çıkarmıştır, çıkarmaktadır, çıkarmaya da devam edecektir.

Kahramanlık olunca Türk milletinin evlatlarında yaş da anlamını kaybetmemektedir. Nene Hatun'lar da vardır. **12 yaşında cephede, 15 yaşında teröristler tarafından şehit çocuklar da...**

Çocuk kahramanlar, oyun çağlarında vatan ve millet için fedakarlıkta bulunanlar. Bu kahramanların yaşları küçüktür ama Türk milletinin yolunu aydınlatıp, yönünü bulmasında birer kılavuzdurlar.

Örneğin insanlık tarihinde birçok ulusun verdiği kurtuluş mücadelelerine örnek teşkil eden olan Kurtuluş Savaşı'nda, dünyanın dört bir yanından gelen düşmana karşı, millet olarak topyekün mücadele verirken, bu mücadeleye katılan çocukların unutulmaz kahramanlıkları bulunuyor.

Türk milletinin karşı karşıya kaldığı en son bağımsızlık imtihanı **Mustafa Kemal Atatürk liderliğindeki Kurtuluş Savaşı mücadelesiydi.** Böylesi bir millî mücadele direnişinde Türk milleti genciyle yaşlıyla, kadınıyla erkeğiyle, çoluğuyla çocuğuyla yurdunu düşman işgalinden kurtarmak için cephelere koşmuştu.

Türk çocukları 1919'ların Anadolusunda vatan işgal edildiğinde sırf yurtlarını savundukları için türlü türlü işkencelere maruz kaldılar; kimisi sakat kaldı, kimisi şehit oldu, birçoğu işgalci güçler tarafından öksüz ve yetim bırakıldı. Ama tüm bunlara rağmen dünya insanlığına karşı merhamet ve barış duygularını yitirmediler.

"YAŞIM KÜÇÜK AMA İMANIM BÜYÜKTÜR ANNE"

Örneğin Kurtuluş mücadelesinde pek çok evladını şehit veren Maraş'ta çocuk kahramanlar önemli rol oynadı. Fındıklıoğlu İbrahim, Sait Yalçın, Kısakürekzade Şahap, Etlioğlu Ahmet Duran, Bombacı Ahmet, Şekerci Ökkeş ve Çuhadar Ali, **çocuk olmalarına rağmen canları pahasına millî mücadele yer aldı.** Kimi savaş esnasında şehit oldu kimi de gazilik gururunu yaşadı.

Fransızların Maraş'ı işgalinde cepheye koştuğunda annesinin, **"Henüz küçüksün, seni hemen vururlar oğlum" dediği Şekerci Ökkeş, "Yaşım**

küçük ama imanım büyüktür anne. Şehit olacaksam, vatan ve millet uğrunda şehit olacağım. Ben ölmeliyim ki düşman sizlere ilişmesin" diyerek büyük bir cesaret örneği gösterdi.

Bombacı Ahmet ise harbin en şiddetli zamanlarında kaledeki mücahitlere mühimmat ve erzak taşıdı. Millî mücadelenin ardından Ankara'ya davet edilen Etlioğlu Ahmet Duran'a madalyası ise bizzat Gazi Mustafa Kemal Paşa tarafından göğsüne takıldı.

12 YAŞINDAKİ ŞEHİT EKREM



30 Ağustos 1922 yılında Dumluşınar Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nde, Nevşehir'den gelen birliğin içinde, Avanoslu 1910 doğumlu Aydın oğlu Ekrem de vardı. 12 yaşında şehit olan Ekrem kendisi ile birlikte aynı yerde şehit düşenlerin en küçüğü 8 yaşında olan Konya – Bozkır'dan Ömer oğlu Hüsnü ile birlikte kabri Dumluşınar şehitliğindedir.

Kahraman şehit Ekrem'in memleketi Avanos'ta bir heykeli dikilerek varlığı ve kahramanlığı yeni nesillere anlatılmaya başlandı.

Avanos Belediye Başkanı İsmet İnce: "Avanoslu çocuk şehidimizin heykelini yerleştirerek onunla birlikte bu topraklar için canını veren tüm

şehitlerimizi anmak istedik. Kurtuluş mücadelemizde çocuk yaşta birçok şehit verdik. Pek çoğunun adı dahi bilinmiyor. Şehidin yaşının küçük olması bu vatan için ne fedakârlıklar yapıldığını ve ne canların verildiğini gözler önüne seriyor. Bu vesile Avanos'ta bir çalışma daha başlattık. Çeşitli duyuru ve ilan kanallarından halka ulaşmaya çalışıyoruz. Kurtuluş mücadelesinde savaştan, kayıtlara geçmemiş pek çok şehit ve gazimiz bulunuyor. Bunlar hakkındaki bilgileri kayıt altına almaya çalışıyoruz. Elinde bilgi, belge ve sözlü hafızaya sahip olan vatandaşlarımızın aktarımlarını arşivleyerek gelecek nesillere aktarmak istiyoruz" diyor.



TÜRKİYE SENİ UNUTMAZ EREN

Milli mücadele yıllarında Türk çocukları destanlar yazdılar. Cesaretleri, duyguları ve fedakârlıklarıyla göz yaşarttılar.

Kahraman Türk çocuklarının, tarihimize altın harflerle yazdığı **"Milli Ruh"** zihinlerden hiç bir zaman kazınmayacaktır.

Bunun en son örneği de Trabzon yaşandı. Maçka ilçesinde pusu kuran PKK'lı teröristlerin yerini askerlere gösterirken çıkan çatışmada şehit düştü 15 yaşındaki Eren Bülbül... Eren, tıpkı Çanakkale'de, Dumlupınar'da, Sakarya'da vatan için seve seve ölüme koşan kahraman çocuk şehitler zincirine eklene son halka oldu.

15 yaşındaki Eren Bülbül, PKK'lı teröristleri girdikleri bir evden erzak çalarken gördü. Gördükten sonra hemen güvenlik güçlerine haber verip, teröristlerin olduğu evi gösterdi. Güvenlik güçleri ile beraber tekrar olay yerine gelen Bülbül, PKK'lı teröristler ve güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmada şehit düştü.

Teröristlerin yerini güvenlik güçlerine haber veren Eren Bülbül'ün çatışma anında da "Komutanım yere yatın" diye uyardığı öğrenildi.

Güvenlik güçlerine yardımcı olurken şehit olan Eren Bülbül'ün ağabeyi Arif Bülbül, terörü lanetleyerek, "Ne diyeyim, bu durumda ne denir ki. Allah teröristlerin belasını versin. İnanılacak gibi değil. Eren televizyonda çatışma haberlerini izlediğinde, şehit olduğunda çok üzülür ve kızardı, 'ben de askere gideceğim ve şehit olacağım' derdi. Gerçekten de oldu" diye konuştu.

Maçka bağrına bastı

Amca Murat Bülbül de, "Eren, güvenlik güçlerimize yardımcı olmak istemiş. Görmüş teröristleri ve 'buradalar' demiş. O halde bile 'komutanım yere yatın.' demiş ama maalesef kaybettik" diye konuştu.

Eren Bülbül için dün memleketi Maçka'da cenaze töreni düzenlendi. Bülbül'ün Türk Bayrağı'na sarılı olan ve polis mangası tarafından taşınan tabutu tekbirler eşliğinde ilçe meydanına getirildi. İlçedeki alana sığmayan çok sayıda kişi de töreni çevredeki binalardan izledi. Töreninin ardından Bülbül'ün cenazesi Köprüyanı Mahallesi'ne getirildi. Anne Ayşe Bülbül, **"böyle mi gidecektin Eren'im. Beni boynu bükük bıraktın"** diye ağıt yaktı. Şehidin cenazesi, olay yerine yaklaşık 100 metre mesafedeki aile kabristanlığında toprağa verildi. Eren'in şehit olmadan iki ay önce sosyal medya hesabında paylaştığı 'Biri de çıkıp demiyor ki, Eren iyi ki varsın' cümlesi tüm Türkiye'yi bir kez daha hüznü boğdu. Eren bir kişinin bunu demesini beklerken milyonlar "İyi Varsın Eren" dedi.

Kısacası her gün adını bilmediğimiz kahramanlarını veya fedakârlıklarını dünya aleme göstererek şehadet şerbetini içen yiğit Türk çocukları var. Eren gibi 15 yaşında korkusuzca askerle birlikte şehadete yürüyen, 12 yaşında cephede kahramanca vatan için can veren Türk Milletinin yiğitleri, kınalı kuzuları var. Var olsunlar. Dede Korkut'un dediği gibi " Alemde Şer Oğuz'da Er Tükenmez" tükenmeyecektir de. Çünkü Namık Kemal'in Vatan şarkısı şiirinde dediği gibi:

*Kan ile kılıçtır görünen bayrağımızda
Can korkusu geçmez ovamızda, dağımızda
Her güşede bir şir yatar toprağımızda
Gavgâda şehâdetle bütün kâm alınız biz
Osmanlılar can verir nâm alınız biz.
Osmanlı adı her duyana lerce-resândır
Ecdâdımızın heybeti ma'rûf-u cihândır
Fitrat değişir sanma bu kan yine o kandır*



SEVGİ SICAKTIR

"Bir nefeslik ömre çağlar koymuş" bir adama, şehit Op. Dr. Ersin Arslan'a dair hüzün öyküsü"



Berat Asa

"Geri de sapsarı ölüm kaldı"...

Hastanenin kan bankasında bulunan yedi ünite kan verilmiş, gruba ait kan bittiği içinde uyumlu gruplardan yakınlarındaki arkadaşlarından kan verilmeye başlanmıştı. Bir yanı soğurken, bir yanı böylece ısınıyordu. Bir yanına ölüm matemi otururken, diğer yanına sevginin mücadelesi hakimdi. Ama zaman Tanrı'ya yârdı. Kişinin türemesi ölüm içindi...

"-Doktor, doktor!"

Bunlar, gözleri monitörün siyah zemininin üzerindeki yeşil çizgiye kitlenmiş meslektaşlarının elinin altında, sedye de yatan doktorun duyduğu son kelimelerdi. Doktor, hayat denilen geçmiş zaman dizesinin bir an gözünün önünden geçtiğini gördü. İlk karede genç bir erkek vardı. Dün dedesi ile polikliniğe gelmişti. Ama bu filmde Kabil rolü ona düşmüştü...

Kabil'in dedesi hiç konuşmadı. Çantadan bir tomar evrak çıkarıp, masaya bıraktı. İlk film görüntüsü bütün hikayeyi özetler gibiydi. Şekilsiz birçok nokta dedenin akciğerine yapılmıştı. Ağrı içinde olması gereken adamda değişik bir hali vardı. Olayı çözmek isteyen dedektif edasıyla;

- "Delikanlı dedenle yalnız kalmamız gerek. Sen dışarı bekle."

diyerek torunu odadan dışarı çıkardı. Artık amca ile baş başa kaldıklarını düşünürken, gözüne odanın bir parçası haline gelmiş sekreter ilişti. Gömleğindeki mavi ile her zaman huzur veren oğlan, bu sefer huzursuzluğun kahramanıydı. Onu bütününden koparmak zorunda olduğunu hissetti. İmdadına duvarda duran saat yetiştirdi.

- "ooo; senin kahve saatin gelmiş. Hadi bakalım, kahve molası zamanı."

diyerek onu da dışarı çıkardı. Artık poliklinikte esas oğlan ve esas adam baş başa kalmışlardı. Amcanın yüzünü baş başa kalmanın huzuru bir an aydınlatsa da hüzün tarafı ağır bastı. Ama bu hüzün tanımadığı ve edebiyatçıların beyninden kitaplar fıskıran ruhsal hüzün değildi. Bir çok kez mesleki olarak yaşadığı acının hüznüydü. Tanıyordu. Evet, kanser dedenin sadece bedenini değil, ruhunu da hüzün yoluyla sömürüyordu.

İhtiyarın iri siyah gözleri nice hüzünlü anlara şahitlik etmişti. Aman hüznün esaretine girmiş gözlerden yaşlar akmayalı uzun yıllar olmuştu. Şimdi ise nemlenmiş gözleriyle en son ne zaman ağladığını bir an duraksayarak düşündü, bulamadı. Zihni bulanmıştı. Ağrı hiç bir şeye izin vermiyordu. Sadece beyni duraksamamış, görünen alemin ötesinden gelen bir şeyler yüreğini kitlemiş gibiydi.

- "acı sadece beynimde kalsa"

diye kendinin duyacağı bir ses tonuyla fısıldadı. Ama sınır tanımayan bir kurt yüreğini kemirmeye başlamıştı. Derinlik denen o kavramın anlamını veren bu kas torbasına kitlenen ne varsa sanki gözlerine bir yol bulmuş ve söz yaşlan olarak damlıyordu. Gözler, bilinen gerçeği bir kez daha haykıyordu...

İhtiyar, artık mekanı kaybetmişti. Zaman onu adını koyamadığı bir çağa götürdü. 2 yıl önce kaybettiği eşinin demlediğini çayı, öğle namazından sonra içerken izledikleri "Ömür Dediğin" programını izlerken buldu kendini. Her şeyi yeniden yaşıyor gibiydi. Hayır, yeniden yaşamının ötesinde bir durumdu bu. Aynı zamanda ama iki farklı mekandaydı. Durdu. Sanki karşısında duran silüet bir türkü söylüyordu. Hayır, hayır; dudakları

oynamıyordu. O, karşısında oturan doktorda farklı bir alemde gibiydi. Bedenler bir ceset hükmünde odada kalmışlardı adeta. Zamanı aynı mekanda, farklı yaşıyorlardı. İhtiyar programda söylenen, " bir baba on evlada bakar, on evlat bir babaya bakamaz" sözünün sağlamasını yapıyor, doktor ise iki gün önce aldığı babalık haberinin üzerinde hayaller kuruyordu.

Bir süre ikisi de kendi dünyalarında kaldılar. Kendini ilk toplayan ihtiyar oldu.

- "evlat"

dedi. Sonra sustu. Suskunlukla birlikte suratına bir yanlış yapmış gibi mimik oturdu. Kendini topladığında;

- "doktor bey, kusura bakma. Dışarı çıkardığın torunun babası senle yaşıt. Onu gördüm gibi oldu. Sıkıntı yok değil mi?"

- "Hayır amcacığım."

- "O da senin gibi koca şehirlere okuyamaya gitti. Avukat oldu. Sonra kendi gibi avukat birini buldu. Tek bebeleri de bu. Gelin hanım bizli köylü diye beğenmedi. Bunu şımarttı. Eline bol para verdiler. Çevre felan derken kötü işlere bulaştı. Yengen ölünce de benim yanıma geldi işte. Ediyse bütü gibi yaşadık bir zaman. Kopardığımı sandım. Ama yanıldığımı geçen gün anladım. Peşinden daha fazla koşamacağımı anladığımda büyük oğlanın evine gittik. Ama gelin hanım, benim gece inlemelerimden uyuyamamış. Kibarca kapının önüne konduk. Gene baş başa kaldık. Ama şimdi bu gene rahat durmuyor. Benimde ağrılarımla iyice arttı. Biliyorum; artık zaman daraldı. Mühür sende Süleyman sensin. Beni yatır. Bu oğlanda yanımda kalsın. En azından buraya sigarasına koyduklarından sokamaz."

- "Peki amcacım"

diyebilirdi. Yatış için gerekli evrakları tamamladığında mesaide bitmişti. Öğleden sonra hasta bakmamış, günün yansı tamamen amcaya ayırmıştı. Ama yine de yorgundu. Yerinden kalkmak istemedi. Biraz daha bekledi. Eşinin çıkış saati yaklaştığında toparlandı. Yavaş yavaş arabaya doğru gitti. Güneşliğe astığı ultrason sonucuna bakarak, "Alperen" dedi. Doğmamış çocuğuna, üniversite yıllarında tanıdığı Dilaver Cebeci gibi üç bin yıl sonra doğacak torununa mektuplar yazmak istedi. İlk notlarını telefonuna almak istedi. Elini uzattı. Gözü saatte takıldı. Hızlı olmazsa eşine yenilemeyecekti. Hem torunlarına kadar gidecek bu mektup, öyle bir

anda yazılmamalıydı. Toparlandı. Eşi ile beraber tıp fakültesindeyken seçtikleri şarkıyı açıp yola düştü. Aslında okullarının ağırlığından kavak yelleri esen yıllar hiç olmamıştı. Kütüphane koridorlarında aşk filizlenmiş, uzmanlık sınavına hazırlandıkları periyot dedikleri yirmi dört saat açık kütüphane de evlilik yolunda adımları atmışlardı. Balayı denilen dönemin ardından asistanlıkla birlikte gelen ardışık nöbetler özlem denilen ateşi harlamıştı. Günler geçmiş, uzmanlık için dökülen terin karşılığı gelmişti. Artık uzman doktorlar olarak Gaziantep'in yolunu tutma vakti gelmişti.

Şarkı bitmeden hastanenin kapısında daydı. Kendisini bekleyen eşini aldı. Kısa bir merhaba seramonisinin ardından eve giden doğru giden caddeye girdiklerinde şarkı yeniden çalmaya başladı. Kısa sürede olsa göz göze geldiler. Elleri sanki ezberlenmiş gibi Alperen'in yanına gitti. Huzur denilen kavramın vücuda gelişini şairlerin görmesini istediler belki. Ama yüreklerinin sesi en güzel melodiydi..

Eve yaklaştıklarında doktorun telefonu çaldı. Hastaneden anyorlardı. Amca fenalaşmış, nöbetçi ekip onu yoğun bakıma almıştı. Eşini eve bırakıp, hastaneye doğru yola koyuldu. Ulaştığında amca yoğun bakıma alınmış, kriz geçici olarak giderilmişti. Bir iskemle çekip, yanına oturdu. Göz göze geldiler. Sessizlik çığlıklarından "torunum" yankılarını duydu.



Kalkıp, kapıda bekleyen torunu odasına götürdü. Tekrar yoğun bakıma geldiğinde amca bilincini tamamen kaybetmişti. İskembeye oturduğu anda monitörde dalgalanmalar durdu. Yapılabilecek pek bir şey yoktu artık. Emaneti alması gerekenlerin yeri ve zamanı gelmişti.

Dışarıdan saba makamında okunan ezanın sesi geliyordu. Canlı yine mutlak olan ölümü tatmıştı...

Amca'yı kendi elleriyle kefenleyip, morga indirdi. Mesai başlamadan eve gidip duş almak istedi. Hastaneden çıkarken ihtiyarın ailesi ile karşılaştı. Bakıştılar. "Başınız sağ olsun" diyebildi.

Hastaneden çıkıp, arabaya gittiğinde saatine baktı. Eşinin evden çıkış saati geçmişti. Ona yetişemeyeceğini anladı ve annesinin evine gitti. Yolda iken telefon açıp katmer yapmasını istedi. Eve ulaştığında katmer hazırlanmış, sofra kurulmuş. Küçük bir çocuk gibi bir süre annesinin dizinde yattı. Saçlarını okşamasını istedi. Yüreği coşmuştu. Annesine bir türlü doyamıyordu. Ama vakti dardı. Bir saat sonra randevulu hastaları vardı. Annesinin elini öpüp helallik istedi. Ana yüreği burkulsa da "helali hoş olsun" demekten kendini alamadı. Hastaneye ulaştığında randevulu hastalarının beklediğini gördü. Hemen hazırlıklarını tamamlayıp, hastalarını muayene etti. Dalgındı. Bir şeyi unuttuğunun farkındaydı ama bir türlü hatırlayamıyordu. O

sırada telefon çaldı. Serviste yatan bir hastası için hemşiresi aramıştı. Gelen telefonla amcanın ölüm raporunu imzalamadığı aklına geldi. Morgu aradı, cenazenin henüz alınmadığını öğrendi. Bekleyen hastasının kalmadığını öğrenince kalkıp işlerini bitirmek üzere servise doğru yürümeye başladı. Servis binası, hastanenin daha sessiz olan mahalle tarafına yapılmıştı. Oraya gitmek için poliklinik binası ile yanık ünitesinin arasından giden yoldan geçmek zorundaydı. Saat 12:45'te tam yolu yarlamışken bir ses duydu: "**doktor! doktor!**" Arkasını döndü. İhtiyarın torunu ile göz göze geldiler. Nereden çıkmıştı? Yol dardı. Yanında geçse fark ederdi. Dalgınlığına verdi. Torun konuşmaya başladı; "**Ölüm raporunu imzalamayacaksın!**". Doktor duraksadı. "**Olmaz öyle şey**" diyebildi. Hâlâ şoktaydı. Ne olduğunu anlamamıştı. "**Hapçıya borcum var, iki gün daha bekle**" dedi tekrar delikanlı. "**Olmaz öyle şey**" diye tekrarladı doktor. Torunun elinde parlayan bıçağı görmesi ile göğsünde yanma hissetmesi bir oldu. Ağrısının fiziksel mi yoksa ruhsal mı olduğunu anlayamadan dizlerinin bağı yavaş yavaş kendini bırakmaya başladı. Ayakta zor duruyordu artık. Son kez karşısındakinin gözlerine bakmayı denedi. Sanki aralanna bir sis girmişti. Elini kaldırıp, biraz aralamak istediği anda, kolunun boş bıraktığı sağ tarafından bir acı daha hissetti. Ve derinliğinin ölçüsünü yüreğinden bildi. Derinlik yürek işiydi ve artık orası yaralanmıştı. Saat daha öğle ezanları için yeni ferman verirken, gözlerine inen ağır perdenin



Rahmet ve
saygıyla anıyoruz...

karanlığında Burak bineğini kışkıracak iyi atlar dört yandan ona doğru geliyordu. Gökte sanki bir kapı aralanmıştı. "Lebbeyk" diyebildi, belli belirsiz bir sesle...
"Soğukluğu hissedebiliyorum. Ama kollarım, kollarımdan vücuduma geliyor. Hayır, hayır; böyle olamaz. Ayaklarımdan başlamalı. Bir dakika. Düşünmem gerek. Diğer kolumdan da vücuduma sıcaklık yayılıyor. Allah'ım! Bu araf neresi?" Evet, vücudu soğumaya ayaklarımdan başlamalıydı. Ama o kollarından verilen kanların soğuşunu, ölüm soğuşu ile karıştırıyordu. Bilinci artık tamamen onu bırakmıştı. Bırakmasa, belki "lebbeyk" dedikten sonra onu hastane otoparkında güvenlikçilerin kan gölü içinde, kendi kanında boğulmak üzere bulduğunu ve hemen acile getirdiklerini hatırlardı. Şu anda bulunduğu Araf ise ona beynine yürüyen kanın bir oyunundan ibaretti. Hastanenin kan bankasında bulunan yedi ünite kan verilmiş, gruba ait kan

bittiği içinde uyumlu gruplardan yakınlarındaki arkadaşlarından kan verilmeye başlanmıştı. Bir yanı soğurken, bir yanı böylece ısınıyordu. Bir yanına ölüm matemi otururken, diğer yanına sevginin mücadelesi hakimdi. Ama zaman Tanrı'ya yârdı. Kişinin türemesi ölüm içindi...
Monitörün siyah zeminli ekranındaki yeşil yaşam çizgilerindeki dalgalanmaların arası uzamaya başlamıştı. Yaklaşık on ünite kan verilmiş ama yapılan müdahalelere yeterince cevap verilmemişti...
"**Durun! Sağ yanıma döneyim. Sirt üstü olmaz. Bakın; sağ tarafımda Alperen'im var. Annesinin karnından kopup gelmiş cennet kokulum. Bırakmam onu! Ne olur, ne olur biraz daha gayret edin...**"
Dr. Ersin çizgilerin düzleştiğini görebilseydi... Ama olmadı, göremedi. Sadece ruhlanımızla helalleşebildi...

“İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNDE KAMU SENDİKALARIN ROLÜ”

Ercan HAN / Türkiye Kamu-Sen Ar-Ge Koordinatörü



gibi sosyal devlet işlevlerinin” önem kazanması olmuştur. Artan bilince bağlı olarak sendikal faaliyetlerin de işlevlerine bu konuda yön verdiği gözlenmektedir. Bu bağlamda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sendikaların etkinliği gündeme gelmiştir.

İş sağlığı ve güvenliği hususu bir kültür meselesidir ve ilgili paydaşlarca benimsenmesinin yanında uygulamaya dâhil edilmesi ile bu alanda bir kazanım sağlanacaktır. Salt iş sağlığı kavramı ise kas iskelet sistemi hastalıklarından tutun; psikososyal sorunlar, işsizlik, iş güvencesinin olmaması, uzun süre çalışma, aldığı eğitime uygun ücret almama, hijyen ve ergonomik eksikliklerden kaynaklı rahatsızlıklar gibi pek çok çalışma sorununu içinde barındırmaktadır. Bu denli hayati olan mevzu hakkında tüm paydaşların iş sağlığı ve güvenliğinin önemine inanması ve bu yönde oluşturulacak politikalara katkı sağlaması, alanın gelişiminde temel nokta olacaktır.

Önemi giderek artan iş sağlığı ve güvenliği hususu, Türkiye’de yeterli kıymeti görememiş ve neticede iş kazaları ile meslek hastalıklarının önlenmesi konusunda yüzde yüz başarı elde edilememiştir. Oysa iş sağlığı ve güvenliği her şeyden önce bir insan hakkı olup, çok boyutlu – çok bilimli bir kavramdır, bu sebeple hassasiyetle ele alınmalıdır.

Sendikaların örgütlenme biçimi ve farklı ülkelerin işgücü piyasası özelliklerindeki farklılıklar söz konusudur. Buna rağmen, sendikalaşmanın arttığı ölçüde çalışanların pazarlık gücü de artar ve güvenliğe ilişkin bilgileri de iyileşerek (sendikalı çalışanlara yönelik daha yüksek maaş primlerine işaret ederek), aynı zamanda güvenliği de etkileyebilir. Örneğin, ILO Raporu’na göre ABD’nin 1993-2008 arasındaki dönemine ilişkin yakın zamanda gerçekleştirilen bir çalışmada, sendikalaşmanın iş sağlığı ve güvenliği açısından “hem travmatik rahatsızlıklar hem de ölüm oranlarında ciddi bir düşüş” getireceğinin tahmin edildiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Çalışma hayatının kurallarının belirlenmesinde ve taraflar arasında köprü oluşturulmasında sendikaların varlıkları son derece önemlidir. İş sağlığı ve güvenliği kültüründe sendikalar diğer sivil toplum örgütleri gibi sorumluluk üstlenmekte ve konuya ilişkin olarak;

6331 sayılı Kanununun Çalışanların Bilgilendirilmesi başlığı altında yer alan madde 16’da ifade edildiği üzere çalışan temsilcileri olarak, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve sürdürülebilmesi amacıyla işverenden;

- İşyerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler,
- Kendileri ile ilgili yasal hak ve sorumluluklar,
- İlk yardım, olağan dışı durumlar, afetler ve yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler,
- Risk değerlendirmesi, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili koruyucu ve önleyici tedbirler, ölçüm, analiz, teknik kontrol, kayıtlar, raporlar ve teftişten elde edilen bilgiler hakkında bilgi almakta ve çalışan haklarının ilk el koruyuculuğunu üstlenmektedir.

Öte yandan 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda ifade edildiği üzere; “Bu Kanunun amacı, kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi için oluşturdukları sendika ve konfederasyonların...” ifadesiyle sendikaların rolü üzerinde durulmuştur. Türkiye Kamu Sen tarafından 1200 kamu çalışanına uygulanan anket kapsamında elde edilen bulgular şöyle olmuştur; ankete katılanların %62’si çalışma ortamında sağlık koşullarını olumsuz etkileyen etmenler olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların %74’ü de idarenin bu olumsuz koşulları ortadan kaldırmak adına kendiliğinden harekete geçmediğini ve bunu tetikleyici bir etmenin olması gerektiğini belirtti. Bu araştırmadan çıkarılan sonuç; sendikalar çalışma koşulları ve iş sağlığı güvenliği kapsamında şartların iyileştirmesi için etkinlik göstermede ilk sırada yer almaktadır şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Sendikaların iş sağlığı ve güvenliği kültüründeki rolü kapsamında, Türkiye Kamu Sen olarak hizmet kolları arasında sağlık çalışanlarının sendikalaşma düzeyi ve konuya bakış açıları incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular şöyle olmuştur;

Sağlık çalışanlarının çalışma şartları ve koşulları ele alındığında, iş sağlığı güvenliğine en fazla ihtiyacı olan meslek gruplarının başında sağlık hizmeti sunan çalışanlar gelmektedir. İş riski olarak sağlık çalışanları pek çok ülkede maden işçileriyle aynı kategoride değerlendirilmektedir.

Beykent Üniversitesi İşletme Yönetimi Anabilim Dalı çatısı altında sunulan bilgilere göre; “Ülkemizde, sağlık kurumları özellikle de hastaneler çalışanların değil, ağırlıklı olarak hastaların konumuna göre düzenlenmiştir. Dolayısı ile başkalarına ideal hizmet sunmaya programlanan sağlık çalışanlarının, içinde yaşadığı çalışma ortamının iş sağlığı ve güvenliği sorunları yeterince ele alınmamıştır. Türkiye’de sağlık çalışanlarının sağlığı konusunda yasal düzenlemeler oldukça sınırlıdır. Sağlık iş kolunda bulunan ortalama 500.000 sağlık çalışanının ne kadar, hangi sıklıkla, hangi meslek hastalıklarına, iş kazalarına, riskli davranışlara uğradığı, bu kişilerin hangi koşullarda, yaşamını nasıl sürdürdüğü, yine, kaç kişinin iş göremez hale geldiği veya sakatlık geçirdiği ve yaşamını kaybettiğine ilişkin temel veriler de bulunmamaktadır. Ülkeyi temsil eden bilimsel bir araştırma olmadığı gibi, ulusal bir bildirim sistemi de oluşturulmamıştır.”

Uludağ Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre 310 sağlık çalışanına meslekleri ile ilgili herhangi bir dernek, oda, birlik vb. bir kuruluşa üye olup olmadıkları sorulmuş ve araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının % 48’i bir sendikaya üye olduğunu belirtirken, % 51’i meslekleri ile ilgili bir kuruluşa (sendika hariç) üye olduklarını belirtmişlerdir. Aralarında az bir fark olmasına karşın sendika üyeliği oranı meslek odalarına üyelik oranından daha düşük tespit edilmiştir. Görüşülen sağlık çalışanlarının %86’sı çalıştıkları kurumda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir birimin bulunmadığını ve toplamda % 90’i ise kurumlarında mesleki risklerle ilgili alınan önlemlerin yetersiz ve çok yetersiz bulunduğunu belirtmişlerdir. Aynı araştırma kapsamında, görüşülen sendika üyesi sağlık çalışanlarının % 39’u çalışma koşullarını ve iş güvenliğini iyileştirmek için sendika üyesi olduklarını belirtirken, sendika üyesi olan çalışanların %34’ü ise siyasi ve ideolojik olarak kendileri ile aynı görüşü paylaştığı için üyesi oldukları sendikaları seçtiklerini belirtmişlerdir.

tehlikelerin belirlenmesi ve kayda alınması konusunda aktif hizmet verilmektedir. Oluşabilecek her bir tehlikenin oluşturacağı risk için olasılık, şiddet, etki ve önlem konusunda skor oluşumu sağlanmaktadır.

- Ayrıca sendikaların çalışanlara en yakın örgütler olması hasebiyle, işyerlerindeki önlemlerin etkin biçimde uygulanıp uygulanmadığını kontrol edebilmeleri mümkündür. Bu durum da sendikaların denetiminin, devletin denetiminden daha süratli olması etkisiyle tehlikelerin ortadan kaldırılması hususunda zaman kazandıracaktır.

- Kamu sendikaları, hizmet verdikleri; eğitim, öğretim, bilim; sağlık ve sosyal hizmetler; yerel yönetim hizmetleri; büro, bankacılık ve sigorta hizmetleri; basın-yayın ve iletişim hizmetleri; kültür ve sanat hizmetleri; bayındırlık inşaat ve köy hizmetleri gibi hizmet kollarında çalışanların iş güvencesi ekseninde ve temel iş sağlığı prosedürlerine uygun çalışma ortamında görevlerini ifa etmelerinde aracı vazifesi görmektedir. Bu doğrultuda üyelerinin karşılaştığı sorunlar çerçevesinde ilgili birimler ile irtibat sağlanması ve sorunun çözüme kavuşması sağlanmaktadır.

- Kamu sendikaları iş sağlığı ve güvenliği konusunda araştırma geliştirme hizmeti ifa ederek, bu alandaki eksikleri tespit etmekte ve gerek katıldığı davetlerde gerekse kamu personeli danışma kurulu toplantılarında bu hususlara dikkat çekmektedir.

Zira geçtiğimiz Mart ayında toplanan Kamu Personel Danışma Toplantısında (KPKDK) Türkiye Kamu Sen kamu çalışanlarının iş güvencesi ile ilgili olarak sunduğu raporun konuyla ilgili kısmında, şu talepte bulunmuştur;

"Kamu istihdamında yeknesaklığın ve adaletin sağlanabilmesinin yolu, kamudaki çok başlı yapıyı sonlandırmaktan ve tüm çalışanların iş güvencesi, sosyal haklar, toplu sözleşmeli ve grevli sendikal hak ve izin haklarını da içeren, insanca yaşayabileceği bir ücret aldığı, asli ve süreklilik arz eden kadrolu statüye kavuşturulmasından geçmektedir.

Bu doğrultuda, taşeron işçilerinin kadroya geçirilmesine ilişkin hazırlanacak tasarıya, kamu personel rejimindeki aksaklıkların başlıca nedeni olan farklı hukuki statü çerçevesinde istihdam edilen kamu dışı aile sağlığı çalışanları, vekil, İdari Hizmet Sözleşmeli, 4/C'li, 4/B'li, 5393 sayılı Kanuna ve diğer mevzuat hükümlerine tabi güvencesiz personelin de dâhil edilerek söz konusu personelin de kadroya geçirilmesi sağlanmalıdır."

Öte yandan KPKDK toplantısında Kamu Sen'in sözlü talepleri arasında "İş sağlığı ve güvenliğine önem verilmeli, fiili hizmet zammı yeniden düzenlenmelidir. Sağlık ve sosyal güvenlik hakkı geliştirilmeli, katılım payı hakkı uygulaması sınırlandırılmalı" gibi önerilere yer verilmiş ve kamu çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği kapsamında daha nitelikli bir koşula erişmesi için rol üstlenilmiştir.

- Kamu görevlileri için uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, fazla çalışma ücretleri, harcırah, ikramiye, lojman tazminatı, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, tedavi yardımı ve cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ile bu mahiyette etkinlik artırıcı diğer yardımlara ilişkin olarak yetkili kamu görevlileri sendikaları ve üst kuruluşları ile Kamu İşveren Kurulu arasında yapılan toplu görüşmeler etkisiyle, kamu çalışanları sendikalarının her türlü haklarının savunuculuğunun üstlenilmesi hasebiyle kamu sendikaları iş sağlığı ve güvenliği kültüründe etkili olmaktadır.

- Diğer yandan yapılan tespitler ile birlikte 161 No'lu ILO sözleşmesinde bahsi geçen; işyerinde sağlığa zararlı risklerin değerlendirilmesi ve tanımlanması; iş sağlığı güvenliği hijyen ve ergonomi, kişisel ve müşterek koruyucu donanım konularında öneride bulunma; iş sağlığı ve meslek hastalıklarının analizine katılma; ilk yardım ve acil durum tedavi hizmetlerini örgütleme; mesleki rehabilitasyon önlemlerine katkıda bulunma konusunda kamu sendikaları etkinlik göstermektedir. Kamu sendikalarının kurumlarda çalışan işyeri temsilcileri aracılığıyla her kurum içinde meydana gelen gelişmelere yetkisi dahilinde müdahalesi söz konusu olmaktadır.

İşyeri Sendika Temsilcileri ve İş Sağlığı Güvenliği Kurulları

- İşyeri Sendika Temsilcileri: Sendikaların işveren karşısında işyerindeki temsilcisi ve o işyerindeki üyelerle sendika arasındaki köprüdür. İşyeri, yöre, bölge vs. düzeyde kurulacak danışma organlarında da görev alabilirler. Bu işlevlerinin yanında, işyerinde mevzuat ve sözleşmelerde öngörülen çalışma koşullarının izlenmesinde de aracı vazifesi görmektedirler.

- İş Sağlığı Güvenliği Kurulları: Sürekli olarak 50 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde kurulan İş Sağlığı Güvenliği Kurullarında kurulun yapması gerekenleri üstlenen yine işyeri sendika temsilcileridir. 50 ve daha fazla çalışan sayısı kapsamına işyerinde sigortalı çalışan olarak görünen herkes memurlar da dâhil olmak üzere girmektedir. Kamu kurumlarında etkin bir yapı olan iş sağlığı ve güvenliği kurullarınca iş

sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun olarak verilen kararları uygulamak işverenlerin temel yükümlülüklerindedir. Sendika temsilcisi ise kurula üye olarak eğitim faaliyetlerine katılım sağlamakta ve iş kolunda iş sağlığı ve güvenliğinin yerleşmesinde; çalışanlara rehberlik yapma, tehlike ve kontrol yöntemlerini değerlendirme, kaza, hastalık ve ramak kala olayların araştırılması, İSG eğitimi ve yıllık rapor hazırlanması gibi konularda kurul üyesi olarak aktif rol oynamaktadır. Çalışan temsilcileri, hem ulusal seviyede hem de işletme seviyesinde etkin şekilde işleyen bir İSG sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır ve uygun İSG önlemlerinin etkin şekilde uygulanmasını sağlamaya katkıda bulunurlar. Ulusal seviyede, Ulusal İSG Konseyi üyeleri işçi sendikaları ve kamu görevlileridir. Bu bağlamda, sendikalar bu Konseye verecekleri teklifler aracılığıyla ülkenin İSG uygulamalarını belirlemede rol oynayabilir ve alınacak kararları etkileyebilirler. Sendikalar aynı zamanda kendi içlerinde oluşturabilecekleri İSG birimleri aracılığıyla İSG'nin sağlanmasına katkıda bulunabilirler.



MOBBİNGE KARŞI HUKUKİ MÜCADELEDE YÖNTEM VE SORUNLAR

Av. Burcu Yaban VAROL / Türk Sağlık-Sen Hukuk Birimi



Mobbing kavramı 'kavram' olarak literatürümüze yeni girmiş olmasına rağmen farklı isimlerde ve hatta adı konulmamış hallerde insanoğlunun varlığından beri hayatımıza yeri olan bir olgudur. Özellikle toplumsal hayatın gelişimi ve iş hayatının

sektörleşmesi ile birlikte kapitalizmin de doğal sonucu olarak güçlülerin güç gösterisi halini almıştır. Nitekim özellikle Türkiye'de gerek kavram bazında gerekse hukuki korunma yolları açısından çok daha yavaş gelişme gösteren mobbing aslında ülkemizde hemen her alanda varlığını göstermektedir.

Mobbing kavramını ilk defa iş hayatında kullanan Heinz Leymann olmuştur. Leymann mobbingi iş yaşamında "bir ya da birden fazla kişi tarafından başka bir kişiye uygulanan, sıkça ve uzun süre devam eden fail ile mağdur arasındaki menfi ilişki" olarak tanımlamıştır. Leymann mobbingin işyerinde mağdurun düzgün iletişim kurmasına, sosyal ilişkilerine ve toplumsal itibarına, işini düzgün bir şekilde yerine getirmesine ve sağlığına uzun süre tekrarlanan davranışlarla yapılan doğrudan saldırılar olduğunu ifade etmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde 'mobbing' terimi kavramsal olarak yer almayıp bunun yerine 'bezdiri' kelimesi tercih edilmiştir. Bezdiri; işyerlerinde, okullarda vb. topluluklar içinde belirli bir kişiyi hedef alıp, çalışmalarını sistemli bir biçimde engelleyip huzursuz olmasına yol açarak yıldırma, dışlama, gözden düşürme şeklinde tanımlanmıştır.

Türk Hukukunda ise psikolojik taciz (mobbing); işyerinde çalışanlara, diğer çalışanlar veya işverenler tarafından sistematik biçimde uygulanan, tekrarlanan her türlü kötü muamele, tehdit, şiddet, aşağılama gibi davranışlar olarak ifade edilmiştir. Psikolojik tacizin en bariz örnekleri, kendini göstermeyi engellemek, sözünü kesmek, yüksek sesle azarlamak, sürekli eleştiri, çalışan iş ortamında yokmuş gibi davranmak, iletişimin kesilmesi, fikirlerine itibar edilmemesi, asılsız söylenti, hoş olmayan imalar, nitelikli iş verilmemesi, anlamsız işler verilip sürekli yer değiştirilmesi, ağır işler verilmesi ve fiziksel şiddet tehdidi sayılabilir (Tınaz, Pınar/ Bayram, Fuat/Ergin, Hediye: Çalışma Psikolojisi ve Hukuki Boyutlarıyla İşyerinde Psikolojik Taciz (mobbing), Beta Yayınları, İstanbul 2008, s.7, s.53-58, aktaran K. Ahmet Sevimli, agm., s.116).

Mobbing konusuna ilişkin en somut düzenleme 19.03.2011 tarihli ve 27879 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İşyerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi ile İlgili 2011/2 Sayılı Başbakanlık Genelgesi'dir.

İlgili Genelgede bahsi geçen 'ALO 170' çağrı hattı üzerinden kişilerin şikayetleri dinlenerek yardımcı olunmaya çalışılmaktadır. 'Bürokrasinin azaltılması ve idari işleyişi basitleştirmesi' projesi kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi 'ALO 170' 15.11.2010 tarihinde hizmete girmiştir. ALO 170 İletişim Merkezine açıldığı tarihten 2016 yılına kadar toplamda 50.4 milyon çağrı gelmiş olup, aylık çağrı sayısı ortalama 1.3 milyonun üzerindedir. "İşyerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi ile İlgili 2011/2 Sayılı Başbakanlık Genelgesi" kapsamında, ALO

170, İşyerinde Psikolojik Tacizle (Mobbing) ilgili Mart 2011'den Aralık 2016 sonuna kadar 38.262 mobbing başvurusu alınmıştır. Görüldüğü üzere tüm sektörlerde mobbing eylemleri mevcut olup başvuru sayıları göz önünde bulundurulduğunda bu eylemlerin azımsanmayacak oranda olduğu da anlaşılmaktadır.

Hukuki bir çalışmanın varlığı anlamında olumlu olmasına rağmen, caydırıcılığının olmaması, herhangi bir müeyyide öngörülmemiş olması ve emredici nitelikte olmaması nedeni ile yetersiz olmasına rağmen Hukuk Sistemimizde başkaca bir düzenleme henüz mevcut değildir.

Özel sektörde daha çok aşına olmamıza rağmen mobbing benzeri eylemlerin kamu kurum ve kuruluşlarında uygulanması ve hatta bizzat idare eliyle uygulanması halinde ise durum daha da vahim olmakta, hukuki korunma yöntemleri de daha da zorlaşmaktadır.

Kamu kurumlarında yapılan mobbing davranışları da çeşitlilik arz etmektedir. Hiyerarşik amirler kötü muamele, ayırım yapma, aşağılama gibi hareketlerde bulunabildiği gibi kamu hizmetinin gerekleri, daha iyi işlemesi gibi objektif görünen bahanelerle de hiyerarşik yetkilerini kullanabilmektedirler. Mobbing tacizlerinin açık ya da kapalı, hukuka uygun gibi görünmesi ya da hukuka aykırı olması arasında çok ince bir çizgi bulunmaktadır.

Kamu görevlisinin görevini normal olarak yaptığı ve kararlar aldığı halde kararlarının devamlı surette istenmesi ve böylece kişisel ve mesleki anlamda otoritesinin zafiyete uğratılması ya da mağdurun görev alanındaki yetkilerinin devamlı olarak daraltılarak, elinden alınarak yetersiz olduğu intibainin oluşturulması, mesleki bilgisini küçümsemek ya da sorgulamak, en küçük olaylarda ya da memurun yaptığı düzeltilebilecek küçük hatalarda dahi kıyametler koparmak, memuru dinlememek ve sürekli görev ve/veya yer değişikliğine tabi tutmak gibi durumlarda da mobbing davranışları arasında yer almaktadır.

ŞİKAYETLERDEN BİR ÖRNEK...

Yani aslında hemen her personelin maruz kaldığı davranış şekli olup hukukumuzda henüz yeterli bir korunma yöntemi de mevcut değildir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Alo 170 hattına gelen kamu personeli tarafından yapılan bazı şikayetlerden birini örnek vermek gerekirse;

"H.C.: *Kamu hastanelerinde görevli personelim. Başhekim tarafından görev yerim değiştirildi. Önce arşiv bölümüne gönderildim. Kilo problemim olduğundan dolayı kasten oraya görevlendirildim. Evraklar için aşağı yukarı inip çıkmam gerekiyor. 120 kilo olduğum için dar ve küçük olan arşivin içinde sağa sola dönemiyordum. Şikayetimden sonra tuvalet temizleme işlerine verildim. Kim tuvaletten çıkarsa hemen ardından temizlik yapmam isteniyordu. Yapmadığımda ise hakkımda tutanak tutuluyor.*"

İdarenin en sık başvurduğu hukuki görünen bir bezdiri yöntemi olan 'kişi hakkında tutanak tutulması' sadece mobbing anlamında değil hukuki başvuru yolu anlamında da önü kapalı bir işlemdir. Personelin sicil dosyasına girmesine rağmen tek başına bir yaptırımının olmamasından dolayı idari işlem niteliğini de haiz olmaması nedeni ile iptal davasına konu edilemeyen tutanaklar bu sayede sadece personele baskı 'işlem tesis edileceği' endişesi yaratılarak mobbingin en güzel yöntemleri olarak idarelerce sıkça uygulanmaktadır.

Ancak burada önemle belirtilmesi idarenin her usul ve yasaya aykırı işleminin mobbing kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olmadığıdır. İdarenin usul ve yasaya aykırı işlemlerinde menfaat ihlali yaşayan ilgililere kanun yolu olarak idari yargıda iptal ve tam yargı davası açma imkanı verilmiştir.

Bu nedenle bu tip işlemlerde doğrudan mobbing iddiasını ileri sürmek de imkansız olacaktır. Mobbin eylemleri 19.03.2011 tarihli ve 27879 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İşyerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi ile İlgili 2011/2 Sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde yer verildiği üzere kasıtlı ve sistematik olarak belirli bir süre çalışanın aşağılanması; küçümsenmesi, dışlanması, kişiliğinin ve saygınlığının zedelenmesi, kötü muameleye tabi tutulması, yıldırılması ve benzeri şekillerde ortaya çıkan psikolojik taciz şeklinde tanımlanmıştır. Yani mobbing eylemlerinin kasıtlı olması, sistematik olması ve de belirli bir süre devam etmiş olması gerekmektedir. Nitekim emsal kabul ettiğimiz Yargıtay kararlarında da bu yönde bir arayış mevcuttur. Yargıtay 7. Hukuk Dairesi'nin T.15.3.2016, E.2015/36983, K.2016/6330 sayılı kararında "Bir eylemin psikolojik taciz olarak kabul edilebilmesi için, bir işçinin hedef alınarak gerçekleştirilmesi, belli bir süreye yayılması ve bu durumun sistematik bir hal alması gerekir. Belirtilen şartların gerçekleşip gerçekleşmediğinin, her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Psikolojik tacizin nedenleri farklılık göstermesine karşın amaç, çoğu kez işçinin işyerinden ayrılmasını sağlamaktır." kararı verilmiştir. Bu nedenle her eylemi mobbing kapsamında değerlendirmek mümkün olmayıp, eylemlerin kasıtlı bir şekilde sistematik olarak belirli bir süre devam etmesi koşulunu sağlayıp sağlamadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

MOBBING'İN İSPATI...

Bunların dışında Mobbing eylemlerinin ispatı noktasında da büyük sıkıntılar mevcuttur. Şöyle ki; kamu görevlilerinin mevzuatında ispat kolaylığına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Kaldı ki; mobbing tacizlerinin hukuka uygun gibi görünmesi ya da hukuka aykırı olması arasında çok ince bir çizgi bulunmaktadır. Eylemler usul ve yasaya uygun nitelikte ancak mobbing amaçlı eylemler olabileceği gibi usul ve yasaya aykırı ancak kamu yararı gerekçesi ile ve yine mobbing amaçlı gerçekleştirilmiş olabilmektedir.

İdari Yargılama Usul Kanunu açısından da bu eylemlerin ispatı noktasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Malum olduğu üzere idari yargılama usulünde yemin ve tanıklık kabul edilmemektedir. Bunun temelinde İYUK 1/1. maddesinde yazılı yargılama usulü uygulanacağı ve incelemenin evrak üzerinden yapılacağı, 20. maddesinde resen araştırma ve ayrıca 31. maddede de tanıklığa ve yemine yer verilmemiş olması yatmaktadır. Yani tanıkla ispatlanamayan ancak varlığı herkesçe bilinen bir olgu mevcut olmasına rağmen yazılı yargılama usulü ile işleyen idari yargıda bu durumun ispatı çoğu zaman mümkün olamamaktadır.

Ancak bu hususta Yargıtay'ın ispat konusundaki yaklaşımı Danıştay'a da emsal olabilecek niteliktedir. Bu gerekçe ile bazı Yargıtay Kararlarının emsal niteliğinde kabul edilmesi düşüncesi ile bu kararlara yer vermek ihtiyacı duyulmuştur.

Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin 2013/693 E. 2013/30811 K. sayılı kararında "Mobbingin varlığı için kişilik haklarının ağır şekilde ihlaline gerek olmadığı, kişilik haklarına yönelik haksızlığın yeterli olduğu, ayrıca mobbing iddialarında **şüpheden uzak kesin deliller aranmayacağı; davacı işçinin, kendisine işyerinde mobbing uygulandığına dair kuşku uyandıracak olguların ileri sürmesinin yeterli olduğu, işyerinde mobbing gerçekleşmediğini ispat külfetinin davalıya düştüğü; tanık beyanları, sağlık raporları, bilirkişi raporu, kamera kayıtları ve diğer tüm deliller değerlendirildiğinde mobbing iddiasının yeterli delillerle ispat edildiği gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.**" kararı verilmiştir. Görüldüğü üzere mobbing eylemlerinin ispatı noktasında yaşanan sıkıntılara dikkat çekilerek ispat külfetinin davalı tarafa düştüğü belirtilmiştir. Nitekim ispat noktasında benzer nitelikte olan cinsel taciz suçlarında da mağdur beyanı tek başına delil kabul edilmektedir.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 2009/30916 E. 2012/6093 K. sayılı kararında "**İşyerinde psikolojik taciz (mobbing) çağdaş hukukun**

son zamanlarda mahkeme kararlarında ve öğretide dile getirdiği bir hukuki kurumdur. Örneğin Alman Federal İş Mahkemesi bir kararında işçilerin birbirine sistematik olarak düşmanlık beslemesi, kasten güçlük çıkarması, eziyet etmesi veya bu eylemlerin işçinin başta işveren olmak üzere amirleri tarafından gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmıştır. (BAG, 15.01.1997, NZA. 1997) Görüleceği üzere işçi bir taraftan diğer işçiye, diğer taraftan işverene karşı korunmaktadır. İşçinin anlattığı mobbing teşkil eden olayların tutarlık teşkil etmesi, kuvvetli bir emarenin bulunması gerekmektedir. Kişilik hakları ve sağlığın ağır saldırıya uğraması mobbingin varlığını tartışmasız ortaya koyar. Öte yandan ispat kurallarının zorlanan sınırları usul hukukunda yeni arayışlara yol açmıştır. Emare bu anlayışın bir sonucudur. Olayların tipik akışı, tecrübe kuralları göz önüne alındığında varılacak sonuçla ispat gerçekleşir. Başka bir anlatımla bu ilk görünüş ispatıdır. (Üstündağ, Saim: Medeni Yargılama Hukuku B.6, İstanbul 1997; sh.622)" kararı verilmiştir.

Yine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin 2014/2157 E. 2014/3434 K. sayılı kararında "**Mahkemece, davacının, davalı işyerinde, işveren tarafından sürekli ve sistematik bir biçimde**

aşağılandığı, kişiliğinin ve saygınlığının zedelendiği, kötü muameleye maruz kaldığı ve mobbing uğradığı şüpheden uzak bir şekilde ispat edilemediği gerekçesiyle hüküm kurulmuş ise de iddia, birbirini doğrulayan ve tamamlayan davacı ve davalı şahit anlatımları, davacının aynı mahiyette olan ve aynı bulgulara işaret eden birbiriyle ve anlatılanlarla uyumlu birden fazla doktor raporu göz önüne alındığında, mobbing olgusunun açık bir şekilde ispat edildiği; kaldı ki, hukuk yargılamasında ve özellikle de mobbing dayanan iddialarda yüzde yüzlük bir ispatın aranmadığı, şüpheden uzak delil aramanın ceza yargılamasına ait olduğu, özel hukuk ve iş hukuku yargılamasında vicdani kanaatin oluşmasına yetecek kadar bir ispatın yeterli olduğu, taraflarca ileri sürülen delillerin sıhhat ve kuvvetinde tereddüt edilmesi halinde işçi lehine yorum ilkesinin uygulanması gerektiği, mobbing gibi diğer dava türlerine göre ispatı nispeten daha zor olan bir konuda kesin ve mutlak bir ispatın aranmayacağı, bu konuda işçi lehine ispat kolaylığı göstermenin hakkaniyet ve adalete daha uygun olacağı kanaat ve sonucuna varılmıştır." kararı verilmiştir.



Nitekim Danıştay nezdinde doğrudan mobbinge yönelik kararların bulunmaması da bu konunun kamu personeli açısından yeni yeni itiraza konu edildiğini bizlere göstermektedir. Ancak sadece emsal kararların varlığı ile yetinmek ve Anayasa ile Devlet Memurları Kanunu'nda yer alan genel hükümlerin yanı sıra caydırıcılığı olan, çözüme yönelik mevzuat düzenlemeleri ile kamu personelinin mağduriyetine son verilmesi büyük önem arz etmektedir.

Kamu eliyle yürütülen her hizmet büyük emek istemektedir ancak kabul edilmelidir ki 7/24 devamlılık arz eden sağlık hizmetlerinin yürütülmesi çok daha meşakkatli ve emek isteyen hizmetlerdendir. Hizmetin devamlılığı adına özel hayatından, aile hayatından ödün veren, 'yaşam hakkı' gibi en önemli hakların korunması adına hizmet vermesinden dolayı pek çok şiddete de maruz kalan personelin bir de 'kamu yararı' gerekçeleri ile amirlerinin şahsi saikleri, husumetleri ve hatta egoları yüzünden görevlerini mutsuz yerine getirmeleri ve mağdur oldukları açıktır. Bu nedenle ilgili düzenlemelerin de ivedilikle hayata geçirilmesi hayati önem taşımaktadır.

Burada karşımıza şu soru çıkıyor; sağlık sektöründe ve elbette tüm kamu alanında bu kadar sık yaşanan ancak gündeme getirilmeyen mobbing eylemleri ile mücadelede nasıl bir yol izlenmelidir? 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12. Maddesinde "İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştay'a ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan

doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler." hükmü düzenlenmiştir. Bu hüküm kapsamında ilgili iptal davası açabileceği gibi, maddi ve manevi zararlarının tazminine yönelik olarak tam yargı davası da açabilecek ve hatta iptal ve tam yargı davasının birlikte açabilecektir.

Ancak iptal davası açısından süre önem arz etmektedir. Mobbing eylemlerinin yukarıda da izah edildiği üzere belirli bir süre devam etmesi koşulu nedeni ile öncelikle zamanaşımı süresi bizim için önem arz etmektedir. Şöyle ki idari işlemlere dava açma süresi İYUK 11. Maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Buna göre **"İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır."** İdari işlemin tesisinden itibaren dava açma süresi içerisinde itiraz edebilir itirazın reddi halinde

de, itiraz ile duran süre tekrar işlemeye başlar bu süre içerisinde de ilgilinin iptal davasını açması gerekmektedir.

Fakat eylemlerin mobbing kapsamında değerlendirilebilmesi için sistematik devam eden işlemlerin varlığının zorunlu olmasından dolayı son işlem tarihi kabul edilerek ilgili işlem kapsamında mevzuatta belirtilen süre içerisinde de davanın açılması gerekmektedir.

Ancak mobbing eylemlerinde eylemlerin tamamen tanık ile ispat edilebileceği hallerde yazılı yargılama ile işleyen idari yargıda kazanım elde edilmesi çok daha güçleşecektir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK)'nun 1. maddesi 2. fıkrasında yer alan, **"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır."** Hükümü tanıklık müessesine cevaz vermemektedir. Nitekim Danıştay 8. Daire'nin T.25.2.2004, E.2003/3369, K.2004/917 sayılı kararında "Anılan Yasa hükümleri ve yerleşmiş idari yargılama usulü ilkelerine göre; yazılı yargılama yapmak zorunda olan idari yargı yerlerinin kendiliğinden yapacakları her çeşit inceleme için, lüzum gördükleri ve taraflar veya ilgili yerlerden isteyebilecekleri evrak ve bilgiler kapsamında, tanık veya şahit dinlenmesi ya da ifade alınması şeklinde bir yöntem bulunmamaktadır. Ayrıca, Hukuk Usulü Muhakemeleri Yasasına atıfta bulunulan konular arasında da bu yönde bir kural mevcut değildir." karar verilmiştir.

Şu halde tanığın önem arz ettiği durumlarda ülkemizde sık kullanılmamakla birlikte 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile düzenleme altına alınmış sulh yolunu kullanabilecektir. Buna göre ilgili KHK ile "İdari işlemler dolayısıyla haklarının ihlal edildiğini iddia edenler idareye başvurarak, uğramış oldukları zararın sulh yoluyla giderilmesini dava açma süresi içinde isteyebilirler. İdari eylemler nedeniyle hakları ihlal edilenlerce, idari dava açmadan önce 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13 üncü maddesinin

birinci fıkrası uyarınca yapılan başvurular da sulh başvurusu olarak kabul edilir ve bu maddede yer alan hükümler çerçevesinde incelenir." Hükümü düzenlenmiş olup, bu inceleme kapsamında da KHK'nin 12. maddesinde **"Sulh başvurusunun incelenmesinde, başvurunun konusu, zarara yol açan olay ve nedenleri, zararın idari eylem veya işlemden doğup doğmadığı ve meydana geliş şekli, idarenin tazmin sorumluluğunun olup olmadığı, zararın miktar ve ödenecek tazminat tutan tespit edilir. Hukuki uyumsuzluk değerlendirme komisyonu tarafından, bilirkişi incelemesi dahil olmak üzere gerekli her türlü araştırma ve inceleme yapılır, olayla ilgili bilgisi bulunan kişiler dinlenebilir."** hükmü bizlere tanık dinletebileceğimiz bir yol göstermiş olmaktadır.

Yani mobbing eylemlerine maruz kalan personel İYUK 11. maddesi kapsamında idari eylem veya işlem sonrasında 659 sayılı KHK kapsamında usulüne uygun bir başvuru ile sulh talep ederek, konunun hukuki uyumsuzluk komisyonunca değerlendirilmesini sağlamış olacaktır. Bu değerlendirme kapsamında ise komisyonca tanık dinlenilmesine karar verilmesi halinde tanığın önem arz ettiği olaylarda tanık ifadelerine resmiyet kazandırılmış olunacaktır. Komisyonca sulh talebinin reddedilmesi halinde ise açılacak iptal ve tam yargı davasında komisyon raporunun delil olarak sunulması ile birlikte yazılı yargılama yapan İdare Mahkemesine tanık ifadeleri ibraz edilmiş olacaktır. Tanık ifadelerinin değerlendirilebileceği dolaylı bir yol olsa da idari yargılama usulü içerisinde şu an için tek yol da sulh yolu görülmektedir.

Netice olarak; açılacak iptal ve tam yargı davaları ile kişiler mobbing eylemini sonlandırma ve bu eylemler nedeni ile uğradıkları maddi veya manevi tazminatın tazminin talep edebilmektedirler. Mobbing konusunda İdari Yargıda açılmış davaların azlığı bu nedenle de emsal gösterilebilecek Danıştay kararlarının yokluğu mobbing konusunun çözümü zorlaştırırsa da kamu personelinin eğitim seviyesinin artması ve elbette idarenin de mobbing benzeri eylemlerini arttırması nedeni ile mobbing günümüzde maalesef gelişen bir konu olarak karşımıza çıkmaya devam edecektir.



KİŞİSEL SAĞLIK VERİLERİ'NİN "MAHREMİYET HAKKI" KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Av. E. Ahşen Oktay Dinç / Sağlık Hukuku Uzmanı



Bireylerin "insan" olmaktan kaynaklı vazgeçilemez, devredilemez **"YAŞAMA VE MADDİ –MANEVİ VARLIĞINI KORUMA VE GELİŞTİRME"** hakları bulunmaktadır. (A.Y. m. 17) Kişilik haklarından en önemlisi yaşama hakkıdır. Kişinin diğer hak ve özgürlükleri kullanabilmesi yaşama hakkının varlığına bağlıdır. Yaşama hakkı, kişinin sağlıklı ve eksiksiz bir beden varlığına sahip olması ve bunu sürdürmesi olarak nitelendirilir. Bu bağlamda Yaşama Hakkı ile Sağlık Hakkının birbirleri açısından önemli olduğu ve sağlıklı olma halinin yani sağlık hakkının da doğuştan kazanılan ve vazgeçilmez, devredilmez bir hak olduğu açıktır. Yaşama Hakkının içerisinde yer alan önemli bir parça olarak Sağlık Hakkı, Sağlık Hakkının önemli bir parçası olarak ise Hasta Hakkı

Bir Hasta Hakkı olarak "Mahremiyet Hakkı"

karşımıza çıkmaktadır. Sağlık hizmetlerinde insan haklarının uygulanması **"hasta hakları"** ile düzenlenmekte ve değerlendirilmektedir. Nitekim Hasta Hakları Yönetmeliği'nin **"Amaç"** başlıklı 1. maddesinde **"hasta haklarının temel insan haklarının sağlık hizmetleri sahasındaki yansıması olduğu"** belirtilmiştir.

Mahremiyet Hakkı ise; ulusal ve uluslararası düzenlemelerde hasta hakkı olarak düzenlenen menfaatler bütünüdür. Hasta Hakları Yönetmeliği "Mahremiyete Saygı Gösterilmesi" başlıklı 21. Maddesinde " hastanın mahremiyetine saygı gösterilmesi esastır" yönünde düzenleme yapılmış ve devamında mahremiyete saygı gösterilmesinin kapsamı sayılmış, ölümden sonrada mahremiyet korunmasının devam edeceği vurgulanmıştır.

Kişinin özel hayatına saygı, sağlık hizmetlerinde, daha çok kişinin sağlık hizmetlerinden yararlanma süreçleri ile ilgili bilgilere kişinin isteği dışında ulaşılamaması, kişinin sağlık hizmetlerinden yararlandığı süreçte bedensel mahremiyetine saygı gösterilmesini kapsamaktadır. Hastaya ait bilgi ve belgelerin arşivlenmesi ve bu arşivlerin gizliliği ya da hastadan öğrenilen sırların açıklanmaması kişiye ait bilgilere ulaşılmaması kapsamındadır.

Kişinin özel hayatına saygı ilkesinin en önemli sonucu olan Mahremiyet Hakkı, sağlık sunucuları ve hekimler açısından "gizlilik – sır saklama yükümlülüğü" olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişinin insan olmasından kaynaklı insan hakkının yansıması olarak yaşama hakkı, sağlık hakkı ve hasta hakkı ile doğrudan bağlantısı dışında "Mahremiyet ve Gizlilik" kavramları sağlık hizmetlerinin özünü oluşturan hekim ile hasta arasındaki güven ilişkisinde önemli bir yere sahiptir.

Nitekim hasta olup da, hekime hastalığı ile ilgili bilgileri aktaran herkes, bu bilgilerin gizli kalacağı ve ilgisiz kişilere aktarılmayacağına güvenmelidir. Ancak bu suretle hekim ile hasta arasında bir güven ilişkisi oluşturulabilir. Bu güven ilişkisi hekimin faaliyetleri açısından önemli bir faktördür, zira şifa şansını artırmakta ve iyi bir sağlık sistemi için ön şartlardan birini oluşturmaktadır.



Kişisel Veri ile Mahremiyet Hakkı bağlantısı ve ilgili hukuki düzenlemeler

Hasta Hakları Yönetmeliği 21. Madde düzenlemesini de dikkate alarak mahremiyet hakkını beden mahremiyeti ya da veri mahremiyeti olarak kısaca 2 temel konu başlığı altında toplandığını belirtebiliriz. Mahremiyet hakkının; veri kısmı "kişisel veri" düzenlemeleri ile doğrudan bağlantılıdır.

Anayasa 20. Madde son fıkrasına 2010 yılında yapılan revizyon ile, kişisel verilerin korunmasına ilişkin hak Anayasa'ya eklenmiş ve Anayasal koruma getirilmiştir.

Kişisel Sağlık Verilerinin temelini insan olmaktan kaynaklı yaşam hakkı, yaşam hakkının alt bendi sağlık hakkı, sağlık hakkının alt bendi hasta hakkı ve bir hasta hakkı olarak mahremiyet hakkı oluşturduğu açıktır. Kişisel Veri düzenlemelerinde de sır saklama yükümlülüğü – mahremiyet kavramları yer almaktadır.

Uluslararası belgeler, mukayeseli hukuk

uygulamaları ve ülkemiz ihtiyaçları gözönüne alınarak 24.03.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ("KVKK") ile **"mahremiyet hakkı"** ile doğrudan bağlantılı olan kişisel veri kavramına dair düzenlemeler yapılmış, kişisel verilerin çağdaş standartlarda işlenmesi ve koruma altına alınması amaçlanmıştır. Kanunkoyucu tarafından Kanunun en baştaki amaçlarından birinin **"özel hayatın gizliliğini korumak"** olduğu vurgulanmaktadır. 20.10.2016 tarihinde de sağlık verileri açısından "Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik" ("**Kişisel Sağlık Verileri Yönetmelik**") yayınlanmıştır.

Kişisel Sağlık Verisi nedir?

Kişisel Veri; kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanmaktadır. KVKK'nın gerekçesinde kişinin kimlik, iletişim, sağlık ve mali bilgileri ile özel hayatına, dini inancına ve siyasi görüşüne ilişkin bilgiler, kişisel veri olarak nitelendirildiği belirtilmiştir. KVKK'da ayrı özel nitelikli kişisel veri kavramı bulunmakta olup, kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, biyometrik verisi veya haklarında verilen ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verilerinin, özel nitelikli kişisel veri olduğu belirtilmektedir. KVKK'nın 6. madde gerekçesinde **"bu verilerin, başkaları tarafından öğrenildiği takdirde ilgili kişinin mağdur olabilmesine veya ayrımcılığa maruz kalabilmesine neden olabilecek nitelikte veriler olmaları dikkate alındığı, bu sebeple bu tür veriler özel nitelikli (hassas) veri olarak kabul edildiği"** vurgulanmıştır.

Bu düzenlemeler incelendiğinde sağlık verilerinin özel nitelikte kişisel veri kapsamında yer aldığı anlaşılmaktadır.

Kişisel Sağlık Verisinin İşlenme Şartları, İşlenme Amacı, Aktarım ve Silinme Koşulları Nelerdir?

Bir kişisel verinin işlenmesi kısaca; ilgili verinin otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, elde edilebilir hale getirilmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi olarak açıklanabilir. Kişisel Verilerin işlenmesinde genel ilkeler şu şekildedir;

- Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.
- Doğru ve gerektiğinde güncel olma.
- Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme.
- İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma.
- İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme.

Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme ilkesi, veri sorumlusunun, veri işleme amacını açık ve kesin olarak belirlemesini ve bu amacın meşru olmasını zorunlu kılmaktadır. Veri sorumluları, belirttikleri bu amaçlar dışında, başka amaçlarla veri işlemleri halinde, bu eylemlerinden dolayı



Örneğin, bir hazır giyim mağazasının, müşterilerinin kimlik ve iletişim bilgilerini işlemesi meşru amaç kapsamındayken, kan gruplarını işlemesi meşru amaç kapsamında sorumlu olacaklardır. Amacın meşru olması, veri sorumlusunun işlediği verilerin, yapmış olduğu iş veya sunmuş olduğu hizmetle bağlantılı ve bunlar için gerekli olması anlamına gelmektedir. Değerlendirilmeyecektir. Meşru amaç değerlendirilmesi esnasında kişisel veriler işlenirken işleme amacının somut olaya göre ayrıntılı belirtilmesi gerekmektedir. Kişisel Verilerin işleme şartları olarak ise KVKK'da ikili bir ayrım söz konusudur ;

- Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenmesi.
- Açık rıza aranmayan istisnai durumlar.

Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı halinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür;

- Kanunlarda açıkça öngörülmesi.
- Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.
- Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.
- Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.
- İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.
- Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlenmesinin zorunlu olması.
- İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.

Belirtilen düzenlemelerden de açıkça anlaşılacağı üzere Kişisel Verilerin işlenmesinde temel prensip ilk olarak "kişinin rızasının" alınmasıdır.

Özel nitelikli verilerde (yani kişisel sağlık verilerinde) de ilgilinin açık rızası olmadan işlenmesi yasaktır. Ancak özel nitelikli verilerde istisnai olarak belli durumlarda sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından rıza alınmadan işlenmesine izin verilmektedir.

Bu durumlar Kanunda tahdidi olarak sayılmıştır.

- Kamu sağlığının korunması,
- Koruyucu hekimlik,
- Tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi,
- Sağlık hizmetlerinin planlanması,
- Yönetimi ve finansmanı,

amaçları ile rıza alınmadan sır saklama yükümlülüğü altında olan gerçek ve tüzel kişilerce işlenmeyebilir.

KVKK madde 6'da sağlık hizmetleri için getirilen bu istisna ile Temel Sağlık Hizmetleri Kanunu ve 663 sayılı Sağlık Bakanlığı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8. ve 47. maddeleri dikkate alınarak Sağlık Bakanlığı tarafından Kişisel Sağlık Verileri Yönetmeliği yayınlanmıştır. Kişisel Sağlık Verileri Yönetmeliğinde de mahremiyet hakkı vurgusu yapılmıştır. Kişisel Sağlık Verileri Yönetmeliği 5. Maddesinin 4. Bendinde " kişisel sağlık verilerini işleyen veya görevi gereği kişisel sağlık verilerine erişen herkesin bu verilerle ilgili olarak sır saklama yükümlülüğü altında oldukları belirtilmiştir.

Kişisel sağlık verilerinin işlendikten sonra aktarılması, silinmesi ya da silinmesinin ilgili tarafından talep edilmesi durumları da diğer kişisel verilere göre bazı istisnalara tabi tutulmuştur. Kişisel sağlık verileri işlendikten sonra sadece yetkili kişi ve kurumlara aktarımı yapılabilir. KVKK madde 28 de veri aktarımı hususunda bazı istisnalar belirtilmiştir. Bu istisnalar;

- Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerle uyulmak

kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi,

- Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi,
- Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi,
- Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi,
- Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi,

olarak belirtilmiştir.



Kişisel Sağlık Verilerinin silinmesi ise; KVKK da belirtildiği gibi işlenmesini gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde anonim hale getirilir ya da silinir. Ancak buradaki silinme KVKK'dan farklı olarak sadece sağlık kuruluşu kayıtlarından silinme olup, sağlık kuruluşu bu kayıtları eksiksiz olarak Sağlık Bakanlığı nezdindeki sisteme gönderecektir. Kayıtlar adli mercilere verilebilmesi ya da hakların korunabilmesi için Bakanlık nezdinde 10 yıl saklanacak ve hak tesisi, kullanımı, koruması ile adli merciyeye sunumu hariç dışarıya erişimi engellenecektir. Bu madde de diğer kanun hükümleri saklı tutulmuştur.

Kişisel Sağlık Verilerine ilişkin KVKK ve Kişisel Sağlık Verileri Yönetmeliği'nde belirtilen hususlara aykırı davranılması halinde ne gibi sonuçlar ile karşılaşırız?

Kişisel Sağlık Verilerinin KVKK'da ve Kişisel Sağlık Verileri Yönetmeliği'nde belirtilen meşru amaçlar olmadan kişinin hukuka uygun rızası alınmadan işlenmesi, aktarılması ya da silinmesi / yok edilmesi durumunda tazminat, ceza ve idari / disiplin sorumluluğu açısından değerlendirme yapılabilir.

KVKK'ya aykırı bir durum mevcut ise; KVKK madde 18 kapsamında "Kabahat" olarak düzenlenen idari para cezalarına hükmedilebilecektir. Ayrıca ilgili eylem kamu kurumu personeli tarafından işlenmesi halinde disiplin sorumluluğu söz konusu olabilecektir. Somut veriler ile ortaya koyulabilen ihlal içeren eylemin olması disiplin ve idari para cezası açısından yeterli bir unsurdur. Ancak tazminat ve ceza hukuku sorumluluğu açısından eylem ihlalinde başka unsurlarında mevcudiyeti aranır. Tazminat sorumluluğu için ilgili ihlal sebebiyle kişide maddi ve/veya manevi zarar oluşması gerekir. Kusur sorumluluğu var ise eylemin kusur içermediğinin ispatlanamıyor olması gerekir. İhlal

yanında kusur, zarar ve illiyet bağı aynı anda somut olayda var ise tazminata hükmedilebilir.

Ceza Hukuku açısından ise ilk olarak Türk Ceza Kanununda düzenlenen bir cezanın bulunması gerekir. Kişisel Verilere ilişkin maddeler TCK'da 135 -140 maddeleri arasında düzenlenmiştir. 2004 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'da meslek sırnaya yer verilmemiş ancak TCK m.134'de Özel Hayatın Gizliliğinin İhlali, TCK m. 135'de Kişisel Verilerin Kaydedilmesi, TCK m. 136'da "Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Verme veya Ele Geçirme", TCK m. 138'de "Verileri Yok Etme" suçları düzenlenmiştir. Eylemin bu suçları kapsamaması halinde şikayet halinde suçun unsurları açısından değerlendirme soruşturma – kovuşturma evrelerinde yapılacaktır.

Sonuç olarak özetlemek gerekirse;

Sağlık verilerinin özel nitelikteki veriler olması sebebiyle sır saklama yükümlülüğü altında bulunan sağlık hizmet sunucularına, hekimleri ve diğer ilgilere "rıza alınmadan" belli durumlarda kişisel sağlık verilerinin işlenmesi konusunda istisnai düzenleme yapılmış olsa da , burada tarafların dikkat etmesi gereken en önemli hususun KVKK'nun düzenleme amacı olan ÖZEL HAYATA SAYGI İLKESİ ile rıza alınmadan işlenen sağlık verisinin işleme amacı arasındaki makul dengenin ölçülmesi olduğu kanaatindeyim. Bu hususun her somut olay için ayrı değerlendirilmesi, rıza alınmadan paylaşım gerekçesini ise somut destekleyici veriler ile ortaya koyulabilmesi gerekmektedir. Amacın ayrıntılı belirtilebilmesi ve kişinin hak ve özgürlükleri terazinin diğer tarafına eklendiği düşünülerek kabul edilebilir, ölçülü olması gerekmektedir.

Örneğin KVKK 'nda yargı makamlarına kişisel verileri izin almadan işleme , yani kurumlardan talep etme, soruşturma – kovuşturma – yargılama safhalarında inceleyip hükme giden yolda dikkate alma hakkı verilmiştir. Ancak

yargı mercii tarafından incelenen konu ile doğrudan bağlantısı olmayan, makul bir gerekçe bulunmayan bir sağlık verisinin ilgili merciler tarafından işlenmesi KVKK'nın özüne ve gerekçesine aykırılık oluşturacaktır.

Kişisel sağlık verileri açısından da sağlık çalışanlarına yüklenen sır saklama yükümlülüğü veri işleme ve aktarımı süreçlerinde ön planda tutulmalı, Kanunda istisnai düzenleme var denilerek olayın özü, gereklilik ve ölçülülük kriterleri incelenmeden kişisel sağlık verisi paylaşımı yapılmamalıdır. Çünkü hasta ile hekim, hasta ile hastane arasında özel hukuktan kaynaklanan hukuki niteliği vekalet sözleşmesi olan bir sözleşme kurulmuş olup, bu ilişkinin karşı tarafı olarak ilk önce hastaya izah etme, sadakat ve hesap verme yükümlülüğü söz konusu olacaktır. Kanunun amaçlarına aykırı talep olabileceği şüphe oluşturan durumlarda hastanın ayrıntılı bilgilendirilerek hukuka uygun rızasının alınması ve belgelerin bu şekilde yetkili olduğunu belirten makamlara ya da kişilere teslim edilmesi gerektiği kanaatindeyim. Son olarak; sır saklama yükümlülüğünü – mahremiyet hakkını vurgulayan ve özel hayatın gizliliğini korumayı amaçlayan KVKK'nın ve ilgili hukuki düzenlemelerin kanunun gerekçesine uygun uygulamaya yansımaları hepimizin temennisidir.

KAYNAKÇA

Hatice Santaş;" Hasta Hakları Açısından Hekim Sorumluluğu", Bilge Yayınevi,Ankara:2006.

Gürkan Sert; "Tıp Etiği Ve Mahremiyet Hakkı", Babil Yayınları, İstanbul: 2008.

Hakan Hakeri; "Tıp Hukuku Temel Bilgiler", Seçkin Kitapevi, İstanbul: 2009, Güncellenmiş 2. Baskı.

İbrahim Ö. Kaboğlu; "Özgürlükler Hukuku –İnsan Haklarının Hukuksal Yapısı Üzerine Bir Deneme",AFA Yayıncılık, İstanbul:1994.

Hamide Tacir; "Hastanın Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı",Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul: 2001.

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>

[http://www.inhak.adalet.gov.tr/inhak_bilgi_bankasi/tematik_bilginotu/saglik/Health%20\(SA%C4%99ELIK\).pdf](http://www.inhak.adalet.gov.tr/inhak_bilgi_bankasi/tematik_bilginotu/saglik/Health%20(SA%C4%99ELIK).pdf)



ANADOLU'DAKİ AMERİKAN MİSYON HASTANELERİ (1880-1930)

Yrd. Doç. Dr. İdris Yücel

H. Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü



1859 yılında Anadolu'ya gelen, önce Yale Üniversitesi'nde ardından da New York Hekimlik ve Cerrahlik Okulunda eğitim gören Dr. Henry Sergeant West, henüz bir sağlık görevlisi bulunmayan Kayseri, Sivas, Tokat ve Harput'ta faaliyet göstermiş ve Sivas'ta bulunduğu 17 sene içinde 1400 üzerinde göz ameliyatı gerçekleştirmiştir. 1895 yılında Sadaret'ten padişaha iletilen bir raporda, müslim ve gayrimüslim fark etmeksizin bütün halkın kalbinin kazanıldığı ve bu sayede Ermeni olayları gibi fesat fikirlerini yaydığı belirtilmektedir. Bu yüzden yöneticiler gözlerini Ermenilerle sıklıkla ilgilenen Amerikan misyonerlere çevirmiştir. Bu çevirme ile merkez, hâlihazırda izinsiz açılmış hastanelerin kapatılması, misyonerlerin tıbbi turlar düzenlemesinin önlenmesi, halkın misyoner kurumlarına ihtiyaç duymasını gidermek için belediye hastanelerinin kuvvetlendirilmesi, Ermeni meselesi ile ilgili olan hastane personelleriyle ilgili tahkikat yapılması gibi önlemlere başvurulmuştur. Ancak bu önlemler ve istekler pek etkili olamamıştır.

Sömürge yarışının son derece hız kazandığı 19. yüzyılda, ABD'de Doğu'ya ve Osmanlı ülkesine olan ilgi ticari anlamdan artmış durumdadır. Yüzyılın ilk çeyreğinde karşılıklı ticari alışveriş hızla gelişmekte ve ABD'nin Osmanlı Devleti'yle teması giderek artmaktadır. Ancak bu dönemde Osmanlı topraklarıyla ilgi duyan Amerikalılar yalnızca ticaretle uğraşanlar değildir. Özellikle 19. yüzyılda oldukça hareketli bir döneme giren Protestan misyoner örgütleri, felsefelerini "saha, tüm dünya" olarak belirledikten sonra şahsi ve millî çıkarlardan arınmış, sadece Tanrı'nın hâkimiyetini inşa etmek demek olan Tanrı Krallığı'nın çıkarları için Osmanlı coğrafyasında eşi görülmemiş bir faaliyet

yürütmeye başlamışlardır.

ABD'nin New England bölgesinde yeniden canlanmaya başlayan Protestan Hristiyanlık anlayışı, yeryüzündeki tüm insanları Protestanlaştırmak fikrini temel alarak yeni ve örgütlü misyonerlik cemiyetlerinin oluşumuna yol açtı. Bu amaçla oluşan yapılardan olan ve Anadolu topraklarını kendisine çalışma olarak belirleyen, 1810 yılında Boston'da kurulan Amerikan Bord Cemiyeti, ilk aşamada Hristiyan Protestanlığı dinsiz olarak tarif ettikleri dinsiz, putperest ve paganlara tebliğ etmeyi hedeflese de sahada beklediklerinden çok az sayıda dinsiz

topluluklarla karşılaşmaları, onların hedeflerinin, topraklarında Kutsal Toprakları ve Hristiyanlığın ilk dönem kiliselerini barındıran Osmanlı coğrafyasına kaymasına neden oldu.

Misyonerlik amacı ile Anadolu topraklarına ilk ulaşan Amerikan Bord personeli, 1820 yılında İzmir'e gelen Pliny Fisk ve Levy Parsons'dur. Bu iki öncüye müteakip bir Bord personeli Anadolu topraklarına gelerek etnografik, dini, etnik ve sosyo-politik açıdan incelemeye tabii tutmuş, Amerika'da bulunan merkezlerine düzenli olarak rapor sunmuşlardır.

Merkeze sunulan raporlar doğrultusunda misyon faaliyetleri ilk aşamada eğitim kurumları üzerinden yürütülmüştür. İstanbul'da açılan Robert Koleji başta olmak üzere İzmir'de Uluslararası Kolej, Gaziantep'te Merkezi Türkiye Koleji, Merzifon'da Anadolu Koleji, Elazığ'da Fırat Koleji ve Tarsus'ta Amerikan Koleji cemiyetin Anadolu'daki faaliyetleri için açılan okullardan bazılarıdır. Okulların dışında cemiyet; yetimhaneler, kiliseler, zanaat okulları, gençlik kulüpleri ve sağlık kuruluşları üzerinden misyonerlik faaliyetlerini yürütmüşlerdir.

1) AMERİKAN MİSYON HASTANELERİ

Amerikan misyon hastanelerinin tarihçelerinin başlangıcı 1880 yılını işaret etse de sağlık hizmetlerinin misyonerlik amacı ile kullanılması, cemiyetin Anadolu'da ilk faaliyet gösterdiği yıllara kadar gerilemektedir.

1810-1880 yılları arasında Anadolu'ya dair ilk sağlık raporları sağlıkçı sıfatı ile bir çok ili gezen Dr. Azariah Smith tarafından tutulmuş ve açılacak olan misyon şubelerine öncülük etmiştir. Yine bu dönemde, 1859 yılında Anadolu'ya gelen, önce Yale Üniversitesi'nde ardından da New York Hekimlik ve Cerrahlik Okulunda eğitim gören Dr. Henry Sergeant West, henüz bir sağlık görevlisi bulunmayan Kayseri, Sivas, Tokat ve Harput'ta faaliyet göstermiş ve Sivas'ta bulunduğu 17 sene içinde 1400 üzerinde göz ameliyatı gerçekleştirmiştir. West ayrıca Sivas'ta bulunduğu yıllarda bir çok öğrenci yetiştirmiştir. Bu öğrenciler daha sonraki yıllarda Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde sağlık hizmeti sunmuşlardır.

Cemiyet kitlelere açılan sağlık hizmetlerini ilk

aşamada basit bir evin kiralanıp dispansere çevrilmesi ile başlamıştır. Anadolu topraklarında açılan ilk Amerikan misyon hastanesi, 1879'da Antep'te tesis edilmiştir. Daha sonra ise Mardin (1885), Kayseri (1887), Merzifon (1897), Van (1899), Harput (1903), Sivas (1903), Adana (1904), Erzurum (1904), Diyarbakır (1908) ve Konya (1911) misyon hastaneleri tesis edilmiştir. Bu kurumların sağlık personeli ihtiyacı ilk aşamada Dr. West'in öğrencileri ile karşılanmışken, yıllar içinde artan ihtiyaç Türkiye'ye yeni gelen tıbbi misyonerlerin usta-çırak ilişkisi ile eğittikleri personel ile karşılanmıştır.

a) Tıbbi Misyonerlik Faaliyetlerine Karşı Yetkililerin Tutumu ve Alınan Önlemler

i) Meşruiyet ve Yasal Zemin

Bâb-ı Âli, Osmanlı topraklarında hekimlik yapacaklarla ilgili bir takım kısıtlayıcı önlemleri yasallaştırmıştır. Buna göre, Osmanlı topraklarında hekimlik yapmak isteyen yabancı ülke vatandaşlarının öncelikle İstanbul'da bulunan Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'den diplomalarını onaylatarak icazetname almaları mecburiydi. Diploma onayı için adayların Mekteb-i Tıbbiye'de, Türkçe bir sınava girmeleri gerekmektedir. Bu sınav 1880'lerin sonundan itibaren Fransızca olarak da yapılabilmekteydi. Antep'te uzun yıllar görev yapan hekim Fred Shepard'ın hatıratında; kendisinin 1882 yılında İstanbul'a geldiği ve bir çevirmen eşliğinde Türkçe sınava girerek iki haftalık bir süre sonunda diplomasını onaylattığı aktarılmaktadır.

İcazetname koşulu, sadece yabancı ülke vatandaşlarına değil, aynı zamanda Osmanlı topraklarında bulunan yabancı ülkelere ait tıp okullarından mezun doktorlara da uygulanmaktadır. Örneğin Antep'teki ya da Beyrut'taki Amerikan kolejlerinde tıp öğretimi görmüş olan doktor adayları, Osmanlı topraklarında hekimlik yapabilmek için diplomalarını Mekteb-i Tıbbiye'ye onaylatmaları gerekmektedir. Ancak bir diplomalarını onaylatıp icazetname alan hekimler, Osmanlı coğrafyasında özel hastane inşa edemezler ve belediye tabipliği yapamazlardı. Hastane inşa izni ise, Tıbbiye

Nezaretince hüsn-i hali iyi olan ve iyi bir sicile sahip olan kişilere verildi. Bu şartlar altında görüleceği üzere Bold misyonerleri ancak kendi misyon şubelerinde sağlık hizmeti verebilirlerdi.

i) Hukuk Dışı Yapılanma ve Yerel Yöneticilerin Tavrı

Yukarıda yazdığımız koşullar göz önünde bulundurulduğunda isimleri saydığımız hastanelerin açılması için bir yasal zemin mevcut değildir. Ancak yasal zemin olmadan Bord misyonerlerinin oldukça hevesli ve istekli tutumları, Amerikan diplomasisinin koruma ve desteği, yerel idarecilerin merkezî kararları uygulamadaki keyfi tutumları yukarıda isimlerini zikrettiğimiz tesislerin oluşmasını sağlamıştır.

Yasal olarak önlerinde bulunan engellerin farkında olan Bord üyeleri, bu durumu kiralayıp, ikametgahları olarak gösterdikleri evleri dispanser yaparak açmışlardır. Ancak bu adresler daha çok, Bord'a ait misyon örgütlerinin reviri olarak resmî makamlara sunulmuş, ayaktan tedaviler el altından yapılmıştır. Sivas'ta hastane yapılmadan bu şekilde işleyen bir ev, yerel yöneticilerin dikkatini çekmiş ve ruhsatsız sağlık hizmetinin verilemeyeceğine dair kendileri uyanmışlardır. Bu uyarının ardından sağlık misyon tesisi Bold'a ait misyon yerleşkesinin içine taşınmış, bu yer hemşire Lillian Cole'nin evi olarak gösterilmiş ve hizmete devam etmiştir. Nitekim bu temellerin üzerine Bâb-ı Âlî'den alınan ruhsatla 20 yataklı bir hastane inşa edilmiştir.

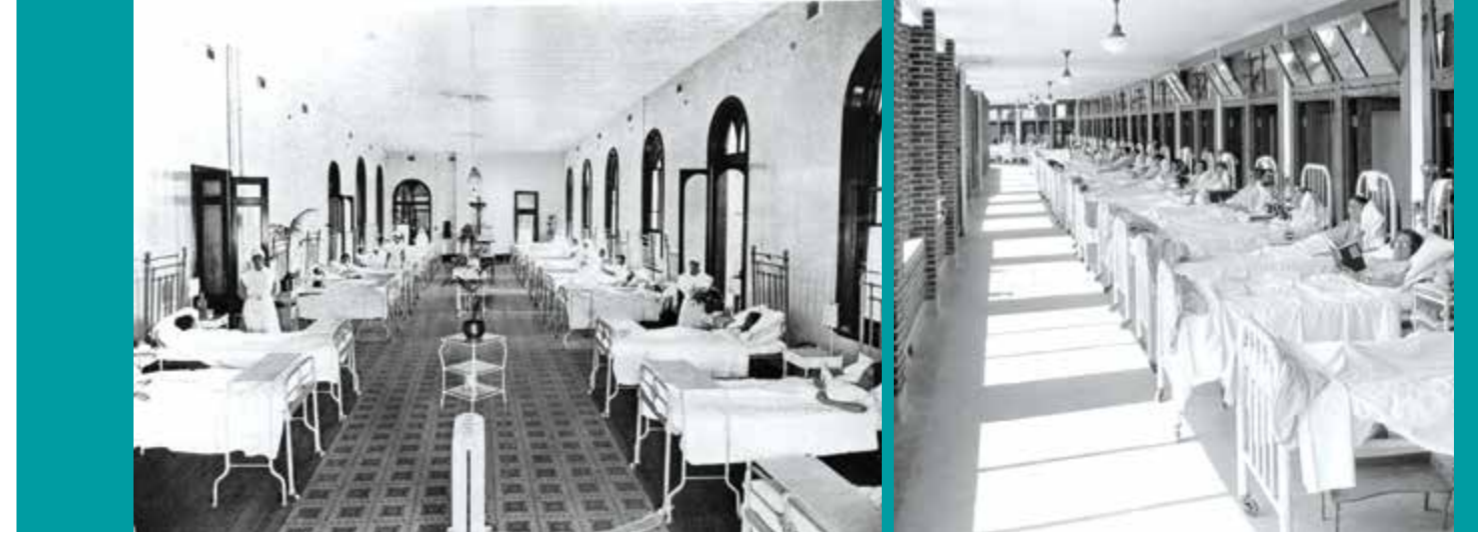
Benzer bir durumda Van'da yaşanmıştır. Bölgeye

gelen Dr. Ussher, kendine iki katlı bir ev kiralarak bir odasının ameliyathane olarak kullanıldığı 12 yataklı bir hastane kurmuştur.

Normal bir işleyişte ruhsatların alınmasının ardından hizmetin verilmesi ve binaların yapılmaya başlanmadan alınması gerekirken, yukarıda örneklerini verdiğimiz gibi ruhsatların alınma işlemi hizmet işlemleri yerine oturmaya başlayıp, dikkat çekecek ölçüye vardktan sonra gerçekleşmektedir. İkâmetgâhlarda dispanserler oluşturulmasından ve hastane binalarının izinsiz olarak inşa edilmesinde, şüphesiz yerel yöneticilerin keyfi tutumlarının da önemli oranda payı bulunmaktadır. Örneğin Adana'daki Bord misyoneri W. Nesbitt Chambers'in, bir hastane inşası hususunda Adana valisiyle yapmış olduğu sobette, ruhsatname verilmesiyle ilgili ricası üzerine vali, kendisine, **"Benden bu havali de gerçekleştireceğin bir çalışma için izin isteme. Şehrin sâkin semtlerinden birinde bir miktar arazi satın al. Planlarını 30 yataklık değil, 80 yataklık bir hastane üzerine tasarla ve ben buraya ruhsat sağlanması için elimden gelen yardımı sana sağlayacağım."** şeklinde cevap vermiştir.

Ruhsatnamenin, hastanenin faaliyete girmesini müteakip alınması ve yerel yöneticilerin müsamahalalarıyla ilgili bir diğer örnek, Kayseri misyon hastanesinin inşa sürecinde görülmüştür. Dönemin Kayseri valisi, Talas bölgesinde 1900 yılında tamamlanmış olan 70 yatak kapasiteli modern hastane binasının inşasına, bir ikâmetgâh ruhsatı vererek göz yummuştur.

I. Meşrutiyet döneminde ortaya çıkan esnek tavırda şüphesiz, diplomasi unsurlarıyla, yani Amerikan elçiliği ile iyi geçinme düşüncesi etkili olmaktadır. Konya'da faaliyete geçirilmek istenen misyon hastanesi **"Bölge halkının sağlık hizmetlerinden yararlanacak olması ve elçiliğin olumlu görüşlerinin kazanılmak istenmesi"** gibi pratik koşullar göz önünde bulundurularak ruhsat verilmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte bu ılımlı tutum el koyma ve kapatılmaya dönmüştür. Diyarbakır misyon hastanesinin müdürü gibi personel ise Ermeni meselesinde parmağı bulunduğu için sınır dışı edilmişlerdir.



Van'da yapılan misyon hastanesinin kurucusu olan Dr. Ussher hatıratlarında, Van'da inşa edilen hastanenin kaçak olarak yapılmak olduğunu kaydetmiş, ancak yürürlükte olan kanun gereği herhangi bir kaçak yapının çatısının tamamlanması halinde otomatik olarak yasal statüye geçmiş olacağını belirtmiş, bu durumdan kendilerinin de faydalandığını ve bir önce inşaatı tamamladıklarını ve çatıyı yerleştiklerini anlatmıştır. İnşaat devam ederken itirazlar yükselmiş ve bu itirazlar nedeniyle İstanbul'dan bir müfettiş gönderilmiştir. Ancak çatının yerleştirilmesi nedeniyle işlem yapılmadan müfettiş geri dönmüştür.

Dr. Ussher ile Van valisinin arasında zaman zaman tedavi edilen valinin eşi nedeniyle dostluk geliştirmiştir. Bu dostluğa güvenen Dr. Ussher, merkezi idarenin fikirlerine valinin katılmadığını düşünmektedir. Nitekim doktorun düşüncelerini Osmanlı yazışmaları da desteklemektedir. Van valiliğinden 17 Mayıs 1902 tarihinde Dâhiliye Nezaretine gönderilen bir yazı özetle ruhsatname başvurusunun olumlu sonuçlanmasını istemektedir. Neden olarak ise vilayetin sınırları içinde sağlık hizmetleri ihtiyacının had safhada olması ve yerel hastanelerin bu ihtiyacı karşılayamaması gösterilmiştir. İstanbul cevabında ise mevcut nizamnameyi hatırlatmış, açık bir dille Dr. Ussher'in hastane açamayacağını belirtmiştir. Ancak bu yazışmalar devam ederken misyon hastanesi hasta kabul etmeye başlamıştır. Bu kanunsuzluğun engellenmesi

gerekmektedir. Faaliyetlerin kolluk kuvvetlerinin zoru ile durdurulması ve mekanın mühürlenmesi gerekmektedir. Ancak olması gerekenler bu durumlar Van'da yaşanmadı. Dr. Ussher, Van valisinin kendisine, hastaneye kolluk güçlerinin gelerek çalışmaları durdurulması durumunda, burasının bir Amerikan mal varlığı olduğu gerçeğiyle konuyu payitahttaki Amerikan elçiliğine yansıtacağını bildirmiş ve "Buyurunuz efendim." diyerek meydan okumuştur.

ii) Misyon Hastaneleri Karşısında Alınan Önlemler

Yerel idarecilerin sağlık tesislerini illerdeki sağlık sorunlarına karşı pratik çözüm olarak görmelerine karşın, merkezi idare bunların kuruluşundan itibaren niyetlerine vâkıf olduğu için bunları fesad merkezi olarak görmüştür. Temmuz 1888'de çıkan bir karamameye göre; Amerikan mekteplerinde tıp eğitimi gören kimselerin "neşr-i dîn" maksadıyla eğitilmiş oldukları ve bu sebeple devlet hizmetine alınamayacakları belirtilmiştir. 1895 yılında Sadaret'ten padişaha iletilen bir raporda, müslim ve gayrimüslim fark etmeksizin bütün halkın kalbinin kazanıldığı ve bu sayede Ermeni olayları gibi fesat fikirlerini yaydığı belirtilmektedir. Bu yüzden yöneticiler gözlerini Ermenilerle sıklıkla ilgilenen Amerikan misyonerlere çevirmiştir. Bu çevirme ile merkez, yerel yöneticileri keyfi davranmamaları ve ruhsatsız misyonerlik kuruluşlarının açılmasına müsaade etmemelerini konusunda uyarmıştır.

Ayrıca diploma onayları ve icazetname ve ruhsat işlerinin yavaşlatılması, hâlihazırda izinsiz açılmış hastanelerin kapatılması, misyonerlerin tıbbi turlar düzenlemesinin önlenmesi, halkın misyoner kurumlarına ihtiyaç duymasını gidermek için belediye hastanelerinin kuvvetlendirilmesi, Ermeni meselesi ile ilgili olan hastane personelleriyle ilgili tahkikat yapılması gibi önlemlere başvurulmuştur. Ancak bu önlemler ve istekler pek etkili olamamıştır. II. Meşrutiyet'in ilan edilmesine kadar geçen 30 yılda cılız, çoğu zaman münferit ve sonuç getirmeyen müdahaleler gerçekleşmiştir.

Ancak 1908 yılında II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte kısa sürede birçok misyon hastanesi daha önce olmadığı kadar rahat bir biçimde hareket imkanına kavuşmuştur. Birinci Dünya Savaşı'na kadar geçen sürede, gerek mevcut hastane binalarını genişletme, gerek kurulan hastanelere doğrudan ruhsat sağlanması hususunda oldukça elverişli bir dönem geçirmişlerdir. 1908 sonrasına ait Osmanlı arşivlerinde yapılan araştırmalarda bu konu ile ilgili birçok yazışmaya rastlamak mümkündür. Örnek vermek gerekirse, Basra'da inşa edilmek istenen hastane 1908 öncesinde nizamnameler gereği izin verilmemişken, 1908 sonrasında izin verilmiştir. Yine 1911 yılında benzer bir şekilde izinsiz olarak faaliyet gösteren Merzifon misyon hastanesinin yeni bir bina üzerinde çalışmalarını devam ettirmesi için talep edilen ruhsat, Bâb-ı Âli tarafından verilmiştir. Bu izinlerin dışında bu dönemde Amerikalı misyonerlere çeşitli devlet nişanları verilmiştir. 1909 yılında Adana'da yaşanan olaylar sırasında yardım komisyonu başkanı olan ve Amerikan misyon hastanesinin başhekimisi olan Dr. Shepard'a Adana Valisi Cemal Paşa bir mektup yazıp, kendisine nişan yollamıştır. Cemal Paşa mektupta, Amerika'da Osmanlı Devleti'yle ilgili yayacağı olumlu düşüncelerden dolayı memnuniyetini dile getirmektedir.

Bord hastanelerine karşı II. Meşrutiyet döneminde ortaya çıkan bu esnek tavırda şüphesiz, diploması unsurlarıyla, yani Amerikan elçiliği ile iyi geçinme düşüncesi etkili olmaktadır. Konya'da faaliyete geçirilmek istenen misyon hastanesini ile ilgili Dr. Dodd tarafından başvuru ilk aşamada mevcut nizamname gereği açılmayacağı belirtilse de daha sonra "bölge halkının sağlık hizmetlerinden yararlanacak olması ve elçiliğin olumlu görüşlerinin kazanılmak istenmesi" gibi

pratik koşullar göz önünde bulundurularak ruhsat verilmiştir.

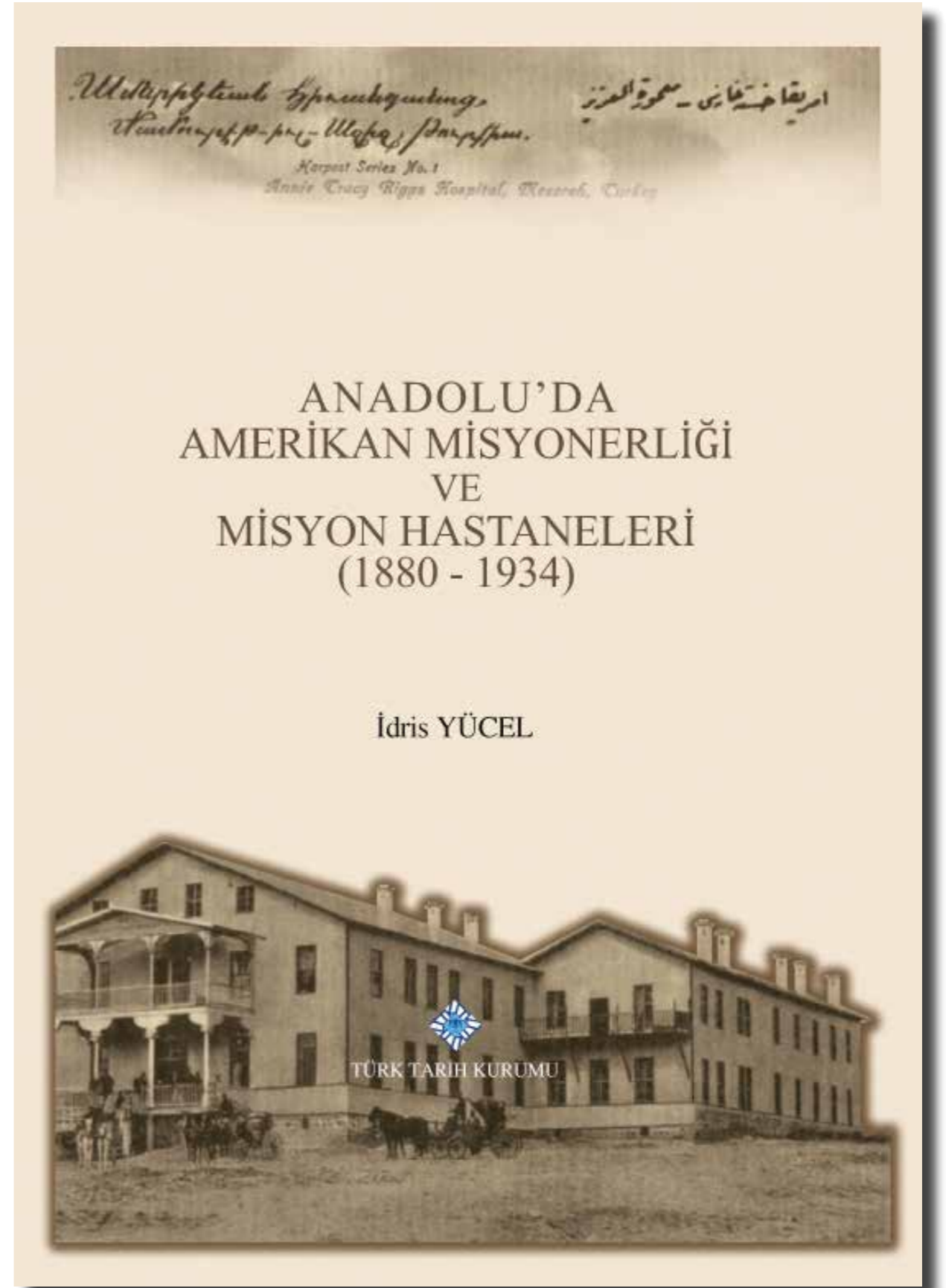
Birinci Dünya Savaşının başlaması ile birlikte bu ılımlı tutum el koyma ve kapatılmaya dönmüştür. Diyarbakır misyon hastanesinin müdürü gibi personel ise Ermeni meselesinde parmağı bulunduğu için sınır dışı edilmişlerdir. Cumhuriyetin ilan edildiği dönemde ise Türkiye genelinde Kayseri, Adana ve Antep olmak üzere üç misyon hastanesi faaliyetlerini devam ettirmektedir. Ancak 1932 Bord merkezinin aldığı karar ile Adana ve Kayseri hastaneleri kapatılmış, Antep hastanesi ise günümüze kadar hizmetlerini devam ettirmiştir.

i) Diplomatik Baskı

Amerikan diplomatları, gerek Amerikalı doktorların diplomalarını onaylatmalarında ve gerek hastanelerin ruhsat işlemlerinde ve hastane personelinin koruyup kollanmasında, Bâb-ı Âli nezdinde girişimlerde bulunmuşlardır. Bu girişimlerden ilki diploma onaylamalarının kolaylaştırılması ile ilgilidir. Amerikan elçiliği, zaman zaman Amerikalı doktorların uzun süreli tahkikatta bulunulduğu şikayetiyle Bâb-ı Âli nezdinden bir girişim başlatmıştı. Bu girişimin Bâb-ı Âli tarafından ciddiyle karşılandığının en güzel örneği Sıhhiye Nezaretince yayınlanan genelgeden anlaşılmaktadır. Nezaret, bu genelgede, ilgili birimlerden, Amerikan diplomasına sahip hekimlerin tabiiyetlerinin tetkike girilmeden diplomaların onaylanmasını istemiştir. Harput'ta yapılacak olan hastanenin işlemlerinin ağır ilerlemesini Bord cemiyeti Amerika elçiliğine bildirmiş ve Elçi Leishman bizzat konuyla ilgilenerek işlerin bitirilmesini sağlamıştır. Ermeni meselesi sırasında sınır dışı edilen Amerikalı personel için elçilik Bâb-ı Âli nezdinde ciddi protestolar gerçekleştirmiştir.

Bu yazı Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Merkezi Dergisi'nin 2011 Güz sayısında makale olarak neşredilen metinden aslı korunarak düzenlenmiştir. Yazarın "Anadolu'da Amerikan Misyonerliği ve Misyon Hastaneleri (1880-1934)" isimli kitabı Türk Tarih Kurumu Yayınları tarafından basılmıştır.

Düzenleyen: Berat ASA



BATI TRAKYA'DA TÜRK DOKTOR OLMAK

Dr. Hüseyin Bekir / Ortopedi ve Travmatoloji Uzmanı / Yunanistan



Azınlık olmak her zaman güzel bir şey değil, politik olarak yüzlerce zorluğu var. Ama bunca zorluk arasında mesleğimizin güzelliklerini görmek, halkımıza insanlara sağlık hizmeti vermek, iki ülke meslektaşları arasında köprü vazifesi görmek, adeta fahri Tıp Büyükelçisi gibi de çalışmak bardağın dolu tarafı...

Her şeye rağmen, "İyi ki doktor olmuştum, iyi ki Batı Trakya'da çalışıyorum diyebiliyorsam" ne mutlu bana.

Batı Trakya Yunanistan'ın en doğu bölgesi ve Türkiye Edirne iline komşudur. Üç ilden oluşur İskeçe, Gümülcine ve Dedeağaç. Bu üç ilin nüfusu Yunanlılardan ve Türklerden

oluşmaktadır. 1923 Lozan Anlaşması sonrası buradaki Türk nüfus İstanbul Rumlarına karşılık olarak mübadele dışı bırakılmış ve azınlık olarak yaşamaktadır. Epey uzun yıllar bölgede Yunanlı doktorlar çalıştı.

Selanik Üniversitesi'nin ilk Türk mezunu doktorlar 1970'li yıllardan sonra ilk kez bölgede çalışmaya başladılar. Derken yavaş yavaş Türkiye Üniversiteleri ve özellikle İstanbul mezunu genç jenerasyon bizler Batı Trakya'ya dönmeye başladık.

Ama mutlaka denklik sınavı denen bir sınava 'DİKATSA' ismi altında görev yapan bir üniversiteler arası kurumdan sınavları geçmek gerekiyordu.

Son derece meşakkatli bu sınavları geçebilmek için aramızda 5- 6 yıl mücadele eden arkadaşlarımız oldu. Yani nerede ise bir kez daha tıp fakültesi okumak gibi...

İlk yıllarda pratisyen olan bizler 24 saat görev başında kalıp gece-gündüz köy ve evlere giderek hizmet verdik. Derken yavaş yavaş herkes tercihi göre ihtisasını yaptı. Şu anda Batı Trakya'da Türk doktorlarından hemen hemen tıbbın tüm ihtisas dallarından uzman arkadaşlarımız var.

İhtisas süresi dışında arkadaşlarımızın pek çoğu hastanelerde değil de kendi özel muayenehanesinde çalışıyor. Böylece kendi dilini konuşan bir doktora muayene olma huzurunu hissediyor hastalar da.

Bazen "Doktor bey" bazen, "A be kadaşım", bazen de "Doktor kızanım" diye başlayan sözlerle muayene başlıyor.



"Yüreğimin başı ağrıyor", "Kokallarımnda sorun var", "Diskopat oldum" bilgileri ile başlayıp, "Koca aynadan geçmek istiyorum" (yani MR veya BT çekirtmek istiyorum) ifadeleri ile diyalog devam ediyor.

Elektronik reçete, elektronik sevk veya laboratuvar tetkikleri sistemi var ülkede. Hastalarımız daima Türk değil oldukça çok sayıda Yunanlı hastalarımız var.

Son yıllarda bölgemize gelen eski Sovyet Cumhuriyetleri ülkeleri göçmenleri ile diyalog kurmak hiç de zor değil zira biraz Azeri Türkçesine aşina iseniz anlaşmak çok çok kolay.

Bir de yazları çalışmaya gelen Amavut göçmenler var, onları da muayene ediyoruz. Çok yakın zamanda Gümülcine'nin kuzeyine açılan Bulgaristan sınır kapısından sonra Bulgaristan'a ulaşmak sadece 20 dakika.

Her iki ülke de Avrupa Birliği üyesi olduğu için gümrük geçişleri son derece kolay, sadece kimlik kartı ile geçiliyor. Bundan dolayı Bulgaristan vatandaşı Türk soydaş hastalarımız da var son yıllarda. Yani oldukça geniş yelpazeye sahip insan mozaiği ile muhatapız. Bu da mesleğin bu bölgedeki güzel tarafı.

Ayrıca Türkiye'ye çok yakın olmamız da son derece büyük avantaj. Ülkemiz Yunanistan'daki

kongre, seminer ve bilimsel toplantıları izlediğimiz gibi Türkiye'deki kongre ve bilimsel toplantıları kaçırmamaya çalışıyoruz.

Mesela Edirne'ye 1,5, İstanbul'a 3,5, Bursa'ya 4, İzmir'e 6 saatte ulaşma şansımız var. Bundan dolayı Türkiye'deki bilimsel tıp demeklerine misafir üye oluyoruz.

Ayrıca Yunanistan-Türkiye arasında ortak kongreler olması için gayretlerimiz var. Kendi adıma belirtmem gerekirse Türk-Yunan Ortak Ortopedi Kongrelerinin başlamasında çok büyük emeğim var ve bunun 22 yıldan beri kesintisiz devam etmesi beni çok mutlu ediyor.

Dönüşümlü olarak bir Yunanistan, bir Türkiye'de olan bu kongrenin en sonuncusu geçtiğimiz Mayıs'ta Yunanistan Kavalada oldu. Bir sonraki Nisan- 2018'de Edirne de, daha bir sonraki de Yunanistan Rodos'ta.

Azınlık olmak her zaman güzel bir şey değil, politik olarak yüzlerce zorluğu var. Ama bunca zorluk arasında mesleğimizin güzelliklerini görmek, halkımıza insanlara sağlık hizmeti vermek, iki ülke meslektaşları arasında köprü vazifesi görmek, adeta fahri Tıp Büyükelçisi gibi de çalışmak bardağın dolu tarafı...

Her şeye rağmen, "İyi ki doktor olmuştum, iyi ki Batı Trakya'da çalışıyorum diyebiliyorsam" ne mutlu bana.

Taşıdığım misyonu biliyor, doktor olarak en doğru, en hatasız şekilde yapmaya gayret ediyorum. Hastalarımızdan toplumumuzdan, Yunanlılardan ve hocalarımdan aldığım güzel geri dönüşler beni mutlu ediyor. Enerji veriyor ve durmak yok, ilime bilime devam diyorum.

Bazen "Doktor bey" bazen, "A be kadaşım", bazen de "Doktor kızanım" diye başlayan sözlerle muayene başlıyor. "Yüreğimin başı ağrıyor", "Kokallarımnda sorun var", "Diskopat oldum" bilgileri ile başlayıp, "Koca aynadangeçmek istiyorum" (yani MR veya BT çekirtmek istiyorum) ifadeleri ile diyalog devam ediyor.

AMELİYAT ALETLERİNİ, TEDAVİLERİNİ RESMEDEN VE DENEYLE TEDAVİ YAPAN HEKİM: **SABUNCUOĞLU ŞEREFEDDİN**

Sabuncuoğlu Şerefeddin 870 (1465) yılında yazdığı Cerrâhiyye-i İlhâniyye'de seksen üç ve 873'te (1468) kaleme aldığı Mücerrebname'de seksen beş yaşında olduğunu belirtmesinden hareketle 788 (1386) yılında doğduğu söylenebilir.

Bu bilgilere göre 1385 yılında şehzadeler şehri Amasya'da doğmuştur. Bugün Amasya'da Sabuncuoğlu (Hacı İlyas) denilen bir mahallede adı yaşayan ünlü bir hekim ailesine mensup olup Çelebi Sultan Mehmed'in hekimbaşısı Sabuncuoğlu Mevlânâ el-Hâcî İlyas Çelebi Bey'in torunudur. Dedesi Sabuncuoğlu Hacı İlyas Çelebi ve babası Ali Çelebi de hekimbaşılık yapmıştır. Sabuncuoğlu ailesinde Şerefeddin ve dedesinde başka hekimlerde bulunmaktadır. Bu şahıslardan başka Hekim İsa olarak bilinen ve Miladi 1426 yılında ölen Hekim Lütfullah da Sabuncuoğlu ailesinin üyesiydi. Sabuncuoğlu Şerefeddin'den sonra hekim olarak önemli görevlerde bulunan

aile üyesi de vardı. Yavuz Sultan Selim'in İran'a kaçan oğlu Şehzade Murat'ı İran'da tedavi eden Hekim Sabuncuoğlu İbrahim bunlardan birisidir.

Sabuncuoğlu Şerefeddin, Amasya'daki Bimarhane'de Burhaneddin Ahmed'ten tıp eğitimi aldıktan sonra yine burada 17 yaşında hekimlik yapmaya başlamıştır. Sabuncuoğlu Şerefeddin 14 yıl boyunca da Bimarhane'de çalışmalarını sürdürmüştür. Candaroğlu İsfendiyar Bey zamanında (1385- 1440) bir süre Kastamonu'da bulunmuş, Cerrâhiyye-i İlhâniyye'yi yazdığı İstanbul'a giderek kitabını Fâtih Sultan Mehmed'e sunmuş, dönüşünde de Bolu, Gerede ve Tosya'ya uğramıştır (Mücerrebname, vr. 44b).

Şerefeddin Sabuncuoğlu, diğer birçok hekimin aksine özellikle cerrahî ile ilgilenmiştir. Genel olarak hekimler cerrahiye pek ilgi duymamışlar ve hatta cerrahî tedavinin gerekli olduğu durumlarda

Bir panzehirin etkisini denemek için önce o panzehiri içmiş, ardından kendini bir yılana ısirtmiştir.



bile, ilaçla tedaviyi tercih etmişlerdir. Bunun sebebi cerrahî müdahalede hayatî tehlikenin çok yüksek olması ve bu tehlikeyi asgariye indirecek ve ameliyatı kolaylaştıracak bazı teknik imkanların bulunmasıdır. Bu tip imkanların oluşması için, yani antibiyotik, analjezik, antiseptiklerin ve bunların yanı sıra anatomi bilgisinin yeterince gelişmesi için 19. yüzyılı beklemek gerekecektir.

Osmanlı bilim dünyasında yeterince tanınmayan Sabuncuoğlu'nun adına ilk defa Cerrah İbrâhim b. Abdullah'ın 911 (1505) tarihli Alâim-i Cerrâhîn adlı eserinde rastlanmaktadır. İbrâhim b. Abdullah, burada onun adını vererek Mücerrebname'den aldığı kadın hastalıklarında kullanılan bir süpozituvanın formülünü açıklamaktadır. Sabuncuoğlu'nun öğrencilerinden Gıyâs b. Muhammed İsfahânî de II. Bayezid'e ithaf ettiği Mir'âtüs-sihha adlı kitabında hocasının tıptaki

başarılarını överek onu örnek aldığını belirtmiştir.

Amasya'da yaşamış olması ve eserlerini o günün bilim dili olan Arapça yerine Türkçe yazması Sabuncuoğlu'nun yeteri kadar tanınmamasının başlıca sebepleridir. Sabuncuoğlu Şerefeddin'in önemli özelliklerinden biri değişik deneyleri çeşitli hayvanlar üzerinde yaparak bilimsel sonuçlar elde etmesidir. Bazı deneyleri kendi üzerinde de yapmış ve bu deneyimleri de yazmıştır. Örneğin bir panzehirin etkisini denemek için önce o panzehiri içmiş, ardından kendini bir yılanla ısırılmıştır. Kendi deyimiyile "Ne parmağı şişmiş ne de vücudunda bir belirti gözlenmiştir". Eserleri Eserlerinde dönemin yaygın bilim dili yerine Türkçeyi tercih etmiş ve sadece tıp alanında eserler vermiş olan Sabuncuoğlu'nun tıp ve cerrahi ile ilgili biri tercüme ağırlıklı eserlerinin varlığı bilinmektedir.

1. Akrabadin Tercümesi (Akrabazin Tercümesi);

II. Beyazıt'ın valiliği döneminde hekimbaşı ve diğer hekimlerin talebi üzerine Şerafeddin Zeyneddin bin İsmail-ül Cürcanî'nin "Zahire-i Harzemşahi" adlı eserindeki Akrabadin (farmakolojik) bölümünün çevirisidir. Sabuncuoğlu tercümeyle iki bölüm eklemiştir. Sabuncuoğlu otuz bir bab olan bu bölümü ilâveler yaparak otuz üç baba çıkarmıştır. İlâçların hazırlanma usulleriyle başlayan kitap daha sonra müfred ve mürekkeb ayırmıyla ve macun, eyârîç, cevâriş, itnfil, kurs, süfûf, laûk, şurup, perverde, gargara, yağ ve merhem sıralamasıyla ilâçların formüllerini verir. Kenan Süveren GATA Tıp Fakültesi'nde bu eserle İbn Sînâ'nın aynı adlı eserini tıp ve bilim tarihi açısından karşılaştırdığı bir doktora çalışması hazırlamıştır (Ankara 1991).



2. Cerrahiyye-i İlhaniyye (Cerrahiyyetü'l-Haniyye);

Eserin bilinen üç kopyasından ikisi İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi'nde diğeri de Paris Bibliotheque National'dedir. 11. yüzyılda Endülüs'te yaşamış olan Ebû'l-Kâsım Zehrâvî'nin Kitâbü'l-Tasrîf adlı eserinin cerrahî ile ilgili kısmının tercümesi olduğu ileri sürülmüştür. Eserde 138 resim ve 168 alet resmi bulunmaktadır. Kitabın en önemli özelliği, tıp tarihinde ve Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk defa cerrahî müdahaleleri gösteren minyatür tekniğinde yapılmış çeşitli resimler içermesi ve sade bir Türkçe ile kaleme alınmış olmasıdır. Bu sebeple hakkında tıp tarihi, Türk dili ve resim sanatı açısından pek çok çalışma yapılmıştır. Ancak Sabuncuoğlu her ne kadar büyük ölçüde Kitâbü'l-Tasrîf eserinden yararlanmışsa da, eseri tam olarak tercüme ettiği söylenemez. Eserde, yer yer kendi gözlem ve deney sonuçları da yer almaktadır. Doğal olarak, Sabuncuoğlu kendinden önce yaşamış belli başlı cerrahlardan olan Zehrâvî'den yararlanmak zorunda idi, ancak bir hekim, bir cerrah olarak kendi çalışmalarıyla mevcut bilgiyi kaynaştırmış ve bize bu terkihi sunmuştur. Zehrâvî'nin eserinde yapılan ameliyatlara ve bu ameliyatlarda kullanılmış olan aletler verilmiştir. Halbuki Sabuncuoğlu'nda gerçekten önemli

3. Mücerrebname (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 3619);

Sabuncuoğlu 873'te (1468) yazdığı eserin önsözünde kitabını Amasya'daki hekim çevresinin isteği üzerine kaleme aldığını söyler. İlk defa Rusçuklu Hakkı tarafından 1920 yılında İkdâm gazetesinde tanıtılan kitapta çeşitli hayvanlar, insanlar ve müellifin kendi üzerinde denemiş olduğu ilâçların hazırlanışı ve kullanılışı anlatılmaktadır.

Özellikle bazı zehirlerle ilgili yaptığı hayvan deneyleri ön plana çıkmaktadır. Bu deneylerde denek olarak horozları kullanmıştır. Bugünkü vak'a takdimlerine benzer ifadelerin yer aldığı

bir katkı daha vardır ki o da, aletlerin yanı sıra ameliyatın nasıl yapıldığını gösteren temsili resimlerin mevcut olmasıdır. Bu resimlerde hasta ve doktorun pozisyonu ile aletlerin nasıl kullanıldığı da görülmektedir. Böylece kullanılan cerrahî tekniğini de açık ve seçik olarak görmek mümkün olmaktadır. Günümüzde de zaman zaman yazılı açıklamalara yardımcı olmak üzere bu tip şemalar verilmektedir. Eserin tıpkı basımı ve transkripsiyonu Prof. Dr. İlder Uzel tarafından geniş açıklama ve notlarla birlikte iki cilt halinde yayımlanmıştır (Ankara 1992). Bu kitabın 3 bab-ı vardır. 1. Bab da 54 tedavi, 7 alet ve 4 insizyonla, uzuvların ve hastalıkların dağılması anlatılırken, 2. Bab da 58 tedavi, 131 alet ve 10 insizyon ile cerahatlerin yanılması, dikilmesi ve tedavisi anlatılmıştır. 3. Bab da 24 tedavi ile 11 alet kırık ve çıkıkların tedavisi hakkında bilgi vermektedir. Bu eserin bir diğer özelliği de sistematik bir metotla kaleme alınmış olmasıdır. Üç bab üzerinde kaleme aldığı eserinin her bab'ın fasıllarında ayrı hastalığın tedavisi izah edilmektedir. Bu kitabı Türkçe yazmasının nedenini ise şu şekilde açıklamıştır; bu devirde Rum kavimleri Türk dilini kullanmaktadır. Ayrıca bu dönemin cerrahlarının çoğu okuma yazma bilmemektedir ve okuma yazma bilseler bile hepsi Türkçe kitap okumaktadır. Böylece bu kitabı Türkçe yazmakla bundan daha fazla kişi faydalanabilecektir ve bu sayede işin aslını öğrenip, birçok sorunlarını çözerek kendilerini hatadan ve beladan koruyabileceklerdir.

eser on yedi bölüm olup bölümler ilâçların etki ve kullanım alanlarına göre düzenlenmiştir; bu sebeple ilâçlar çok kullanılandan az kullanılandan doğru sıralanmıştır. Eser Türk tıp tarihinde bir hekimin kendi buluşu ilâç ve tedavi metotlarını anlattığı ilk monografi olması bakımından önemlidir. Bursalı Mehmed Tâhir, ayrıca Müfid (Nazmü't-teshîl) adlı bir eserin Sabuncuoğlu'na ait olduğunu bildirmektedir de (Osmanlı Müellifleri, III, 220) yapılan incelemeler sonunda kitabın Sabuncuoğlu'nun öğrencisi Muhyiddin Mehî'ye ait olduğu anlaşılmıştır.



4. Halimi'nin Manzum Eseri (Farsça);

Eser (863H/1459M) yılında Farsça olarak yazılmıştır ve 866H/1462M yılında Sabuncuoğlu tarafından istinsah edilmiştir. Bu eser Sabuncuoğlu'nun bilinen en eski otografı kabul edilir. Sabuncuoğlu bu eseri, iyi bir hattat olması sebebiyle istinsaf ettiği bilinmektedir. 5. Müfid; Şerefeddin'in bu eser ile ilgili Mehmet Tahir "Şerefeddin'in bir de manzum tıbbi eseri vardır ve Sabuncuoğlu lakabı yazılıdır" demektedir. Ancak Prof. Dr. Uzel adı geçen eserin Şerefeddin'in değil öğrencilerinden Muhyiddin Mehyi tarafından yazıldığını söylemektedir.

Bu eserin öğrencisi tarafından yazıldığı ve iyi bir hattat olduğu için Sabuncuoğlu tarafından kaleme alındığı fikri kabul edilmektedir. 6. Fütüvvetname; Amasyalı tabip ve cerrah Sabuncuoğlu'na ait olup olmadığı hususunu eldeki veriler ve çıkarımlar doğrultusunda

objektif olarak tespit edilmeye çalışılmaktadır. Eserin farklı nüshalarının ortaya çıkması ve daha değişik bilgi ve belgelerin ışığı altında, bu tespit ve değerlendirmelerde farklı sonuçlar elde edilecektir. Eserin başında müellif künyesini açıkça belirtilmiş olmasına karşın, aksi kesin olarak ortaya konulmadıkça bu Fütüvvetnâme'yi Sabuncuoğlu Şerefeddin'in bugüne kadar ortaya çıkmamış bir eseri olarak kabul etmek en doğru yol olacaktır.

Şerefeddin Sabuncuoğlu'nun tıp tarihinde önemli bir yerinin olmasının sebebi, tedavi usullerini ve tedavi aletlerini eserine resmetmesi ve o güne kadar bilinmeyen tedavi aletlerini yapmasıyla birlikte kendi bulduğu yeni ilaçları hayvanlar üzerinde deneyerek kontrol etmesidir. Ayrıca Sabuncuoğlu bu ilaçlardan bazılarını kendi üzerinde deneyerek kullanılabilirliğini ispat etmiştir.

Kaynaklar: -

- Başağaoğlu I, Karaca S, Salihoğlu Z Anesthesia Techniques in the Fifteenth Century by Serefeddin Sabuncuoğlu: Anesth Analg 2006;102:1287-99 –
- Başağaoğlu I, Salihoğlu Z, Karaca S. Anesthesia techniques by Serafeddin Sabuncuoğlu. 5 th international congress, international society for history medicine, 25-28 Ekim 2010, İstanbul. - Eroğlu H XV. Yüzyıl Tabiplerinden Şerafettin Sabuncuoğlu ve Amasya Darüşşifası,
- <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1267/14570.pdf> - Köksal F Ünlü Tabip Sabuncuoğlu Şerefeddin'in Bilinmeyen Bir Eseri (mi?): Fütüvvet-name, http://www.tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/kksal_m_fatih_227-248.pdf -
- Salihoğlu Z, Başağaoğlu I. Türk Cerrah Şerafeddin Sabuncuoğlu'nun 15. yüzyıldaki anestezi teknikleri, 5. Balkan Tıp Tarihi ve Etiği Kongresi 11-15 Ekim 2011, İstanbul - TDV, İslam Ansiklopedisi, 35. Cilt –
- <http://www.msxlab.org/forum/bilim-tr/10350-serefeddin-sabuncuoğlu.html>
- (Görseller: Amasya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü)

Prof. Dr. Karaman: ALZHEMEİRDA İLK SEMPTOM HAFIZA ZAYIFLIĞI

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Yahya Karaman,



Çağımızın önemli problemlerinden biri olan unutkanlığın en sık görülen nedeni Alzheimer hakkında önemli bilgiler verdi.



Nefes: Unutkanlığın sebepleri nelerdir? Hangi durumlarda hastalık belirtisi olarak kendini gösterir?

Prof. Dr. Karaman: Unutkanlık daha önce elde edilen bilgilerin, becerilerin, yeteneklerin, olayların ve anıların hatırlanamaması, hafızadan seçilip tekrar bilinmemesi demektir. Yıllar içinde beyine alınan kayıtlardaki silinmeler ile birlikte yeni bilgilerin öğrenilememesi şeklinde olabilir. Günlük yaşantımızda bazı olayların bilgilerin geçici ve anlık hatırlanamaması şeklinde önemsiz olabildiği gibi yaşantıdaki pek çok ve önemli bilgileri unutmalar şeklinde ileri derecede ve devamlı da olabilir. Kişinin iş ve gücünü, mesleğini, intellektüel ilişkilerini ve günlük yaşam aktivitelerini etkileyecek kadar ileri seviyelerde ise bir hastalık derecesinde demektir. Günlük hayatta bedeni ve zihni yorgunluklar, psikiyatrik hastalıklar, beyin hastalıkları, sistemik diğer bedeni rahatsızlıklar gibi pek çok sebeplere bağlı olabilir. Bunlar arasında yaşlılık dönemlerinde görülen ve demans-bunama olarak bilinen başta Alzheimer hastalığı olmak üzere pek çok beyin hastalığında önemli ve erken görülen belirtilerdir.

Nefes: Alzheimer Hastalığını tanımlar mısınız? Nasıl bir hastalıktır, bilgi verir misiniz?

Prof. Dr. Karaman: Alzheimer Hastalığı (AH) demansların (bunamaların) en sık nedeni olup (tüm demansların %70 kadan), genelde 60-65 yaş civarında görülmeye başlayan, dejeneratif, geri dönüşümü olmayan, ilerleyici, yaygın kognitif (bilişsel) bozukluklar ve kişilik-davranış değişiklikleriyle seyreden, günlük yaşam aktivitesinin azalma gösterdiği bir sendromdur. Beyin hücrelerinde ilerleyici dejeneratif değişikliklerle karakterize bozukluklar yapar. Hem mental, hem intellektüel ve personalitede ilerleyici global değişiklikler gösteren bir semptomlar topluluğudur. Yaklaşık 100 yıldan beri bilinmektedir. Kesin olarak nedeni belli değildir. İyi bir klinik gözden geçirim, nörolojik, psikiyatrik muayene ile yaklaşık %90-95 klinik tanı konulabilmektedir.

Nefes: Hastalık kişinin sosyal ve günlük yaşantısını nasıl etkiler

Prof. Dr. Karaman: Sosyal ve günlük yaşantısında yaygın kısıtlılık ve azalma olur.

Günlük yaşam aktivitesi denilen faaliyetlerde azalmalar kısaca şu şekildedir.

Temizlik konusunda: Şahsi temizlikte yardıma gereksinim duyulması, nadir kazaların olması, uyku esnasında yada uyanık iken altını ıslatma veya kirlenme, yardımsız kendi kendine banyo yapamama

Beslenme konusunda: Yardımsız yemek yiyememe, yemek hazırlayamama

Giyinme ile ilgili: Giyinme, soyunma ve giyeceklerin doğru seçilememesi

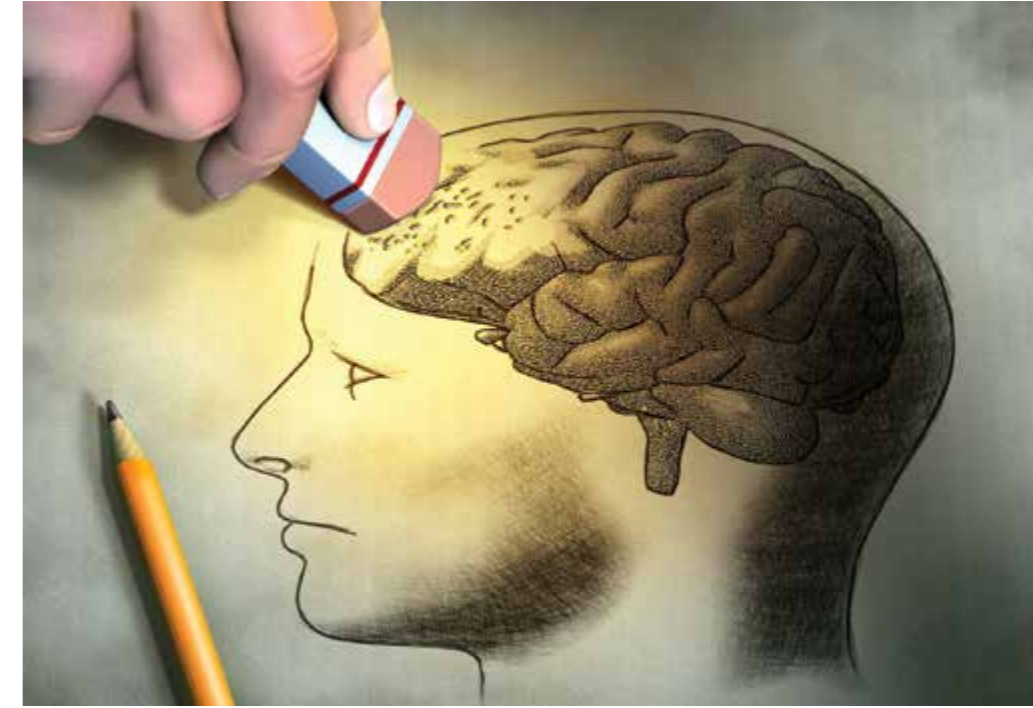
Kişisel bakım(temizlik, saç, tırnak, eller, yüz, giyinme) da azalma

Fiziksel hareket: Etrafta ya da şehirde yalnız gezememe, evi bulamama, kaybolma

Sosyal konularda: Günlük olayları yorumlayamama, mektup yazamama, ev aletlerini kullanamama, alışveriş yapamama, konuşmalara katılmama. Yine fatura ödeme, gelir giderleri belirleme, para hesabı yapma, vergi, aidat, elektrik, su, telefon, işiyle ilgili evrakların tasnifi, beceriyle ilgili oyun oynama, bir hobiyle uğraşma, gazete, kitap, dergi okuma, anlama, yorumlama, otomobil kullanma gibi aktiviteleri yapamama söz konusudur.

Nefes: Alzheimer Hastalığının belirtileri nelerdir?

Prof. Dr. Karaman: Hastalığın klinik özelliği birden fazla kognitif etkilenmenin olmasıdır, genelde de hafıza kaybı başta olmak üzere kognitif bozukluklarla başlar, belirli bir süre sonra her çeşit psikiyatrik semptomun da eşlik ettiği



kompleks bir sendroma dönüşür. Hastalığın en önemli özelliklerinden biri başlangıcının çok sinsi olmasıdır. Yani hasta ve yakınları tarafından belirtilerinin ne zaman başladığı tam olarak tespit edilemez. İlk semptom hafıza zayıflığı şeklindedir. Buna bir veya daha fazla lisan problemleri eşlik eder (kelime bulma zorluğu, isimlendirme, yazma bozuklukları). Alışkın olduğu şeyleri yapamama hastanın çevresi tarafından önceleri zor fark edilir, bunlar işi ile ilgili problemler zannedilebilir. Ani dezoryantasyon (kendini ve çevreyi bilememe, değerlendirememe) şeklinde bir başlangıç tarif edilebilir. Davranış değişiklikleri tedrici ve sessiz ilerleme gösterir. Lisan ve sosyal-motor fonksiyonlarla ilgili basit testler erken dönemlerde normaldir. Başlangıç zamanı tespit edilemeyebilir. Dikkatsizlik, hafif kognitif küntlük, sosyal

kısıtlılık, emosyonel değişiklikler veya ajitasyonlar görülür. Hastalık ilerledikçe hafıza, dikkat, aktivite hızında değişiklikler, soyut düşünce, lisan, görsel-uzaysal yetenek azalmaya başlar (görme ile ilgili hatıralarda azalma, yön bulamama, gördüklerini karıştırma gibi). Bir yanda kognitif fonksiyonlardaki bozukluklar artarken diğer yandan nonkognitif fonksiyonlar olarak bilinen psikiyatrik şikayetlerde de artmalar olur.

Nefes: Hastalık tanısı nasıl konulur?

Prof. Dr. Karaman: Tek bir tanı metodu veya kesin tanıya delalet eden tam bir beliteç yoktur. Aile hikayesi, nörolojik muayene, psikoloji, fizyolojik, nöroradyolojik incelemeler birleştirilir ve tanıya yaklaşılmaya çalışılır. Biopsi ve otopsi ile karşılaştırıldığında klinik tanının kesin tanıya %90 yaklaştığı görülür.

Nöropsikolojik değerlendirmelerle şüphe edilen hastalarda hafıza testleri başta olmak üzere bilgi edinilme, anlama, karşılaştırma (benzer ve farklılıkları bulma), ileri ve geri sayma, hesaplama testleri yanında öğrenme, dikkat, blok ayarlama, sembollerini ayırma testleri değerlendirilmelidir. İlerleyici dejeneratif değişiklikler ve nöropatolojik hasarda hastanın demans bulgularını gösteren en önemli delillerden günlük yaşamını engelleyen gözlenebilir düşüş, klinik başlangıç olarak kabul edilmektedir. Bu hastanın hastalık öncesi durumuna göre hafıza ve öğrenme ile ilgili, lisan ve yürütücü(karar verme, muhakeme, değerlendirme gibi) fonksiyonlar da dahil olmak üzere; ev işleri, evdeki ve işyerindeki sorumluluklar, hobiler, hijyen, sosyal aktiviteler, kişiler arası ilişkiler, içgörü, davranış paternleri, affektif gibi fonksiyonlarını da içerir. Hastanın kognitif fonksiyonlarında bir bozukluk olup olmadığı tespit edilir. Kognitif fonksiyonların normal yaşlanmada da bozulabilir ama bağımsız bir yaşam için engel teşkil etmez. Tedavi edilebilir veya ilerleyici demans durumları iyi analiz edilmelidir. AH için klinik tabloda en önemli özellikler, demans ile birlikte hafıza ve diğer kognitif fonksiyonlarda yaygın bozukluk ve progressif seyirdir. Tanıda en önemli bulguların başında detaylı hikaye almak gelir. Bunun için aile bireylerinden biriyle konuşulur. Şikayetlerinin ne zaman başladığı, nasıl geliştiği, seyri

dikkatli bir şekilde sorgulanır. Hastalık öncesi kognitif durum ve davranışları, iş durumu, mesleki değerlendirme, sosyal durumu, eğitim durumu, kişilerarası ilişkileri ve değişimi, günlük yaşam aktivitesiyle ilgili bilgiler, ev işleri, sorumlulukları, mali ve para işleri, kendine bakım, kişisel hijyen hakkında bilgi edinilir. Unutkanlıklar, kelime bulma zorluğu, konuşması fonksiyon kişilik, davranış, mizaç değişiklikleri, affektif, huzursuzluk, şüphelilik, yemek alışkanlıkları, hayal görmeler olup olmadığı değerlendirilmelidir. Görüntüleme metotları AH tanısında önemlidir

Nefes: Hastalığın görülme sıklığı ne kadardır?

Prof. Dr. Karaman: Ortalama demansi 123/100 000'dir. Ülkemizde bu konuya ilişkin geniş bir epidemiolojik çalışma yapılmamakla birlikte 300-400 bin hasta olduğu tahmin edilmektedir.

Nefes: Nedeni belli midir? Genetik bir yönü var mıdır?

Prof. Dr. Karaman: Kesin bir nedene bağlı değildir. Dejeneratif değişiklikler için yaş bir risk faktörüdür. Genetik etkenler vardır, kafa travmaları, toksik maddeler, vasküler nedenler, metabolik, enfeksiyöz faktörler vardır. Epidemiolojik incelemeler yaşın artması ile hastalık insidansının belirgin olarak arttığı şeklindedir. 65-85 yaşlar arası her beş yılda bir prevalansı iki katına çıkmaktadır. İrk farkı yoktur. Kadınlarda erkeklere göre biraz daha fazla görüldüğü belirtilmektedir.

Eğitim düzeyinin riskte önemli olabileceği konusunu gündeme gelmiştir, sosyokültürel seviyesi yüksek olanlarda daha az oranlarda görülmüştür. Düşük eğitim seviyesinin ileri yaşlarda risk faktörü olduğu gösterilmiştir.

Nefes: Klinik tablo nasıldır?

Prof. Dr. Karaman: Başlangıçta. İşe başlamada isteksizlik, ilgisizlik, yetersizlik ve unutkanlıklar olur. Özel isimleri hatırlayamama, randevuları unutma, aynı soruları devamlı sorma, sık not tutmalar, karışık durumların kavranmasında yetersizlik, küçük ayrıntılarla gereksiz uğraşlar, günlük olayları hatırlayamama. Bazen emosyonel dengesizliklerle başlayabilir. Affektte belirgin değişiklikler olur, apati, terslik, hırçınlık veya gereksiz neşe üzüntüler olabilir. Aşırı şüphelilik, paranoid fikir gibi düşünceyle ilgili bozukluklar olur. Hastalar bu belirtileri genelde anlamazlar, iç görü azalmıştır. Hastalık ilerledikçe hafıza başta olmak üzere bütün entellektüel fonksiyonlar ve kognitif fonksiyonlarda kayıp olur. Çoğu kez yakın hafıza kaybı şeklinde başlar, çok eski anıların hatırlanması oldukça korunur başlangıçta. İleri dönemlerde davranış sorunları büyük problem oluşturur. Unutkanlıkla birlikte kaybolmalar, davranışsal bozukluklar; Düşünce içeriğinde bozukluklar, algı bozuklukları, depresyon, uyku, iştah ve seksüel davranış bozuklukları, kişilik değişiklikleri olur. Hastalar günlük bakımını, yemek saatini, okuma, tuvalet alışkanlığı ve diğer günlük aktivitelerini unuturlar. Son dönemlerde dünyadan habersiz hale gelirler.

İzole yardımsız yaşayamaz duruma gelirler. Ölüm hastalığının kendinden değil de sekonder nedenlerden dolayıdır. Hastalığın ağır ve ileri dönemlerinde yaygın ve ileri derecede kognitif fonksiyon bozuklukları ve davranış bozuklukları vardır. Önemli derecede günlük yaşam aktivitelerinde bozukluk olur. Hastaya refakat etmek yetmeyebilir, bakım dönemine girmişlerdir. Kişisel bakım ve fizyolojik ihtiyaçları açısından bir başkasına bağımlıdırlar. İleri dönemlerde iletişim bozulur, bakıcılarını tanımazlar, yardımsız yürüyemez ve beslenemezler.

Nefes: Gelişimi ve prognozu nasıldır?

Prof. Dr. Karaman: Hastalık süresi. Tanı konularının %50'si ortalama 3.5 yıl yaşarlar. Bazı araştırmalarda bu ortalama 8 yıl olarak gösterilmiştir. Hastalığın seyri konusunda bir şey söylemek zordur. Bu hastadan hastaya değişir. Ancak ilerleme hızını etkileyen faktörler de vardır (erken tanı ve tedavi, bakım, eğitim vs.). Hastanın ve bakıcılarının eğitim seviyelerinin ve sosyoekonomik düzeylerinin yüksek olması prognozu iyi yönde etkiler.

Nefes: Tedavisi var mıdır ya da neler yapılabilir?

Prof. Dr. Karaman: Bugün için yeterli ve tam önleyici tedavisi yoktur. Ancak tanı konulduktan sonra da hastanın bakımı ve sekonder zararlarının giderilmesi veya bu hastalığa eşlik edecek diğer semptom ve zararların engellenmesi konusunda çabalar olmalıdır.

AH'nın primer tedavisi hafıza ve diğer kognitif fonksiyon bozukluklarının tedavi edilmesi ile ilgili çabalardır, yani semptomatiktir. İkincil olarak hastalık seyrinde ortaya çıkan çoğu psikiyatrik (depresyon, ajitasyon, halüsinasyon, sıkıntı, huzursuzluk, uykusuzluk) bozuklukların giderilmesiyle ilgilidir. Üçüncüsü; Hastalığın ilerlemesini ve komplikasyonları önlemeye yönelik yaklaşım şeklindedir. Hastanın aktif ve daha iyi yaşam şartlarına sevk edilmesi konusunda yardımcı olmak gerekmektedir. Yani yaşam kalitesinin artırılması ve bakımının desteklenmesiyle ilgili tedbirlerin alınması da önemli girişimlerdenidir. Hasta, hasta sahipleri ve hekim arasında prognozun belirlenmesi, takip ve belki de rehabilitasyon yanında başka yardımlar için iyi dialog şarttır.

Tedavide yaklaşım:

A. Destekleyici tedavi

B. İlaç tedavisi

Demansla ilgili davranış semptomlarını gidermek(psikoz, depresyon, ajitasyon)

Kognitif disfonksiyonlara yönelik

C. Fizyoterapi ve rehabilitasyon

D. Sosyal faktörler

E. Legal konular olarak değerlendirilebilir.

Hasta yakınları veya bakıcıların tedavide etkinliği

- Stres ve karışık durumlardan kaçınma, problem yapan ve anormal davranışları araştırmak, kolaylaştırıcı faktörleri ortadan kaldırmak, çevresel şartların düzenlenmesi, kapasitesinin tayini, aktivitelere teşvik etmek.
- Evde güvenli ve takipli yaşam, kişisel ve çevresel hijyen. Hafıza kaybı varsa tedbir ve ev dışında takip ve refakat
- Aktiviteye ve yer değişimine hazırlama
- Fizyolojik ihtiyaçları için gerekli yardım ve bakım
- Tehlikeli durumlarda aileden izolasyon (suç işleme meyli veya saldırganlık), Gerekirse kapalı ve kısıtlı yaşam
- Eğitim: Hasta ve çevresi, yakınları (konferans, dernek)
- Sosyal aktiviteye yaklaşım veya gruba katılma(destekleyici psikoterapi, hatırlama tedavisi), aktivite ve eğlence terapileri, sanat terapileri uygulamak (müzik veya başka)
- Sosyal değişikliklerin değerlendirilmesi



ENERJİ İÇECEKLERİNDE ALKOL OYUNU

Prof. Dr. Hamit Hancı

Ankara Üniversitesi Tıp Fak. Adli Tıp ABD



Enerji içecekleri: Değişiklikler göstermekle birlikte içlerinde kafein, ginseng, şeker, vitamin B, carnitine, taurin, inositol, guarana tohumu, glukoranolakton, creatine içerirler. En önemli içerik kafeindir. Enerji içecekleri, uyanıklık, kısa dönemli enerji ve performansta artış sağlamak amacıyla ilk olarak Avusturya'da 1987 yılında piyasaya sürülmüşlerdir.

1997 de Amerika'da tanıtılmasıyla birlikte tüm dünyada ve ülkemizde tüketimi hızla artmıştır. Son yıllarda özellikle gençler arasında, enerji içecekleri alkolle birlikte kullanılmaktadır.

Alkol ve enerji içeceğinin birlikte alındığında, alkol sarhoşluğunun belirtilerini azaltmaktadır.

Alkol de enerji içeceği de vücutta su kaybına sebep olmaktadır.

Enerji içeceği uyanıcı iken alkol depresan/bastıncı etki etmektedir. Bu vücudu çok zorlayan bir durumdur. Kafein alkolün uyku oluşturucu etkisini azaltmakta bu nedenle daha fazla alkol tüketimine neden olmaktadır. Enerji içecekleri kesinlikle alkolle karıştırılarak tüketilmemelidir.

Böylesine bir zaruret varken enerji içecekleri ile ilgili yapılan bir mevzuat değişikliği çok ciddi sıkıntılara yol açacaktır.

30 Haziran 2017 Cuma günlü Resmî Gazete' de , Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından hazırlanan **TÜRK GIDA KODEKSİ ENERJİ İÇECEKLERİ TEBLİĞİ (2017/4)** yayımlandı.

Enerji İçecekleri Tebliği daha önce 4 Ekim 2006 tarihli resmi gazetede 2006/47 sayılı olarak yayımlanmıştı. Bu tarihteki tebliğin 5.maddesi d fıkrasında ürün özellikleri belirtilirken **"Alkol miktarı hacmen % 0,05 den fazla olmamalıdır"** denilmiştir.

30 Haziran 2017 Resmi Gazetede değişikliğe uğrayan tebliğin 5. Maddesi ç bendinde **"Enerji içeceklerine bileşen olarak etil alkol ilave edilmez. Ancak ürünü oluşturan bileşenlerin çözündürülmesi, taşınması gibi işlemlerde kullanılabilen, bileşenlerde doğal olarak bulunabilen, üretim aşamasında oluşabilen ve son ürüne taşınan etil alkol miktarı en fazla 3,0 g/L olur"** ifadesine yer verildi.

TÜRK GIDA KODEKSİ ENERJİ İÇECEKLERİ TEBLİĞİ

Ürün özellikleri

MADDE 5 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerin özellikleri aşağıda verilmiştir:

a) Enerji içecekleri özel beslenme amaçlı gıdalar kapsamında değerlendirilmez.

b) Enerji içeceğinde toplam kafein miktarı 150 mg/L'den fazla olamaz.

c) Enerji içeceğinin bileşiminde:

-İnositol	100 mg/L
-Glukoranolakton	20 mg/L
-Taurin	800 mg/L

den fazla olamaz.

ç) Enerji içeceklerine bileşen olarak etil alkol ilave edilmez. Ancak ürünü oluşturan bileşenlerin çözündürülmesi, taşınması gibi işlemlerde kullanılabilen, bileşenlerde doğal olarak bulunabilen, üretim aşamasında oluşabilen ve son ürüne taşınan etil alkol miktarı en fazla 3,0 g/L olur.

d) Bileşiminde kafein ile birlikte taurin, inositol ve glukoranolakton maddelerinden birini veya birkaçını içeren aromalandırılmış alkolsüz içecekler enerji içeceği dışında başka bir gıda adı ile piyasaya arz edilemez.

e) Meyveli olarak adlandırılan enerji içeceklerinde meyve oranı, gazlı olanlarda ağırlıkça en az % 4, gazsız olanlarda ise ağırlıkça en az % 10 olmalıdır.

f) Enerji içeceklerinde şeker yerine veya şeker ile birlikte 30/6/2013 tarihli ve 28693 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliğine uygun olarak tatlandırıcılar kullanılabilir.

g) Enerji içecekleri bileşen olarak diğer gıdalarda kullanılmaz.

Önceki düzenlemede hacmen belirlenen alkol miktarı, yeni düzenlemede gr/L (Litrede gram) cinsinden belirlendi.

3 gr etil alkolün 3.8 ml hacminde olduğunu göz önüne alırsak, alkol miktarının % 0,05'ten % 0,38'e çıktığı yani **alkol oranının 7 mislinden fazla artışına izin verildiği** görüldü. (Etanol özgül



ağırlığı 0,78924 gr/ml)

Bazı içkilerin alkol oranları: Bira: %3 -7,5 , Rakı: %45-40 , Votka: %40 , Viski:%40-43 , Şarap:%8 -%15

Bir light biradaki alkol miktarının %10 undan fazlası bir miktara izin verildiği görülmektedir.

Alkol ve enerji içeriğinin birlikte alınmasının tehlikesinin yanı sıra, alkol içermediği bilinen bir içeceğin içinde alkol olmasının hukuk boyutu da tartışmaya açıktır.

Tebliğde enerji içeceğinde bulunmasına izin verilen **İnositol , Glukoranolakton , Taurin, Kafein ve Şeker ler** çözünmek için alkole ihtiyaç duymayan yani suda çözülebilen bileşiklerdir.

Taşınmalar esnasında alkole ihtiyaç duymazlar.

Üretim aşamalarında da bu oranda bir alkol oluşması çok mümkün görülmemektedir.

İçeceğin kabının üzerindeki bu ibareye dayanılarak alkolle alınmasının sakınca oluşturmayacağı fikrinin benimsenmesi sonucu maalesef zaten bazı eğlence mekanlarında alkol ve enerji içeceğinin birlikte alınması durumlarının daha da yaygınlaşabilme tehlikesi göz ardı edilmemelidir. Bu yanıltan bir an önce dönülerek eski tebliğ hükümleri geçerli olmalıdır.



AŞKIN KAPIDA SİLÜETİ: NİĞDE ALADDİN CAMİİ



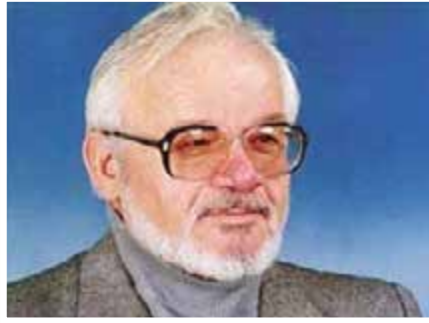
İşte yurdumun en çok görülmesi gereken yerlerinden biri Niğde Alaaddin Camii. Niğde Kalesi'nin bulunduğu tepededir. Niğde Sancakbeyi Ziyettin Beşare tarafından 1223 yılında I. Aladdin Keykubat adına yaptırılmıştır. Taş işçiliği ve orijinal mimarisi ile Anadolu Selçuklu camilerinin en iyi örneklerinden biridir. Dikdörtgen bir yapıya sahiptir. Yapı iki sıradan dörder ayakla üç bölüme ayrılır. Diğerlerine nazaran daha geniş olan orta bölüm tavanında aydınlık penceresi de bulunur. Caminin mihrap önü tavanı yan yana üç kubbe ile örtülüdür. Selçuklu Mimar sanatının tüm inceliklerini yansıttasının yanında bu camii'yi meşhur kılan en önemli özellik Cami'nin kapı girişindeki işlemler, uygun ışık geldiğinde kadın başı silüeti şeklini almasıdır. Mayıs ayında sabahın ilk ışıklarında, kadın

silüetinin çok belirgin olarak görüldüğü söylenmektedir. Doğu giriş kapısındaki bu kadın başı figürü ile ilgili efsane ise günümüze kadar ulaşmıştır. Efsane kısaca şöyledir: "Selçuklu Sancakbeyi Ziyettin Beşare'nin dillere destan güzelliği ile meşhur bir kızı vardır. Sancakbeyi il merkezine bir cami yapılması için emir verir. Camiyi yapan usta da Sancakbeyi'nin kızına gönlünü kaptırır. Camiyi yaparken, aşkını sonsuza kadar yaşatmak isteyen usta, kapı duvarın taşlarına sancakbeyinin kızının yüz kısmının silüetinin işlemek için büyük emek verir. Asırlardır Sancakbeyi'nin kızının yüzü, Alaaddin Cami'nin kapısında ışık gölgesi olarak belirlemektedir. Ustanın umutsuz bu aşkı taşlara işlediği böylelikle rivayet edilir.



BİR KÜLTÜR HAZİNESİ:

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun "Dünkü Türkiye Serisi"



Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun "Dünkü Türkiye"si, edebiyatımızda "tarihi romancılık" alanında büyük bir çığır açmıştır. Tarih bilincini "Çağdaş Bir Dede Korkut" kimliğiyle okuyucusuna aşıl原因 yazar, nehir roman yazmanın zorluğu içerisinde tarihi romanın bütün imkânlarını sonuna kadar kullanmış ve Ceyhun nehrinden aldığı ilhamı Tuna'ya kadar taşımıştır.

"Türküm diyorum sık sık Türk'ten söz ediyorum Türk'ü yüceltecek her yolu deniyorum. Lâkin Türk olmak önemli değil bence. Çünkü o bir doğustur. Türk gibi olabilmek Türk gibi yaşayabilmek önemlidir onurlu olmaktır bu. Cumhurbaşkanından yol süpürücüsüne, dağdaki çobandan köydeki muhtara Türk gibi yaşama onuru ile zenginleşmesini bilmiyor ise Türk olmuş neye yarar?"

Ben böyle yaşayabilmenin sırlarını yazıyorum. İnsanı seven sayan incitmeyen ve küçümsemeyen hoşgörü diye adam kayırmayı tarif etmeyen; kulluğu da böyle bilen şarklılığı da böyle anlayan zihniyetin sahibi en azından Türk gibi yaşıyordur ve bu da onun için zaten onurdur." Mustafa Necati Sepetçioğlu

Mustafa Necati Sepetçioğlu, bizim hafızamızı, kimliğimizi ve kişiliğimizi usta bir romancı kaleminden sabırla ve emek vererek anlatmaya girişmişti. Bizim yüzümüze ayna tuttu. Çok uzak geçmişlerde teselli arayan sahte tarihlerden oluşan maskelerimizi sıyırdı. Bize bizi anlattı. Tarihi romanlaştırdı, yani insanileştirdi. Amacı roman yazmak değildi, tarihi yaşatmaktı. Üstüne bastığımız toprağı, altında yatanlarla birlikte tanımamızı sağladı. Hafızamız tazelandı. Sayesinde kaybettiğimiz hazineleri yeniden keşfettik.

Hala bundan mahrum kalan varsa hemen okumalı, ama mutlaka çocuğuna okutmalı. Her Türk evladının "Dünkü Türkiye" serisini okuması sağlanmak bir ödevdir.



TÜRK SAĞLIK-SEN MOBİL UYGULAMASINI İNDİRİN

Download on the App Store

Google play

Tüm haberler anında cebinizde

AppleStore ve Google Play Store'da Türk Sağlık-Sen olarak aratırıp uygulamamızı indirip kullanabilirsiniz. Ayrıca akıllı bir cep telefonu ve barkod okumaya yardımcı bir uygulama ile bu QR kodlarını okutarak cep telefonunuza atında mobil uygulamamızı indirebilirsiniz.



**Şimdi birlik
olma ve**

**geleceğimize
sahip çıkma
zamanıdır.**



TÜRK SAĞLIK-SEN

İlkeli, Kararlı ve Mücadeleci Sendikacılığın Tek Adresi